

AYLIK SİYASİ DERGİ

kommün

MAYIS-HAZİRAN 1991 YIL:2 SAYI: 12 FİYATI: 3000 (KDV DAHİL.)

"AGİK RUHU" VE
KÜRTLER

HASANPAŞA "İNFAZI"NA
SİS PERDESİ!

MAYIS-HAZİRAN'DA SICAK İŞÇİ GÜNDEMİ

"İKİNCİ BAHARI YAŞIYORUZ"

bilinçlerde ve yüreklerde yaşıyor, yaşayacak

KOMUN

HAZİRAN 1991 YIL: 2 SAYI: 12 FİYAT: 3.000 TL. (KDV DAHİL)

Hasat Yayıncılık Adına Sahibi

Av. Ahmet H. Kırım

Sorumlu Yazışmaları Müdürü

Fethi Özdemir

Yayın Yönetmeni

Hüseyin Şimşek

Dizgi

Hasat Dizgi

Basım

Aydınlık Matbaası

Genel Dağıtım

Hürriyet Hold. A. Ş.

Yönetim ve Yazışma Adresi

İnkilap Cad. Öktem Apt. No: 21/3 Akseray-İSTANBUL

Kartal Büro

Üsküdar Cad. Bayramlar İşhanı Kat: 5

Banka Hesabı

Av. Ahmet H. Kırım Akbank Bahçelievler Şb. Hesap no: 136 A00-03

İlan Koşulları

Arka kapak: 400.000

Kapak içi: 300.000

Tam sayfa: 240.000

1/2 sayfa: 120.000

1/4 sayfa: 60.000

Abone koşulları

Yırtıcı 6 aylık: 15.000

Yırtıcı 1 yıl: 30.000

Yırtıcı 1 yıl: 60 DM

Yırtıcı fiyatı: 5 DM

Yırtıcı Fiyatı: 5 DM

İÇİNDEKİLER

BAŞYAZI

*Zorunluluklardan özgürlüklere.....4

KAPAK

*Mayıs yürüyüş, Haziran işçinin grev ayı.....6

*Ereğlililerden işçilere.....9

*Bu fabrika bizim.....10

*Cam şişe toplu direnişte.....11

YANKI

*İkinci oda: güncel ve somut.....17

GÜNDEM

*"Yeni düzen"de Türkiye.....13

*Keyfi uygulamalarda sınırsız.....16

*Hasanpaşa "infazı".....18

POLEMİK

Bir tartışmanın ertesinde.....19

KÜRTLER

*"AGİK RUHU" ve Kürt sorunu.....21

*Bozulan "kutsal kural".....23

*Sınırlar sorunu üzerine.....25

BİR PRATİK

*91 1 Mayıs dersleri.....26

DEVİRİMİZİN SORUNLARI

*İki devrimin karşılıklı konumu.....29

ÖZELEŞTİRİ

*Eleştirmek ama aşmamak.....32

TARTIŞMA

*Nereden başlanacak, nasıl yapılacak.....37

*Bölünmeler ve birlik arayışları.....42

KADIN

*Cinsel işkence.....45

*Yanlış alfabe öneriliyor.....47

RÖPORTAJ

*"Mücadeleye davet".....49

BASIN DÜNYASI

*Ayinesi iştir kişinin.....57

KÜLTÜR-SANAT

*Her şeyin başı yaşamak.....58

*İç savaşı yaşamak.....61

*Bir öykü.....63

OKUR KÖŞESİ

*Mektuplar.....65

KOMUNARCA

Mayıs'ın ortalarından başlayarak, Haziran'da işçi gündemi sıcaklığını koruyor. Yürüyüş ayına, grevler ayı eklemenecek.

Üretimden gelen gücünü kullanmak, işçi sınıfının ve emekçilerin, dünyayı değiştirmek için, 'olmazsa olmazı'dır. Fakat, bir o kadar da örgütlü olmayı gerektirir. Gücün darmadağın kullanılmasının bedeli, kırıntılar olabiliyor ancak. Dünyayı değiştirecek, üretimden gelen gücü var ama, bilincinde, değiştirme eyleminin ifade bulduğu tek bir tanının olmadığı, onyıllar var sınıfın tarihinde. Kendi için değil, başkaları için yekinebildiği, günümüzün hala süren acı gerçeği durumunda.

Sınıf, sosyal demokrasi ve reformist solun naylon umutlarına, kibrit suyu sıkıktan henüz uzaktır. Umut, ekmeğe ve tarih tüccarlarından, dün kadar değil ama, bugün de umarı var. Bu, üretimden gelen gücünü, kendi için kullanmanın kefenidir. Demirel, İnönü, Ecevit vb. gülsuyuna batırılmış "müminler" olarak, meydanları afsunlu sözcük yağmuruna tutabilmesinin esbab-ı mucibesi de budur.

İşçi sınıfı, üretim alanlarında hala önemli oranlarda 'sürgün' gibi duruyor. Ereğlilinin, "bu fabrika bizim" sözleriyle ifadelenen duruşu, sınıfın genel duruşu olmaya muhtaçtır.

İşçi sınıfı, verili ufuk çizgilerinin ötesini, merceğinde netleştirdiği oranda, en başta sosyal demokrat aldanişın sağanağından sıyrılır ve kendi nihai amacının güzergahına girer.

* * *

İçerde kalanlara;

Orada, yaşamın bütün efsanelerine uğramaya devam edenler...

Kendi küllerinden yeniden doğmayı umut etmek, güçlü insanların harcıdır. Kendini yakabilme gücüne erişebilenlerin yanı...

"Bütün hastalıkların çaresi bulundu"! Böyle bir çağda, yaşamı "sonsuz bir hastalık" kılanlara, yaşamlarının sıfır noktasında, "güle güle" demek erdemi sizindir.

Kollarımız açık, bekliyoruz. Orda kucaklaşmayı da hesapta tutarak...

* * *

Önemli bir yanlışımız oldu geçen sayı.

Bildiğiniz gibi, "Yankı" kuşaklı bir sayfamız var. Burada, değişik imzaların yazıları yer aldı, alacak. Ancak geçen sayıda, "Katarın başında olmak ama" başlıklı, Mecit Ünal'ın yazısı, yanlışlıkla Kanı Soral imzasıyla çıktı.

Öte yandan, Yeni Demokrat yazar C. Doğan'ın geçen sayıdaki yazısının punto ve mizampajı kendi tercihi idi. Bilinmesinde fayda var.

Zorunlulukları özgürlüklere dönüştürme süreci

Yaşanılan gerçekten ve son derece özel bir süreç. Dünyanın yuvarlandığı ve geçen yazdan beri Ortadoğu'da yoğunlaşmış olarak yaşanan konjonktür; bir dizi tarihsel, toplumsal, sınıfsal ve ulusal zorunlulukları bir araya topladı, ardarda dizdi.

Zorunlulukları, kim ve nasıl kendisi için özgürlüklere dönüştürecek?

Bölge üzerine salyalarını akıtan belli başlı emperyalistlerin ve işbirlikçi bölge diktatörlüklerin olduğu gibi, Ortadoğu mozayigindeki işçi sınıfı ve ezilen/sömürge ulusları için de, yaşamsal bir sorudur bu.

Ortadoğu, yeni devrimler zincirinin otağı mı, yoksa, emperyalistlerin "yeni dünya düzeni"nin, zahmeti büyük sürgün tarlası mı olacak?

İşte, mücadele biçimlerine yaklaşım ve bunun pratik uygulaması, çalışma tarzı, ittifaklar, başçelişme -dolayısıyla başdüşman- gibi olgular; gelişmelerin yönünü, artık her zamankinden daha çok belirleyebilecek bir etkileme gücüyle yüklenmiş durumda. Sıraladığımız bu olgulardan hiçbirinin, karikatürize edilmeye tahammülü yok. Kendinde bu tahammülü bulacak her güç, nesnel olarak, karşı tarafın işini kolaylaştırmış olacaktır.

* * *

12 Eylül'ün 10. yıldönümüne rastlayan 7. sayımızda, kimi devrimci çevre ve dergilerin öneri/çağrılarına paralel olarak, biz de "12 Eylül Kampanyası" önerisinde bulunmuştuk. Bu, devrimci hareketin, ilerici ve demokratik güçlerle bağ kurarak, daha komplike bir biçimde; 12 Eylül'ü sorgulamaktan, köklü ve yaygın bir hesap sormaya geçişin, belirleyici bir adımı olarak kavranmaktaydı.

Ki amaç, şöyle özetlenmekteydi:

"Sorgulamaktan, yargılamaya ve hesap sormaya!"

Ancak, Körfez Savaşı bizde de birinci gündem maddesi olunca, doğal olarak, "haksız savaşa hayır kampanyası" öne çıktı. Yine de kendi somutumuzdan hareket ettiğimizde, iki olgunun ortak paydasını bulmak zor olmayacaktı. Bunu da yazmıştık:

"... 12 Eylül'ü yapan ve yürütenler, bugün savaşa girmek isteyenler de başkası değildi. Esas-tali bağlamında, iki kampanyanın bir biçimde birleştirilmesi, en doğru ve sonuç alıcı bir pratik olacaktır. Haksız savaşa hayır! 12 Eylülcüler, halkın gücüyle sandık sandalyesine!"

Bilindiği gibi, önerilen biçimde bir ortak kampanya mümkün olmadı. Savaşa karşı bile, -ayrıntı ortak çabalar dışında- her çevre kendince bir kampanya yürüttü, yürütmeye çalıştı.

* * *

Savaş bitti. Haksız savaşı önleme birincil görevi de, çoktan miadını doldurdu. Herkes savaşın kendi açısından zararı-karı, getirdiği-götürdüğü, arkaplana attığı-öneçikardığı ile ilgili. Savaş öncesi hesapların ve savaş sırasındaki tavırların sağlamasını yapıp, yeni süreçteki konumunu belirleme çabası içinde.

ABD'nin masası olarak, saldırgan bir tavır alan TC Hükümeti, ne beklediği ekonomik yardımı aldı, ne de masaya dahil edildi. Gazeteler, "Ortadoğu'da barış göründü", "masada yokuz", "Kürt sorununda ipler Türkiye'nin elinden kaçtı" manşetleriyle dolu. Bu ve benzer manşetlerin atıldığı günlerde "Şahin Özal", Uzakdoğu "hüsrân

gezisi"nden yeni dönmüş; Başbakan Akbulut, aklını geride/kongre kulislerinde bırakıp, G. Kore'ye uçuyordu.

Bugün "şahinler", ikili bir tavır sergilemektedir. Yeni sürecin zorunluluklarını, kendi hesabına derleyip toparlar, iktidarda kalmak için yeni kapılar aralarken; öte yandan, saldırganlıklarını içerde yoğunlaştırma gereği! TC şunun farkında: Savaş sonrası yeni süreçte, kapiya dayanan kimi değişim ve gelişimleri, kökünden yoketmek artık olanaksız. Öyleyse, egemen konumunu korumak için, gerçekçi davranmak zorunda. Bunun yolu da, artık önlenemeyecek değişim ve gelişimleri, sistemin yeni bir zeminde kurumlaşmasına yedeklemektir. Böylece, devrimci dönüşümler önemli bir süre için, normalize edilmiş olacaktır.

Yeni dengeler, yeni manevraları kaçınılmaz kılıyor. Çıplak zor'un vahşeti, ("terör yasası" ve hemen görülen pratiği) ile zor'un içerilerek perdelendiği dönüşümü yedekleme (Kürtçeye konuşulma serbestisi, 141-

142-163.ün kaldırılması) atbaşı gidiyor. Evet, yönetim biçiminin kuram ve kurumlarının reorganizasyonu kenidini dayatmıştır. "Terör Yasası", bunun en kapsamlı adımı durumunda. Dolayısıyla, tekleştirilecek hedefin odağına, bu oturtulmalıdır. Ana başlık; "Terör Yasası"na hayır ve altbaşlıklar; 12 Eylül, tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırıl-sın, sorumlular yargılansın ve daha demokratik bir toplumsal yapı!

Hedefi tekleştirme ve cepheyi geniş tutma siyaseti ve pratiği, yaşamsal bir öneme sahiptir. Dolayısıyla, somut sürecin başdüşmanını doğru tespit etme zorunluluğu var. İttifaklar politikasının, ancak böyle bir durumda anlamı olacaktır. Öte yandan, hedefi tekleştirmenin olmazsa olmazı olarak, başhedef gösterilmek zorundadır. Ama, taktik süreçteki başhedef! Yoksa, stratejik anlamda başhedefin, ajit-prop bir temelde tekrarlanıp durulmasının, somut süreçteki somut eylemlilikle, ancak dolaylı bir etkisi olacaktır.

Bugün, sayısızca ilişki ve çelişkiyi barındıran, silahlı ve silahsız çatışma biçiminde süregiden bir toplumsal sürecin içindeyiz. Bunun oturduğu ze-

minde, çok değişik güçleri asgari yönelimlerle yelpazelendiren iki ana bölünme var: 12 Eylül güçleri+ANAP Hükümeti; yani, 12 Eylül'ün tüm icraatı, '82 Anayasası, Olağanüstü Hal Bölge uygulaması, genelde bölge ve özelde Körfez politikası, "Terör Yasası" vs. vs. ile daha ziyade ABD emperyalizmine yaslanan kesim. Aynı yelpaze içinde ve yelpazenin bugünkü egemen rengine alternatif ton olarak, hakim sınıfların muhalefet kanadını da görüyoruz; DYP, SHP, DSP, RP, DMP gibi partilerce temsil edilen kanat.

Karşı yelpazede, düzenin baskısı ve sömürüsüne maruz kalan tüm sınıf ve tabakalar ile (bir avuç işbirlikçi dışında, gayri-memnun Kürt burjuvaları, toprak ağaları, aşiret reislerini de kapsayan) Kürt muhalefeti var. Bugün işçi sınıfı,

memur, öğrenci, kadın ve Kürtler.. herbirinin mücade- le, çalışma ve örgütlenme biçimi ile araçlarının önemli farklılıkları taşıması doğaldır. Bu, asgari yönelim ortaklığı- nı ortadan kaldırmıyor çünkü.

Bugün pek olmayan, kıs- men ve geri noktalarda süre-

duran iradi eylem birliklerinin yanı sıra, nesnel olarak yaşanan ortak amaca yönelimi ayrıca tanımlamak gerekiyor. Kendiliğinden birarada olmak/ bir tarafta bulunmak, yavaş yavaş yerini bilinçli olarak biraraya gelmeye bırakmak zorundadır. Artık sözkonusu olması gereken, faraza yönelimler değil, belirli ya da elle tutulur yönelimlerdir.

* * *

Ortadoğu'nun değişik ulus ve azınlıklarından işçi sınıfının birbiriyle ve ezen ulus emekçilerinin, ezilen ulus hareketi ile aynı amaçta buluşması, azami ortak amacın kaçınılmaz önadamı olacaktır. Ki, bölge işçi sınıfı ve emekçi halkları ile ezilen/ sömürge ulusları, sorunlarına yanıt ararken, karşılarında netleşen amaç ortaklığını tedricen kavrama sürecindedir.

Bölgemiz ezilen sınıf ve sömürge uluslarının ivme kazanan ortak yönelim süreci, yani devrimlerin hazırlanması süresi, çok uzun olabilir. Sorun bu değil. Ki, erken devrim hayallerinin tahribatını unutmamalıyız. Ve yine unutmamalıyız ki sorun, içinde bulunduğumuz tarihsel dönemin gereklerini, en azami ölçüde yerine getirmektir. ■

MAYIS'TA ONBİNLERCE İŞÇİ YÜRÜDÜ, HAZİRAN'DA 500 BİN İŞÇİ GREVİN EŞİ-
ĞİNDE

Mayıs işçinin yürüyüş, Haziran grev ayı!

*Mayıs ayı, işçi sınıfının yürüyüş ayı oldu. Karayolları, Tekel, Tersaneler, Askeri Dikimevi'nden onbinlerce işçi yürüdü. Erdemir, Petkim ve Cam işçilerinin direnişleri, yeni boyutlar kazana-
rak sürüyor. Komün, Lüleburgaz ve Ereğli direnişlerini izledi, görüştü, resimledi ve sınıfın
girilen yaz dönemindeki genel tablosunu çıkarmayı amaçladı.*

Hüseyin ŞİMŞEK

Erdemir Demir Çelik Tesisle-
ri'nde, sözleşmenin imzalanmasının
ardından, yaygın işten atma uygu-
laması, Mayıs'ın ilk haftası
başlatıldı. "İdare Meclisi"nin aldığı
ve hemen uygulamaya koyduğu
kararla, işten atmalar 29 Mayıs'ta
tamamlanmış olacak. İlk önce,
işten atma kriteri; erkeklerde 55 ve
kadınlarda 50 yaşını geçmiş, "kötü
sicil"li ve fazla istirahat kullanmış
olmak şeklinde açıklandı. Kısa za-
manda görüldü ki, bu öyle sihirli
bir formül ki, işveren çıkarmayı
aklına koyduğu her işçiyi, bu kri-
terlerden biri kapsamında gösterip
işten atabilir ve atmaktaydı. Ve ilk
hafta, 400 kişinin işine son verildi.

Bu arada Erdemir demir çelik
fabrikalarının, 26. İşletme
Yıldönümü kutlanmaktaydı. Kutla-
ma etkinlikleri, 17-18 Mayıs günleri
arasında sürdürülürken; öte yan-
dan, her günün akşam vardiyası çı-
kışında toplanıp, çocuklarıyla
yürüten işçiler, tam anlamıyla iki
ayrı dünyadan görüntüler
oluşturuyordu. Ayrı dünyaların bir
karesi de, 4-10 Mayıs arasında "İş
Güvenliği İşçi Sağlığı" etkinlikleri
idi. Erdemir Sineması'nda yetkili-

lerin yaptığı konuşmalar, tek keli-
meyle "mükemmel"di ama, Erde-
mir emekçisinin gerçek yaşamına
hiçbir olumlu etkisi olmayacağı da
ortadaydı.

Sözleşmeyi imzalayıp, Erde-
mir'de "bayram havası" yaşatma
babacanlığıyla caka yapan işveren,
çok geçmeden işçiler için "cenaze
marşı"nı çaldırmaya başladı. Ve
artık kurumlaşan bir uygulama,
Ereğli'de ve bu kez de şaşmadı.
Ereğlililerin tanımlamasıyla;

"Maaşına zam işine son!"

İşveren, mecburen ektiği
"cömertliğin" bedelini gaddarlık
olarak biçmeği alışkanlık haline
getirebildiyse, bu kaçınılmazdı.
Öyleyse, sorun biraz da şu; 12
Eylül zorbalığıyla kurumlaşan
tüm sermayesever gelenekleri,
köklü bir değişime tabi tutmak!
Zonguldak madencisinden sonra,
Ereğli metalcisi de bu zulüm ve
sömürü kervanının tekerine, koca
bir kaya koymalıdır. İlk elde başa-
rılması gereken budur. Kervanı,
bütünüyle yolsuz bırakmak ise,
bunun eseri olacaktır.

Gerçekler çok farklı

İşveren tarafı, işten atmalara

kamuoyu gözünde belli bir haklılık
kazandırabilmek ya da en azından
tepkileri altseviyede tutmak için,
asıl gerekçelerini açıklamamakta.
Açıkladığını da çarpıtmaktadır.
"Fazla istirahat kullanmış olmak"
diyorlar. Ama, neden istirahat kul-
lanıldığını açıklamıyorlar. Çünkü
neden, ya işyeri kazası ya da mes-
lek hastalığıdır. "Sicili kötü olmak"
diyorlar. Kime göre kötü?
Açıklamazlar! ANAP'a göre farklı
düşünen, "kötü sicil"lidir. İşçinin
hak ve hukukundan sözedenler
yani! Yaş akdi getirerek, işçiyi
erken emekliliğe sevk ediyorlar.
Neden? Çünkü Japonlara, Dünya
Bankası'na "ucuz işgücü" kullanı-
mı gibi teminatları var. Kredi alma
ve emperyalist sermayeye peşkeş
çekme planları var. Nitekim,
Dünya Bankası'nın hazırladığı ra-
porda, kadro şişkinliği olduğu be-
lirtiliyor. Biraz gerilere giderek,
Erdemir'in yakın tarihine bakalım.

Erdemir, 1988'den beri ABD
ve Japon tekelleri başta olmak
üzere, emperyalistlere satılmak is-
teniyor. Bugünkü fark şu; mal sa-
hibi tüccar oldukça sıkışık. Alıcı
tüccarı ikna etmek için binbir çare-
ye başvurup duruyor. Nedir bu çare-
ler? Kıdemli işçiyi temizleyerek,

alıcıya ucuz iş gücü cenneti bir tesis sunmak; şirket çok karlı ve dolayısıyla değeri oldukça yüksek, öyleyse kar düşürülmeli. 1989-90 yılları arasında, bu yapıldı. KAM projesinin kaynağı, çokuluslu IFC tarafından sağlanacak. Ki IFC, Dünya Bankası'nın bir yan kuruluşudur ve yalnızca özel sektöre kredi açar. Erdemir için hazırlanan IFC raporunda, işçi maliyetinin düşürülmesi, yani işçi çıkarılması bu yurulmaktaydı.

Özal/ANAP, yıllardır "KİT'ler ekonominin kamburu" temasını işleyerek, KİT'leri özelleştirme programı çerçevesinde yerli-yabancı kapitalistlere satma kavgasını veriyor. Bunun için soykırım gibi işçi kıyımları yapıp, yine Ereğlililerin deyimiyle "ocaklar söndürüyor". Bu bütün ülke çapındaki bir uygulamadır ve bugün neşter altına alınma sırası Erdemir işçisine gelmiştir. İşçi çıkarımından sonra, ANAP'lı müteahhitler devreye girerek ve "istihdam" ettikleri sendikası personelle "Erdemir'i ucuz iş gücü cenneti" yapacaklar. Üstelik müteahhitlere peşkeş çekilen, Erdemir'in en verimli/karlı üniteleridir. Önce otobakım, sosyal hizmetler, ana mutfak ünitesi... Bazı ünitelerde temizlik ve çay ocakları zaten daha önce ANAP'lı müteahhitlere verilmiş. Bu tesiste rekorlar kıran Erdemir emekçisi bugün sokağa atıldı. (Fot: Komün)

DERGİLER PLATFORMU'NA

Bizimle beraber olacağınızdan şüphe yoktur

8 Mayıs 1991 tarihinde işten atılan 670 işçiyiz. İşverence işten 13. maddeyle çıkartılmamız bundan sonraki yaşamımızda ruhsal depresyonlara ve aile facialarına yolaçacağı şimdiden aşikardır.

Şimdiye kadar bir çoğumuzun ailesi ruhsal tedavi için hastanelerde dir...

Bu yara tedavi edilmek zorundadır ve zaman geçirilmeden işe geri dönmek istiyoruz. Bu anlamda bizlerle beraber olacağınızdan şüphe yoktur. 13. maddenin meşruluğu yaşadığımız olaylarla tartışmalı hale gelmiş, bizler işimiz ve ekmeğimiz için meşru eylemlerimize devam ediyoruz. Çünkü yaşama yeniden dönmek istiyoruz.

*İşten atılan kişiler adına, Komite Başkanı
Bayram Döner*

mişti. En nihayet sıra üretim ünitelerinin satımına gelmiştir.

İşten atmaların asıl gerekçeleri işte bunlardır. Ki bu, Özal/ANAP'ın Ereğli değil sadece, tüm Türkiye politikasıdır. Dolayısıyla, sorun bir bütün olarak işçi sınıfının sorunudur. Sorun, bir olunca mücadele de ortak olmak zorundadır. Ortak mücadele ise, en azından dost/müttefik ve en iyisi de aynı çatı altında toplanmayı getirir. Bugün Zonguldak madencisi, Petkim ve Şişe Cam işçisinden, Erdemir metalcisine kadar, sınıf, bu gerçeğini olgunlaştırma süreci içindedir.

"Demiri de çeliği de satarız amman"

Özal ve avanesi, kaç yıldır bu nakaratı fısıldıyordu. Bugün artık yüksek sesle, dünya sermaye alemine "çıgırıyor". Yassı çeliğin kaymağı zor bulunur ve baldan tatlıdır. Bütçe açığını, yabancı dış borçları, büyük ve karlı işletmeleri parça parça emperyalistlere peşkeş çekerek, hafifletmeye çalışıyor.

Nedir bu Erdemir'in kıymet-i harbiyesi?

Erdemir, her şeye rağmen son yıllarda ve sürekli olarak, üretim

rekorları kırdı. Vergi rekortmenliğini, elinden bırakmadı. Yeminli Mali Müşavirler Kurumu denetiminden geçen rapora göre; Erdemir 1990 yılında, 2 trilyon 29 milyar lira toplam satışla, 847 milyar lira brüt kar yaptı. Bu brüt karın, (244 milyar gider sonrası) 603 milyar lirası, net kar. Giderler içinde, işçiliğin payı ise, 50'nin altında. Bu 603 milyar net karın 355 milyarı, finansmanlı satışlardan vade farklarından elde edildi. KAM (Kapasite Arttırma ve Modernizasyon) projesi ile, üretimin üç yılda 3 milyon tona yükseltilmesi amaçlanıyor.

İşte Erdemir, böyle bir "kaymak tesis"! Dünyada çelik üretimi yapan kuruluşlar arasında, en yüksek işletme karıyla çalışmakta. Dünya işletme karı ortalaması yüzde 5-6 iken, Erdemir'de ortalama yüzde 23.11'dir. İşte böyle bir tesisin, 1988'den beri emperyalistlere "blok satışı" yapılmak istenmektedir.

"Tabelalarıyla birlikte giderler"

Erdemir direnişinin, belki de en hassas noktası, işçi-sendika ilişkisi.

EREĞLİ: "Üreten, yücelten, büyüten biz, atılan niçin biz!"
(Fot: Şirin Ereğli)

Bu, aynı zamanda -örneğin madencilerle karşılaştırıldığında- Ereğli metalcisinin, başlıca dezavantajlarından biri durumunda. Sorunun yakın geçmişle ilgili, bazı kısa anımsatmalarda bulunmakta fayda var.

Ereğli Halkevi Şube Başkanı Yadigar Akman, yerel basın sütunlarında, "1969 yıllarından beridir de Erdemir işçileri ve Ereğli halkı demokrat kimliğinden ötürü gerici ve tutucu çevrelerin boy hedefi" yapılmasına dikkat çekmekte idi. ANAP iktidarları döneminde ise, ilçenin sosyal ve siyasal dengelerinin bozulması için, binbir dolap çevrilmiş ve her fırsattan sonuna kadar yararlanılmak istenmiştir. ANAP, kuşatma planının bir parçası olarak, Alaplı'yı ilçe yaptı, Ereğli'yi çevreleyen Güllüç, Ormanlı, Armutçuk gibi küçük birimleri belediye yaptı. Kötülük, elbette bu birimlerin yerel yönetim statülerinin değiştirilmesinde değil. Ama ANAP'ın, bunları sinsi planının bir parçası olarak yapmasında. Fakat tüm bunlar, yöre halkında ANAP lehine bir değişimi getirmedi.

Bütün bunların, konumuzla ilgisine gelince; ANAP'ın, Ereğli'deki sosyal ve siyasal dengeleri lehine bozmada el attığı kuru rumlardan biri de Türk Metal Sendikası'ydı. Türk Metal Sendikası'nın gerek '80 öncesi ve gerekse 12

Eylül sonrası merkezi pratiği, sadece üyelerinin değil bütün işçilerin ve demokrat kamuoyunun az çok malumu. Yakın geçmişe bakacak olursak; Türk Metal Sendikası 1987'de, Erdemir metalcisinin, sendikal tercihini çok açık olarak farklı yapmasına karşın yetki aldı. Çünkü bu tercihin üzerine, ANAP'ın yerel yöneticileri ve MESS patronları oturmuştu. Ali Deliak, Ereğli Mali Müşavirler Odası Sekreteri. Bu konuda, "burada işçiler en güçlü oldukları ortamda 6000'e yakın insan aynı yerde olduğu bir ortamda, biz şuradayız dedikleri halde sendikalarını belirleyemediler. Çünkü kendilerinden daha güçlü bir yapı vardı o sırada. İktidar" demekte. Türk Metal'in, metalurji işkolunda patronlar ve hükümet tarafından desteklenen bir sarı sendika olduğu çok açık.

Türk Metal Sendikası, sarı sendikacılığını, toplu sözleşme öncesi ve sırasında, Erdemir'de bir kez daha çok açık olarak gösterdi. Erdemir'de toplu iş sözleşmesi imzalanmadan önce, Ereğli'de çok yaygın olarak MESS ile Türk Metal'in gizli/sözlü anlaşma yapacağı kuşku ve kaygısı oldukça yaygın yaşandı. Pratik, kuşku ve kaygıların boşuna olmadığını kanıtladı. Sendika yöneticilerinin ilgili açıklamaları da bu konuda birer kanıt durumundadır. Sözleşme im-

zalanmadan önce, ANAP/işveren tarafı, sendikaya işçi ve personel çıkarma koşulunu dayatmıştır. Türk Metal Genel Başkanı Mustafa Özbek, imzayı attuktan sonra, "13. maddeyi aşamadık" açıklamasını yaparken, bu kabulü dile getirmekteydi. Yani, "maasına zam işine son" sözleşmede tarafların karşılıklı kabulünün bir sonucu olarak gündemleşmiştir.

Sendika, bugün olup biteni dünyadan biliyor ve kabulü vardı. Başlatılan işçi kıyımını, kınamaları samimi ve sonuç alıcı değildir kesinlikle. Nitekim, Devlet Bakanı Güneş Taner bu konuda, Türk Metal'i açık açık ele verdi. 20 Mayıs'ta yaptığı açıklamada; "...kendilerine 'eğer bu rakamı isterseniz, şu kadar işçiyi çıkarmak zorunda kalırsınız' dedik. Onlar da bunu kabul ettiler. .. beş sendika yöneticisine açımça söyledik. Bu yöneticileri, isim isim açıklayabilirim" dedi.

Türk Metal yöneticilerinin işçi kıyımına ilişkin açıklamaları da tutarsızlıklarla doludur. Örneğin, sendika Genel Sekreteri Kılıç, "tamam artık emekliliği gelmiş işçi ve personelin dışında kimse işten çıkarılmayacaktır" diyebilmektedir. Bu, bir fren koymadır. Teskin etme faaliyetidir. Ve çelişkiyi soğutma çabasıdır. Yine, Türk Metal Ereğli Şube Başkanı Kaymış, 9 Mayıs günü, işten çıkarmaların temelinde, "üretilemlerin satılamaması ve bundan doğan beceriksizlikler"den kaynaklandığını açıkladı. Bu da, sendikacıların ANAP'ın politikası ve uygulamalarının kaynağını doğru kavrayamadığı, kavramak istemediğini göstermektedir.

İşçi Komiteleri yaşamsal

Erdemir'de yetki sahibi sendi-

"Önümüzde mumla yürüyün, ardınızda fenerle geliriz"

Erdemir'den çıkarılan ilk işçi kafilesi, eylemlerine kısa sürede süreklilik kazandı. 10 Mayıs günü, 100'e yakın işçi sendika binasından, fabrikanın A Kapısı'na kadar yürüdü ve burada oturma eylemi yaptı. İşçiler daha sonra, Genel Müdürlük'ün önündeki anıta siyah çelenk bırakıp; iş kazalarında ölen arkadaşlarının anısına, saygı duruşunda bulundu. Sonra, Meydanbaşı Caddesi'nde yürüyüşe geçen işçiler, daha çok "işçiler el ele genel greve" sloganını attı.

Protesto yürüyüşleri, her akşam saat 16.30'da tekrarlandı. İşten çıkarılan işçiler, eş ve çocuklarıyla sendika binasının önünde toplanıyor, Göztepe Caddesi üzerinden Genel Müdürlük önüne gidiyor, burada oturarak vardiya çıkışını bekliyor ve vardiya çıkışı paydos eden işçiler de protestoculara katılıyor ve Hükümet binası önünden, Meydanbaşı Caddesi'nden tekrar sendika önüne kadar yürünüyordu.

15 Mayıs günü ise, Erdemir emekçisi çocuklarıyla, tam anlamıyla sokağa döküldü. Protesto yürüyüşüne katılım, 10 bini buldu. İşçiler, geçtikleri sokaklarda halk tarafından coşkuncu alkışlanıyor ve

kanın, bu olumsuzlukları, İşçi Komite'nin önemini daha da arttırıyor ve özel bir rol yüklüyor. Erdemir direniş sürecini sancılı kılacak olguların başında gelen bu durumu, işçiler lehine işletmek, başarılı bir sonuç için bir zorunluluktur. Şube, tabanın fiili tazyiki ile karşı karşıyadır. Açıkta mücadelenin karşısında yer almayacaktır. Bu noktada, Genel Merkez'in, Şube üzerindeki güdümünü mümkün olduğunca sınırlamak önem kazanmaktadır.

Somut yaşananandan, bu konuda bazı anımsatmalar yapalım. 10 Mayıs gününden başlayarak, her akşam yürüyüş kararı alındı ve uygulandı. Ancak Genel Merkez, 16 Mayıs günü, yürüyüşü iptal etti. Yürümek üzere, sendika önünde toplanan iş-

çiler, iptal kararına büyük tepki gösterdi. Sendika yönetim kurulu ile baştemsilci işçiler arasında uzun tartışmalar yapıldı. İşçiler, yürüyüşlerin ertelenmesinin açık olarak ilan edilmesini istiyordu. Gelişmeler karşısında İşçi Komitesi, Genel Merkez ve Ereğli yöneticilerini bir gün kadar bekleyeceklerini, sonra yürüyüşlere devam edeceklerini açıkladı. Komite ve işçilerin, sendikaya yaklaşımı şöyle somutlandı; "Bugün dokuzuncu gün. Genel Merkez yöneticileri nerede? Ya bizimle olurlar ya da tabelalarıyla birlikte giderler."

Öte yandan işçiler, yürüyüşün iptal edildiği akşamdan, ertesi günkü akşamın yürüyüş saatine kadar, sendika binasında bekleme eylemi kararı aldılar. Sonraki

İşçi çocukları ve eşleri, fabrika önü eyleminde. (Fot: Sirin Ereğli)

"varolun yaşayın" tezahüratlarıyla destekleniyordu. Saat 19.00'da biten yürüyüşte işçiler şu sloganları attılar:

- Vur vur ırlesin, Turhan Onur dinlesin!
- İşçiler el ele, genel greve!
- İşçinin emeği sermayeyi yenecek!
- Turhan Onur dışarı, işçiler içeri!
- Zamma zulme kıyıma son!

Cumartesi ve pazar günü, yürüyüşe ara verildikten sonra, 20 Mayıs pazartesi günü, Erdemir'in önünde oturma eylemi yapıldı. Bu arada, gündüz vardiyasında çalışan yaklaşık 5 bin işçi de fabrikayı terk etmeyerek, 3 saat kadar fabrikayı fiilen işgal etti. 3 saat süren oturma eyleminden sonra, yaklaşık birlerce işçinin katılımıyla yine sendikaya kadar yürüyüş yapıldı.

Eylemler, yeni biçimler de kazanarak devam ettirilecektir. Erdemirli emekçiler, "mücadelemiz bütün arkadaşlarımız işe dönünceye kadar sürecek" diyor. ■

günlerde, yürüyüşler yeniden başladı. 18 Mayıs günü ise, fabrika önünde oturma eyleminin de eklenmesiyle eylemlerin sürdürülmesi kararı alındı.

Bugün, Erdemir direnişi işçilerin inisiyatifi ve sendikanın ayak diremesine karşı yükseliyor. İşçiler ve işçi temsilcileri, direnişin önünde engel olmamak kaydıyla sendikanın çatısı altında ve yaygın bir direnişten yana olduklarını belirtiyor.

Süreci, somutta izlemek gerekiyor. Sınıfın talep ve yönelimine, vakıf olabilmeyi olmasa olmazdır bu. Klişe yaklaşımlarla sol, kolaycı ve akıl verici pozisyonlara düşmek istenmiyorsa, bu bir zorunluluktur. ■

"Bu fabrika bizim!"

Sedika binasının koridorları ve lokalin duvarları, dövizlerle donatılmıştı: "Rekorlar kırdık sokağa atıldık", "zamma zulme kıyıma hayır", "her gün ölmek istemiyoruz", "işçiler el ele genel greve", "üreten, yücelten, büyüten biz, atılan niçin biz"... Komün için, Gül Fidan işçilerle konuştu.

- Kıyıma uğrayanlar olarak, neler söyleyeceksiniz?

T. Özenç: 25 yılını doldurana plaket var. 2 yıl sonra, Turan Onur, aynı kişileri işten çıkardı. Onur tamiminde, "işçi maliyetinin yükseldiğini" belirtti. "Vakfı teslim ettik, fabrikayı da mı işçilere teslim edelim" diyor.

Ali Oruç: Katsayı fazlasını vermemek için, 1 Temmuz'a kadar işçi kıyımını tamamlayacaklar. Sadece burada değil, Türkiye'nin her yerinde işçikıyımı var. İşçileri sokağa dökmekle, aç bırakmakla ne yapmak istiyorlar? Bu işe bir dur demek gerek. Ben gençliğimi oraya verdim. 17 yıl sonra, dışarı atıldılar. 17. madde değil de, 13. madde ile atıldılar.

Şemsettin Çobanoğlu: 11 senedir aşırı gürültü, yüksek sıcak, demir tozu, birçok kimyasal madde, çeşitli gazlar altında ve üstelik sekiz sene sendikası çalıştık. 8 Mayıs'ta ve 13. madde ile iş akdım sona erdirildi. Benim çocuğumun ekmeğini kesenin, demokratik yollarla sorunu çözmezsek, ben kendisini keseceğim. Zaten ölmüşüm. Defalarca lanet olsun, ekmeğimizle oynayanlara! Demir Çelik büyüsün diye, yerimizi istilak ettiler. Kabullendik. Şimdi, ekmeğimizi alıyorlar. Sessiz kalamayız. Bu fabrika bizim.

Hakkı Özsoy: Kömür, gaz ve 1500 derece sıcaklıkla içiçe çalıştık. Kok fabrikasında çalıştım. Mesene kanserine yolaçar bu maddeler... amonyumsülfat fabrikasında çalıştım.

Ali Oruç: Genel formen, iş kazası raporu vermedi. "Rapor istersen, kendine başka yerde ara" dedi. Mide ülseri, bel fıtığı oldum ve serçe parmağım kırıldı.

Sedat Açıkgöz: 13. madde (ihbarlı tazminat) ile çıkarıldık. "Siz haklısınız ama işçi sayısını azaltmak için yaptık" dediler. Eğer bir Ereğli'nin kamburuysak neden 17. madde ile çıkarmadılar. O zaman, tazminatta vermezlerdi. İş huzurunu bozuyor, verimsiz çalışıyor vs'den atabilirlerdi. Ereğli'nin kamburu biz değil, T. Onur'dur.

Ali Oruç: Çıkışımızı veren

amirler, Erdemir'de rahat rahat maaşlarını yiyebilecekler mi? Çocuklarına yedirebilecekler mi? -En çok görülen hastalıklar hangileri?

İşçiler: Cilt rahatsızlıkları, en başta mide ülseri olmak üzere tüm mide hastalıkları, bel fıtığı, mesene kanseri...

-Fazla istirahat almak da gerekçe olarak sıralananlardan biri, fazla istirahat...

Ali Oruç: Bu arkadaş, 7 sene de yedi gün istirahata çıkmış. Sözlü ikaz dahi almamış bugüne dek. Ve bugün işten çıkarıldı. Hangi gerekçeler ile? Bu arkadaş da mı Erdemir'in kamburu?

Sedat Açıkgöz: Genel Formen Süreyya Altıntaş olduysa, o sistemi yürüten bizdik, o değildir. Onu, oraya biz getirdik. Gönüllü olarak, yemek izinlerin de bile çalıştık. Yeter ki arıza

düzelsin, işler yolunda gitsin diye. Çünkü o fabrika bizim fabrikamız. Vergi veren köylünün, esnafın fabrikası. Milyonlarca lira değerinde tabak kırıp, basında boy gösterenlerin değildir. Eğer yeniden işimize dönersek, utanacaklardır. Ama biz yine eskisi gibi çalışacağız. Emekli olup da hala fabrikada çalışanlar var. Onları çıkarmıyorlar. Neden? Çünkü, bizi çıkaranlar da emekli olmuş insanlar. Emekli olmuş işçileri çıkarırlarsa, kendilerinin de çıkması gerekir.

Mustafa Sözer: Taşlama Atelyesi'nde 15 kg. dan, 70 tona kadar ağırlıkta çalıştık. Tek kişinin kaldıramayacağı ağırlığı, zorla kaldırttılar. Karşılık verdiğimde amirimin cevabı; "bize yukarıdan gelen emir bu, bazı arkadaşlar da yapıyor, sen neden yapamıyorsun" oldu. Fakat, herkesin kaldırma gücü farklıdır. 1973'te işe başladığımda, hiçbir rahatsızlığım yoktu. İş kurallarına göre, kişi 15 kg. dan fazlasını kaldıramaz. Yardımcılar olduğu halde, bize yardımcı vermiyorlar. Sürekli rahatsızlandım. 4. 08. 1990'da, sağ kolumda lif uzaması olduğu tespit edildi. Şimdi de, "neden sık sık istirahat hata çıkıyorsun" dile işten çıkardılar. 28 Mayıs günü, iş arkadaşımı işten çıkarıldığını söylemek için görevlendirdiler. Haksızlığa tahammülüm yok, biliyorlar. "Usulca çek git, kimse'nin moralini bozma" dediler. Elimde sigara, dona kalmıştım. 17 sene, 9 ay ve 10 günlük işçiydim.

Necdet Sağ: Biz susarsak, Karabük ve maden ocaklarındakilerin de çıkışları verilecektir. Özal, TV'de sürekli olarak, 12 Eylül öncesine döneceğizden bahsedip, korkutmaya çalışıyor. Şunu kafamıza soktu; bu haliyle, değil 12 Eylül öncesi, Kurtuluş Savaşı dönemine bile döneriz. ■

KIRKLARELİ'DEN SİNOP'A VE ORDAN TARSUS'A KADAR

Cam-şişe toplu direnişte

Latif BAĞELİ

Tekstilciler, metalciler, madenciler, kağıt işçileri, THY işçileri derken, sıra cam işçilerine de geldi. Yaklaşık 4.5 aydan bu yana, Kristal İş ile Türkiye Cam Çimento ve Toprak İşverenleri Sendikası arasında sürdürülen toplu iş sözleşmesi görüşmelerinden olumlu bir sonuç alınmadı. Bunun üzerine Kristal İş, Şişe Cam Holding'e bağlı Paşabahçe, Çayırova, Cam Elyaf, Cam İşleme, Topkapı Teknik Cam, Trakya, Kırklareli, Anadolu, Sinop ve Bursa fabrikaları; Camış Madencilik, Koç Holding'e bağlı Tarsus ve Gebze'deki İzocam fabrikaları, İstanbul Cam ve Birgi sanayinde almış olduğu grev kararı, 13 bin cam işçisinin katılımıyla, 14 Mayıs'ta uygulamaya konuldu. İşletmelerden Tamcam ve Birgi'de grev 17 Mayıs'ta başladı.

Yaşanılan son 11 içinde, yüzde 16.00'lere dek fırlayan temel gıda maddelerindeki fiyat artışlarına rağmen, 1979'da işçilere günlük olarak ödenen ücret 390 iken, 1991'de 14.266 lira oldu. Rakamsal olarak artış olsa da alım gücü olarak, 79'un 390 liralık alım gücü, 91'de 245'e düşmüştür. Bu şartlar içinde, 79'da milli gelirden yüzde 32.79 pay alan işçiler, 89'da ancak yüzde 14.8 oranında pay alır hale gelmişlerdir.

Tüm bu çalışanların aleyhine süregiden koşullar içinde, ülke çapında işçilere karşı cansiperane savaş açan sermaye cephesi, neredeyse bütün işkollarında grevsiz toplu iş sözleşmesi imzalamıyor. Siyasi iktidarları kanalıyla "ucuz iş cenneti"ni mükemmelleştirmek istiyor. 1990 yılı içinde en fazla kar etmede üçüncü sırada bulunan Şişe

Cam patronlarının tüm tehdit ve tehdidvari ikazlarına karşın, Kristal İş'e üye Trakya ve Kırklareli cam sanayi işçileri 14 Mayıs günü, saat 15.00'de, işyerinin önünde toplanıp; "haklıyız güçlüyüz kazanacağız", "vur vur inlesin Şişe Cam dinlesin", "yaşasın işçilerin birliği" sloganları ile fabrikayı terketti. E-5 yolu üzerinde yürüyüşe geçen işçiler, Muratlı Kavşağı'nda birleşti. Sendika başkanının buradaki konuşmasından sonra, işçiler topluca tali yoldan davul-zurna eşliğinde halaylar çekerek, alkış ve

Trakya Şişe-Cam işçileri yürüyor. (Fot. Komün.)

sloganlarla Büyükkarıştıran'a geldiler.

Trakya ve Kırklareli cam sanayi işçileri, 1989'da da greve gitmiş, ancak genel merkez ve diğer şubelerin destek vermemesi üzerine, 6 gün sonra grevlerine son vermişlerdi. Ancak bu kez, özlenen işkolunu kapsayıcı ortak tavır, gerçekleşemedi. Cam emekçisinin sesi, bütün işkolu ve diğer sınıf kardeşlerinin gücüyle daha gür çıkıyor. ■

İkinci oda: güncel ve somut

Ben başka bir nedenle, erdemin ne zaman yalvaçların tekelinden kurtarılıp insanlara verileceğini sormuştum. Bana, bunun teori ve pratiğin birliğiyle olacağı söylendi. Hangi teorinin, hangi pratikle kuracağı birlikten söz edilmedi.

Kanı SORAL

"Söz uçar yazı kalır" dedim. İmajlarla konuşup yazmanın tehlikelerine değindim. Düşünce ve duygularımızı bir hırsız feneri gibi pelerininin altında saklayamayacağımı yazdım. Tehlikelere atılmayı -körü körüne değil- sevdiğimi bir yazmaya gerek görüyorum.

Ben başka bir nedenle, erdemin ne zaman yalvaçların tekelinden kurtarılıp insanlara verileceğini sormuştum. Bana, bunun teori ve pratiğin birliğiyle olacağı söylendi. Hangi teorinin, hangi pratikle kuracağı birlikten söz edilmedi. Öte yandan ben de, için-adına ve rağmen alınıp verilmeyi benimsemiyorum. Boş ajitasyonun karın doyurmadığını bildiğim ve ilk zamanların hızlılığının mütevaziliği öldürdüğüne, mütevaziliğin ölümlüyle hızlılığın ısı kaybettiğine çok tanık olduğum nedenle iddiacı değil, iddialı olunmasının gerçekçi olacağına işaret ettim. (1)

'Gelenen aşamada' kalıbıyla başlayan metinlerde, yapılması gerekenin ne olduğunu açıklıyorsanız, daha önce alt yapıda kendini sorgulamayı, kurbağalara değil kendine bakmaktan gelmeyi sonuna kadar götürmüş olmalısınız ki, eski evden çıkartacağınız her taş gerçekten bir işe yarasın. (2) Halile bu da yetmeyecektir. Açıklama metinlerinizle uyumlu olmanız da gerekecektir.

KURAL: Bir romancı romanında duvara asılı bir tüfekten söz edi-

yorsa, o tüfek ilerde patlamalıdır!

GÜNCEL: MLMZDB'yi şiar edenlere; kaplan mağarasına girmeden kaplan tutulmaz!

SOMUT: Pratikleriyle yanlış olanların teorileriyle, teorileriyle yanlış olanların pratikleriyle doğru olmalarına imkan yoktur.

ÇIKIŞ: Eskimiş fikirlerinizi yakın! Yıkma dürtüsü yaratıcı bir dürtüdür!

* * *

-Yıkma dürtüsü yaratıcı bir dürtüdür. (Bakunin)

-Hep aynı çiviye vurularak tüm bir ev yıkılabilir. (Pasinetti)

-Bir resim yıkmalardan oluşan bir toplamdır. (Picasso)

Bu savsözlerini üçünün ortak paydası da, anlamın yıkma üzerine yoğunlaştırılmış olmasıdır. Ardarda sıralandıklarında ortaya çıkan sonuç, bilinç kazandırılmış yıkma dürtüsünün -dürtü bilinç kazandığında kendiliğinden ve bilinçaltı bir güdü, son çözümde hayvanca bir itki olmaktan da çıkar- aynı zamanda bir yapma düşüncesine karşılık gelmesidir. Yıkmalardan oluşan toplama resme ilişkinlikten farklı bir anlam yüklediğimizde ortaya çıkacak toplam, niteliksel bakımdan sentez olacaktır. Hep aynı çiviye vurularak yıkılmış bir evin ortaya çıkardığı resimsel olmayan toplam, enkazdır. Dürtü bilinç kazandığında, aynı zamanda bir yapma düşüncesine karşılık geldiğinde, enkazda çıkarılacak işe yarar her taş, konulacağı yeri kendi seçecektir.

KURAL: Hiçbir romancı, ilerde patlatmayacağı bir tüfekten söz

etmez. Çünkü her tüfek, bir patlamayı taşır içinde. (3)

GÜNCEL: Eski düşünceler yıkılmadıkça, yeni düşüncelerin yeşerip boyverme şansı yoktur.

SOMUT: Mirasçılık, dogmatizmin en katı kanadından da, daha az katı kadından da kopmanın -eskiyi yıkmamanın- önündeki asıl engeldir. Altı eşelendiğinde, ortaya, kutsallaştırılmış metinlere alternatif koymama kapasitesizliği ve açık denizde boğulma korkusu çıkacaktır. (4) Yirmi yıl önceye nostalji, ne kadar doğru yolda lounduğunun kanıtı olamıyor.

ÇIKIŞ: Taban kaygısını bir yana bırakıp, miras paylaşımından tek tarafı çekilmek.

Konu dışı kinaye: "Feda ruhu akılcılık adına ve bütünüyle tedavülden kaldırılırsa 'deva' gerekçesiz kalır" da, "akılcılık", feda ruhu adına ve bütünüyle tedavülden kaldırılırsa 'heba' gerekçesiz kalmaz mı? ■

Şubat 1991

DİPNOTLAR

1-İddiacılık, cebinde kof bir böbürlenme brövesi taşır. İddialı oluşun kendince bir mütevaziliği vardır. İddiacılık, birinci sayıda 'geliyor' dediğinde, bu sesi duyduğunu sanan dört-beş kişinin verdiği yanıt, ajitasyoncu söylem sahiplerini zorda bırakır. İddialılık, öyle üst perdeden 'geliyor' demez. Birikimini -birikimi vardır- sesini çatlatmadan, var gücüyle bağlamak kaygısıyla ses tellerine hoyratça yüklenmeden konuşur.

2-Unutmayalım ki kahraman, 'kurbağalara bakmaktan' gelirken, aslında kendine bakmaktan geliyordu.

3-Eğer bozuk değilse!

4-Sığ sularda balina avcılığı, intihar etmeyi kafasına koymuş veya kıyıya vurmuş

"Yeni düzen" de Türkiye!

Yüzlerce insanı işkencede katledenlerin, sayısızca "faili meçhul" eylemi gerçekleştiren kontr-gerillacıların yaptıkları yanlarına kar kalmaya devam mı edecek? Kısacası, toplum kendisine karşı onca suç işleyen cuntacılar hesap sormayacak mı?

Yönetenler, bu vb. sorulara, 12 Eylül ruhunun hala yaşadığını belgeleyen ve MGK + ANAP tipi "demokrasi"nin gerçek yüzünü ortaya seren, "Anti-Terör Yasası" ile yanıtladılar.

Kenan TÜRKOĞLU

Yürürlükte olan anayasa ve yasalara göre TC, bir "hukuk devleti" dir. "Demokrasi" ile yönetilir. "Her TC vatandaşı, yasalar karşısında eşittir." Yürütme ve yasama, (siz bu ikisini, TÖ'nün emriyle hareket eden ANAP olarak anlayınız) yargıya müdahale edemez...

Türkiye'de yürürlükte olan yasalar ile bu yasaların tatbik sahası arasındaki ilişkiye baktığımızda, sayısız çelişki ve traji-komik durumla karşı karşıya kalırız. Buyasalar, sanki yöneticilerin çiğnemesi ya da "hiyanet-i vataniye" yasasının kaldırılmasında olduğu gibi, (mu-halefet, TÖ'ü vatana ihanet suçundan yargılamaktan söz etmemiş miydi hani?) yönetici kliğinin ve sermayenin çıkarları gerekli kıldığı zaman kaldırılması/değiştirilmesi ve aynı zamanda, onları çiğneme özgürlüğüne sahip olanlar tarafından halka karşı keyfi şekilde uygulanması için yürürlüğe konulmaktadır. Hukukun, toplumsal güç ve çıkar ilişkileri temelinde, egemen sınıfın hegemonyasını meşrulaştırmak ve sermaye düzenini ayakta tutmak amacıyla kullanılan bir araç olduğunu görmek istemeyen ve "ilahi adalet" peşinde koşanlar için; bu, çözülmesi güç ve traji-komik bir paradokstur!

Kağıt üzerinde ve uygulama

Uygulama sahasına baktığımızda, TC vatandaşlarının yasalar karşısında

hiç de eşit olmadıklarını görürüz: Bu alanda, en genel anlamda üç ayrı tür vatandaşlık vardır.

Has vatandaşlar: TÖ, büyük bürokratlar, sermayedarlar, tefeciler, vergi kaçakçıları, hayali ihracatçılar, kontr-gerilla elemanları, generaller vb. vb. Ve terör yasasıyla, polis de bu vatandaş kategorisine terfi edildi. Ki emeği sömüren ve sömürüden pay alan bu has vatandaşlar, genellikle yasaları çiğnemekte özgürdüler. Zaten yapan da onlar olduğu için, kendi çıkarlarına en uygun yasaları çıkardılar. Dolayısıyla sık sık çiğnemelerine her zaman gerek kalmaz.

Sade vatandaşlar: Devlet ve din korkusuyla, geleneklerin baskısıyla ve bireysel çıkar kaygısıyla bencilik batağına itilen, açlığa ya da boğaz tokluğuna çalışmaya mahkûm edilen; ensesine vurmaya bile gerek kalmadan elindekini vermeye hazır olması gereken ve susmak, boyun eğmekle yükümlü olan vatandaşlar. Ki bunlar, yönetenlere göre "iyi vatandaşlar"ı teşkil ederler.

Yoksanan ve/veya yokedilmek istenen vatandaşlar: Bu kategoriye girenler, sade vatandaşlığın anti-tezi olan ya da resmi sade vatandaş kalıbına sığmayanlardır. Ki bu yüzden has vatandaşlar ve devlet kurumları, onlara düşman gözüyle bakar ve düşman muamelesi uygular. Bunun en son çarpıcı örneği, "Şartlı Tahliye Yasası" ile kitle katliamı yapanlar da dahil bütün MHP'li katiller serbest

bırakılırken, TCY' nin 146/1 ve 123. maddelerinden yargılanan devrimcilerin bu yasa kapsamı dışında tutulmasıdır.

Örneğin, Kürtler, yoksanan vatandaşdır. "Dağ Türkleri", "karda kart-kurt sesleri çıkararak yürüdükleri için Kürt denilmiştir" gibi safsatalarla ulusal kimlikleri yıllar yılı yoksananageldi.

Yıllardır yokedilmek istenen bir diğer kalabalık vatandaş topluluğu da, komünistler ve devrimciler olmuştur. 12 Eylül öncesi dönemin tek müsebbibi ve dolayısıyla tek "suçlusu" ilan edilerek, her türlü zulüm ve ölüm çarkından geçirilenler onlardır. "Anayasa'yı yürürlükten kaldırmaya", "TBMM'i cebren çalışmaktan menetme"ye ve "devletin bölünmez bütünlüğünü" ortadan kaldırmaya teşebbüs etmekle suçlanarak yargılandılar. Oysa onların teşebbüs etmekle suçlandıkları fiili, gerçekte askeri cunta gerçekleştirdi. Bir gecede, ortalıkta ne anayasa, ne meclis, ne de hak ve hukuk koydu. Silahlı kuvvetleri kullanarak meclisi dağıttı. Bütün demokratik kurum ve kuruluşları kapatıp, hak ve özgürlükleri ortadan kaldırdı. Anayasayı çöp sepetine fırlatıp, topluma karşı terörist saldırılar başlatırken, burjuva hukukuna göre, gerçek anlamda 146/1'lik bir suç işleyen askeri cunta, yavuz hırsız pişkinliğiyle devrimcileri, aynı cürümü işlemeye teşebbüs etmekle suçlayıp, göstermelik askeri mahkemelerde yargıladı.

Bu yargılamalar esas olarak, işkence ile kabul ettirilen düzmece ifadeler ve itiraflara dayandırıldı. Nazi kamplarına dönüştürülen cezaevleri ile mahkemeler arası kurulan kumpasın doğrudan sonucu olarak, savunma hakkı fiilen ortadan kaldırıldı. (Ki, aynı zamanda onbinlerce insan, insanlık dışı koşullarda yaşamaya mahkum edildi. Dolayısıyla, insan onurunu korumak için, aylarca süren açlık grevlerine zorlandı.) Böylece, birçok toplu dava sanığı, sorgusuz-savunmasız ve gıyabında yargılanarak ağır cezalara çarptırıldı. Birçok davada idam ve müebbet cezaları emir-komuta ilişkisi içinde tepeden aşağıya ısmarlama bir şekilde verildi. Göstermelik mahkemelere kalan, bunları onaylamak oldu. "Bağımsız Türk adaleti" işte böyle "tecilli etti".

Kamuoyunda çok iyi bilinen Erhan İlkay Çınar, Yaşar Yıldız vb. örneklerde olduğu gibi, çok sayıda insan, en küçük ilintisi dahi olmadığı olaylardan sorumlu tutulup, göstermelik-intikam mahkemelerinde en ağır cezalara çarptırıldı. Yıllar sonra, sözkonusu olaylarla ilgisiz oldukları kamuoyu önünde çınçıplak ortaya serildiği halde, hiçbir resmi kurum, ne bu insanların ne de benzerlerinin hukuksal durumlarında yapılması kaçınılmaz hale gelen değişikliği gerçekleştirmek için, parmağını bile kıpırdatmadı. Maraş, Malatya, Sivas, Çorum vb. katliamları düzenleyenler, bebekleri ağaçlara çivileyenler, ak sakallı dedeleri ateşe verip diri diri yakanlar, ölü kadınların ırzına geçenler, kahvehane tarayanlar serbest bırakılırken; eşitliğin, özgürlüğün ve sevginin hüküm sürdüğü yeni bir dünya istemekten başka bir suçları olmayan çok sayıda tutsak devrimci, bilfiil 20 ya da 15 yıl tabutluklarda yatma "ayrıcalığı"na mahzar kılındı! Ya Erdal Eren gibi, 18 yaşını doldurmadığı halde, burjuva yasaları tepe taklak edilerek asılan veya idam hükmü giydirilenlerin durumu ne olacak? Makyevelist bir mantıkla, "kurunun

yanında yaş da yanar" mı denilecek?

Eylül'ün yaşayan ruhu

Yüzlerce insanı işkencede katledenlerin, sayısızca "faili meçhul" eylemi gerçekleştiren kontrgerillacıların yaptıkları yanlarına kar kalmaya devam mı edecek? Kısacası, toplum kendisine karşı onca suç işleyen cuntacıları hesap sormayacak mı?

Yönetenler, bu vb. sorulara, 12 Eylül ruhunun hala yaşadığını belgeleyen ve MGK + ANAP tipi "demokrasi"nin gerçek yüzünü ortaya seren, "Anti-Terör Yasası" ile yanıtladılar.

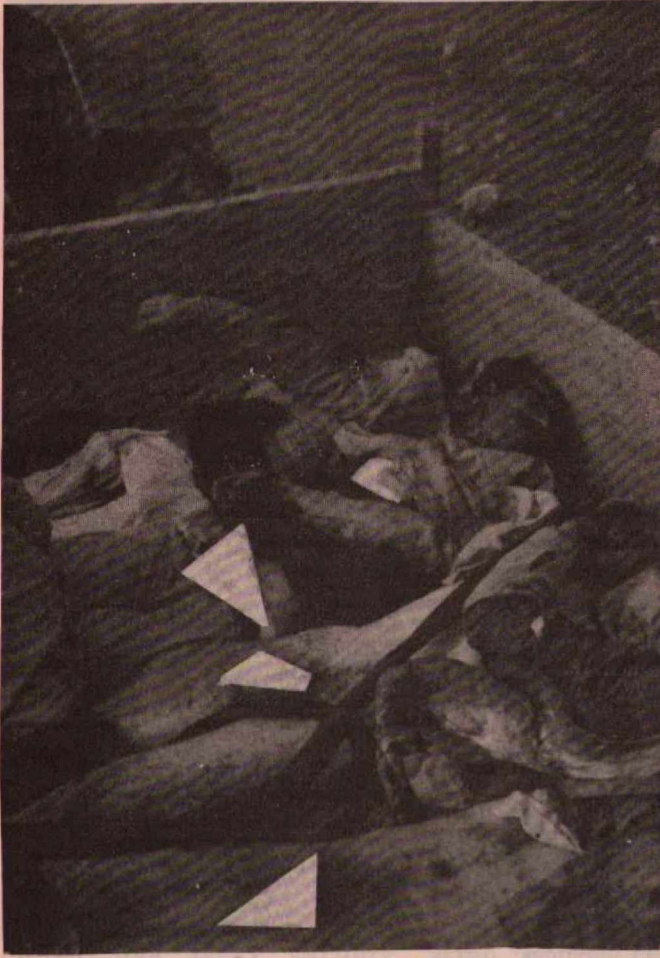
Bir yandan salonlarda ve TV ekranlarında insanların gözünün içine baka baka "demokrasi getiriyoruz" yalanları söylenirken, öte yandan kaldırılan 141-142 vb. yasaların yeri, onlara rahmet okutan çok daha ağır cezalar ve kısıtlamalar öngören yeni yeni yasaklarla dolduruldu. Neredeyse, toplumun büyük bir bölümü, potansiyel terörist ilan edildi. TV ekranlarında, "bütün TC vatandaşları yasalar karşısında eşittir" lafızları, avaz avaz tekrar edilirken, bir yandan çıkarılan "Şartlı Tahliye Yasası" ile bütün MHP'li caniler serbest bırakıldı, öte yandan ise TCY'nın 146/1 ve 125. maddelerinden hüküm giymiş devrimciler, sözkonusu yasanın kapsamı dışında bırakıldı. Müebbetliklerin cezaları, ikinci kez arttırılarak 45 yıla yükseltildi. Bir ek maddeyle, ceza infaz kurumunun tesarrufunda bulunan, ayda altı günün çıplak cezadan düşürülmesi iptal edildi.

Oysa, 1986'da çıkartılan infaz yasasına kadar, ceza yasasına göre, müebbetin infazı 36 yıl üzerinden yapılıyor ve fiilen yatılacak ceza. 14 yıla tekabül ediyordu. ANAP Hükümeti, '86 İnfaz Yasası'na bir ek madde koyarak, müebbetlerin kazanılmış hakkını gaspetti; fiilen yatılacak cezayı 16 yıla yükseltti. Bu noktada, anayasayı çiğnedi. Durum, Anayasa Mahkemesi'ne

götürüldü. Ancak Anayasa Mahkemesi, Hükümet'le paslaşarak, sözkonusu anayasa ihlalini onayladı. Görünüşe bakılırsa, müebbetlikler iki kez infaz kanunundan yararlandılar. Gerçekte ise, '86 öncesine göre halen 1 yıl kayıptalar. Bu, ANAP adaletinin hiç de cunta adaletini aratmadığına, hatta onun da ötesine geçilerek, cunta mahkemelerinin verdiği cezaları, kendi yasalarını pervasızca çiğneyerek ve bu icraatına yeni kıflılar uydurarak arttırdığına bir başka örnektir.

Artık çok daha belirgin bir şekilde, şöyle bir gerçek ortaya çıkmıştır; tutsak devrimciler, sadece sorumlu tutuldukları yıllar öncesi eylemlerden ötürü, hapiste tutulmuyorlar. Son Şartlı Salıverme Yasası kapsamı dışında tutulmaları, sadece yönetenlerin bir süre daha sınıf kinlerini ve intikam duygularını tatmin etmek istemeleri ve bu amaçla çifte standart kullanmalarıyla açıklanamaz. Bu ve benzeri şeylere ek olarak, aslında devlet idamlık ve müebbetlik devrimcileri, keyfi ve ağır şekilde cezalandırarak halkı mücadele alanlarından uzak tutmaya yarayacak korkuluk olarak kullanmak istemektedir. Dolayısıyla, onların bu biçimde içerde tutulması, toplumsal ve ulusal uyanışa yöneltilmiş bir silah, bu anlamda toplumsal bir fenomen haline geliyor. Böylelikle, "cezanın bireyselliği ilkesi" de Hükümet tarafından çiğnenmiş oluyor. Keza aynı zamanda, idamlık ve müebbetlik tutsak devrimciler, artık, son yıllarda gerçekleştirilen ve failleri bulunamayan eylemler ile, gelecekte gerçekleştirilmesi muhtemel eylemlerden de sorumlu tutulup, cezalandırılmak istenmektedir.

Bu yönetenlerin, içine düştükleri acz ve paniğin bir ifadesi değil mi? Bu, statükoyu korumak için, toplumu tehdit etmeye yönelik bir tür rehinelik statüsünün yaratılması anlamına gelmiyor mu? Saddam, savaş sırasında yabancıları rehin aldı. TC Hükümeti ise, kendi va-

Çatışmada öldürülen gerillalar, bir traktörün römorkuna yarı çıplak atılarak dolatılıyor. Devlet tövresi, halkı sindirmek için her yola başvur-maktan geri durmuyor. Yeni yasa ise, bu teröre daha "uygun" bir kılıf olacaktır.

yoldan
hiçbir güç
alıkoyma
z. Eninde
sonunda,
altunda
toplananla
r artıkça,
kurtuluş
ve özgür-
lük bayra-
ğı zulüm
düzeninin
burçlarına

tandaşlarını rehin alıyor, hem de "toplumsal barış"tan sıkça söz edilen bir ortamda!..

Aslında, adına "anti-terör yasa" denilse de, gerçekte devlet terörünü yasallaştıran bu yasanın, "terörle mücadele" ile de pek alakası yoktur. Bu yasa, daha çok tehdit ve intikam yasasıdır. Eğer idamlar, işkenceler ve ağır ceza tehditleri insanların sosyalist, devrimci, demokrat olmasına engel olabilseydi, bugün bu ülkede hiçbir "terörist" in bulunmaması, dolayısıyla sözü edilmemesi gerekirdi. Bütün halkın, "Türk-İslam sentezi" kalıbına uyan tek tip robot vatandaş haline gelmesi gerekirdi. Ne var ki insanları, mücadele etmeye yöneltecek haksızlıklar, adaletsizlikler, vahşi sömürü ve baskı koşulları ve diğer nedenler varsa; ve eğer bir insan böyle bir ortamda bir davanın doğruluğu ve haklılığına inanır, uğrunda ölümü göze alırsa; onu, o

dikilir. Nice rejimler eskiyip giderken, devrimlerin yüzyıllardır eskimemesi bundandır.

Zaten, terör yasasına şöyle bir göz atıldığında, esasen toplumu yıldırmaya ve susturmaya gerek duyulduğunda, cuntasız yeni bir 12 Eylül yaratmaya yönelik, sayısız tehdit ve yasa içerdiği görülecektir.

TÖ'nün geleceği ve son yasa

Memurun görevini aksatmasının, işçinin grev yapmasının, kavgaya karışmanın, açlık grevi yapmanın, cumhurbaşkanı vb. hakaret etmenin, özgürce düşünce açıklamanın, bir gazetecinin "muhtemel bir terör olayını" önceden açıklamasının, DİSK'in ve TÖB-Der'in malvarlığının Çalışma Bakanlığı'na devredilmesinin, hak aramanın, adaletsizlik ve haksızlığa karşı koymanın, bu amaçla demek, sendika vb. kurmanın ve çatısı altında ör-

gütlenmenin, bu tür kuruluşlara üye olmanın vb. vb. terörle ne ilgisi olabilir?

TÖ, "benim ve ANAP'ın geleceği, bu yasaya bağlıdır" derken, gerçekte oluşturduğu hanedanlığa karşı, en büyük tehlikenin nereden geldiğinin bilinciyle konuşuyordu. Yönetenler ve sermayeyi korkutan, Zonguldak madenci direnişidir, Kürt intifadasıdır, memurun örgütlenip hakkını araması için sokağa inmesidir. Kısacası, emekçilerin haklı ve meşru mücadelesidir. Amaçlanan, bu mücadeleyi gayri-meşru ilan ederek boğmaktır.

Kontr-gerillanın, özel tim vb. kılığında, legalize edilmesi; polis ve askere, insan öldürmek ve işkence yapmak da dahil her türlü suç işleme özgürlüğünün getirilmesi bundandır...

TÖ'nün direktifiyle, "cezaevlerinin boşaltılması" demagojisiyle perdelenerek, yangından mal kaçırıcısına, MGK'nın vesayeti altında alel acele çıkarılan "Anti-Terör Yasası" ile ANAP, sadece neredeyse bütün toplumu potansiyel/virtüel terörist ilan etmek gafleti içine düşmükle kalmamış, aynı zamanda, Bayar-Menderes ve arkadaşlarını da terörist ilan etmiştir! Bu kişiler de TCY'nın 146/1 maddesinden yargılanmamışlar mıydı? On ile onbeş yıl önce aynı maddeden yargılananlar, bugün terörist ilan edildiğine göre, 30 yıl önce 146/1'den yargılananlar niçin terörist olmasın? Görüldüğü üzere, bu "terör yasa"ndan ölümler bile kurtulamıyor.

Çanlar, herkes için çalmaktadır. Dolayısıyla, vakit kaybetmeksizin çanlara ot tıkamak, herkes için bugün artık daha çok bir vatandaşlık görevi haline gelmiştir!.. ■

DİPNOTLAR

- 1-Milliyet, 8 mart 1991
- 2-Agg., 11 Nisan 1991
- 3-Agg., 24 Ocak 1991
- 4-Tercüman, 29 Kasım 1989
- 5-Milliyet, 29 Mart 1991
- 6-Agg., 11 Nisan 1991
- 7-Agg., 20 Mart 1991
- 8-Agg., 2 Nisan 1991
- 9-Hürriyet, 14 Kasım 1990

KADINLARIN KURTULUŞU

Kadın kurtuluş hareketine merhaba!

KOMÜN □ 15

KITAPÇILARDA

Keyfi uygulamalarda sınırsızlık

Ceza hukukunun genel ilkelerine, Anayasaya aykırı soyut tanımlamalarla dolu ve yoruma açık bu yasa ile "demokratikleşme sürecinde" adım atılmamış, aksine anti-demokratik anlayış yeniden ağırlaştırılarak formüle edilmiştir.

Ahmet H. KIRIM

Kamuoyunda şartlı tahliye yasası olarak tanımlanan ve siyasil iktidarcı özellikle dışarıya karşı, Türk Ceza Kanunun ünlü 141, 142, 143. maddelerin kaldırıldığı iddiasıyla "demokratikleşmenin" adımı olarak gösterilen 12.4.1991 tarihli ve 3713 nolu "Terörle Mücadele Yasası" 25 madde ve 9 geçici maddeden ibarettir. Yasa, hukukun genel prensipleri, 1982 Anayasası ve yürürlükteki yasalarla karşılaştırılarak incelendiğinde aşağıdaki değerlendirmeleri yapmak mümkündür.

1) Ceza müeyyidesiyle karşılanan ve suç adı verilen fiil ve hareketlerin yasa tarafından tayin edilmesi ve keza yasak fiil ve hareketlere ancak kanunların gösterdiği cezaların uygulanabilmesi modern hukukun temel prensiplerinden biridir. Yasanın birinci maddesi ile daha başlangıçta *suçta kanunilik ilkesi* çiğnenmiş, belirsiz, soyut bir "terör" tanımı yapılarak istenilen her insanı "terör suçlusu" saydırabilmenin yolları açılmıştır. Bu haliyle Türk ceza Kanunun (TCK) kaldırılan 141, 142, 163. maddelerindeki tanımın dahi geri-

sine düşülmüştür. Zira TCK 141-142. maddelerinde "bir sınıfın diğer sınıflar üzerinde tahakkümü" aranırken, artık yalnızca "anayasa-da gösterilen ekonomik düzeni değiştirmek amacıyla" veya "devlet otoritesini zaafa uğratmak" olarak tanımlanıp "terör suçu" kabul edilecektir. Bu nedenle yasanın birinci maddesi suçta kanunilik ilkesiyle bağdaşmadığı için anayasanın 38/1. maddesine aykırıdır.

2) Yasanın ikinci maddesinin birinci paragrafında, amaçlanan suç işlemese dahi örgüt mensubu olan kişilerinde "terör suçlusu" olarak cezalandırılacağı hükmü getirilmiştir. Bu hükümle *cezaların şahsiliği* ilkesi ihlal edilmiştir. Zira yasanın birinci maddesinde eylemlerin cezalandırılması anlayışı kabul edilirken ikinci maddede ölüme mensup olmakla birlikte herhangi bir eyleme karışmamış kişilerde *sırf o örgütün niteliği, faaliyetleri* nedeniyle cezalandırılmaktadır.

3) TCK'nın 125, 131, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 169, 499. maddelerinden hükmolunacak cezalar yasanın 5. maddesiyle yarı oranında artırılmıştır. Yine aynı maddeyle

le yasa da gösterilen cezanın tavan sınırının aşılabileceği kabul edilmiştir. Örneğin, TCK 168 (2. maddesinde 10 yıldan 15 yıla kadar, ağır hapis cezası öngörülmüşken, bu hükümle 36 yıl sınırına kadar ağır hapse hükmedilmesi olanaklı hale gelecektir. Bu durum suç ve ceza arasındaki oranı, adaleti kaldırmış cezayı yargıcın keyfi kararına açık hale getirmiştir. Bir başka söyleyişle hafif suça hafif ceza, ağır suça ağır ceza verilir ilkesi kaldırılmıştır.

4) Yasanın yedinci maddesiyle, kaldırıldığı iddia edilen TCK'nın 141, 142. maddeleri bu kez daha ağırlaştırılarak getirilmiştir. İlgili madde ile örgüt kuranlara 5-10 yıl ağır hapis ve 200.000.000 TL. den 500 milyon TL. ye kadar ağır para cezası, bu örgütlere girenlere 3-5 yıl ağır hapis ve 100 milyon TL den 300 milyon TL. ye kadar ağır para cezası, örgüt mensuplarına yardım edenlere ve propaganda yapanlara 1-5 yıl hapis 50 milyon TL. den 100 milyon TL. ye kadar ağır para cezası hükmü getirilmiştir.

Aynı maddenin ikinci paragrafında örgüt mensuplarına yardım

edenlere ve örgütle ilgili propaganda yapanlara fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca hapis ve para cezası verileceği hükmü getirilerek, ceza hukukunun "bir fiile birden ceza verilemez" ilkesi çiğnenmiştir. Bu madde ile kişilerin tek bir fiilden ötürü iki ayrı hapis cezası alması mümkün hale getirilmiştir.

5) Yasanın 8. maddesinde "TC Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı hedef alan yazılı ve sözlü propaganda yapılamaz" ifadesiyle düşünce ve onun ayrılmaz birer parçası olan ifade özgürlüğü düzenlenmiş, düşünce suçlanarak suç işleyenlere 2-5 yıl ağır hapis cezası ve 50 milyon TL.den 100 milyon TL.ye kadar para cezası konulmuştur. Böylece bir taraftan Kürtçe konuşmayı yasaklayan 2932 sayılı yasa ve TCK'nın 142/3,163. maddeleri kaldırılırken diğer yandan aynı maddeler yeniden formüle edilmiştir.

6) Yasanın yedinci ve sekizinci maddelerinde dergi ve gazetelerin yazı işleri müdürleri için hapis cezası gösterilip Basın hukuku açısından geriye, 1980 öncesine dönülmüştür. Zira dergi ve gazetelerde örgüt propagandası veya devletin bölünmez bütünlüğünü bozmayı hedef alan propaganda yapılması halinde yazı işleri müdürlüğüne altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ve 50 milyon TL.den aşağı olmayacak kadar ağır para cezası, sahiplerinde bu fiillerin işlenmesi halinde 100 milyon TL. den az olmayacak şekilde ağır para cezası verileceği kabul edilmiştir. Bu hükümler özellikle sosyalist basın için ağır mali yükümlülükler getirmekte, yaşamlarını tehdit etmektedir. Yasanın basınla ilgili olarak getirdiği bu düzenleme gazete sahibinin ve yazı işleri müdürünün cezai sorumluluğu yönünden, ceza sorumluluğun şahsiliği kuralına ve dolayısıyla Anayasanın 38. maddesine aykırıdır.

7) Yasanın onuncu madde a

fıkrasında, sanıkların en fazla üç avukatla temsil edilebileceği hükmü getirilerek "savunma hakkı" kısıtlanmış, aynı maddenin b fıkrasında tutuklu sanık ve hükümlerin avukatlarıyla görüşmelerinin cezaevi görevlilerinin nezaretinde yapılacağı hükmü getirilerek "savunma sırrı" hiçe sayılmıştır. Bu nedenle 10. madde Anayasanın 36. maddesine aykırıdır.

8) Yasanın 13. maddesiyle kanun kapsamına giren suçlardan ötürü verilen cezaların ertelenemeyeceği, para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilemeyeceği hükmü getirilmiştir. Ceza hukukunun genel prensiplerine göre "takdiri hafifletici sebep" uygulaması yargıcın takdirine girer. Bunlar suça göre değil suçlunun kişiliğine göre uygulanır. Yasada bu anlayış altüst edilmiş, örneğin TCK'nın ilgili maddelerinden iki sene hapis cezası alan bir kişinin cezası ertelenip paraya çevrilebilirken, bu yasanın sekizinci maddesinden altı ay hapis cezası almış yazışları müdürünün erteleyememek gibi bir garabetin içine düşecektir.

9) Yasanın on beşinci maddesinde, terörle mücadelede görev alan güvenlik görevlileri hakkında, işledikleri suçtan dolayı dava açılabilmesi memurun muhakematı kanunun işleyişine bırakılmış, ayrıca dava açılması halinde bu kişilerin hüküm anına kadar tutuklanamayacağı kuralı getirilmiştir. Bu maddeyle esas olarak işkence yapan kolluk güçleri korunmuş, haklarında dava açılabilmesi idarenin takdirine bırakılmıştır. Zira memurun muhakematı kanununa göre dava açılmasına karar verecek organlar ilçelerde kaymakamlık, ilçe yönetim kurulu, illerde il yönetim kurulu gibi siyasal iktidara bağımlı organlardır.

Yine yasanın on dokuzuncu ve 20. maddelerinde güvenlik görevlilerinin ödüllendirileceği, sahte kimlik, diploma verileceği, estetik ameliyat yapılacağı gibi hükümler getirilmiştir. Böylece işkence yapma

temayülünde olan kolluk kuvvetlerine objektif olarak cesaret verilerek, insanlık dışı eylemlerinin artmasına olanak sağlanacaktır.

10) Yasanın geçici birinci maddesiyle 8.4.1991 tarihine kadar işlenen suçlar sebebiyle ölüm cezası alanların cezalarının 10 yılını, müebbet hapis cezası alanların 8 yılını, diğerlerinin hükümlülük süresinin 1/5 ni çekmeleri halinde şartlı tahliye olacakları hükme bağlanmış, geçici 4. madde de ise terör suçlarından sayılan eylemler sonucu kamu görevlisi öldüren veya öldürmeye teşebbüs edenler ile TCK'nın 125,146,403,404/I, 405,406,407,414,416/ilk,418 maddelerine giren suçları işleyenlere kanunun geçici birinci maddesinin uygulanmıyacağı hükme bağlanmış. Maddenin devamında bu durumda olanlardan ölüm cezası alanların 20 yıllarını, müebbet ağır hapis cezası alanların 15 yıllarını, diğer şahsi hürriyeti bağlayıcı ceza alanların hükümlülük süresinin 1/3 nü çekmeleri şartıyla salıverilecekleri kabul edilmiştir. Bu şekilde Anayasanın 10. maddesindeki *kanun önünde eşitlik* ilkesi çiğnenmiş, çifte standart uygulanmıştır. Bir bölüm insan 10 ve 8 senelik uygulamalardan istifade ettirilirken devrimci hükümlüler siyasal fikirlerinden ötürü 20 ve 15 senelik uygulamaya tabi kılınmışlardır. Somut bir örnekle katliam yapan bir faşist, bu yasaya göre 10 sene yattığı için tahliye edilirken, öldürme eylemi olmamasına karşın 12 eylül hukuksuzluğunda TCK 146.cı maddesinden mahkum olan sol siyasi hükümlü cezaevinde bırakılmıştır.

Sonuç olarak

Neticede şu söylenebilir ki: Ceza hukukunun genel ilkelerine, Anayasaya aykırı soyut tanımlamalarla dolu ve yoruma açık bu yasa ile "demokratikleşme sürecinde" adım atılmamış, aksine anti-demokratik anlayış yeniden ağırlaştırılarak formüle edilmiştir. ■

Hatice'yi Malatya'da arıyor!

Polisin Hasanpaşa'da gerçekleştirdiği "infaz"ın kolay kolay geçirilemeyeceği ortada. Devlet, bütün birimleriyle olayı koyu bir sis perdesinin ardında, unutturmak istiyor. Ama, karşı çabalar da sürüyor. TKP-ML Malatya E Tipi Cezaevi'ndeki tutsakları da, olayın gerçek yüzünün kamuoyuna açıklanması çabası içinde olan duyarlı insanlar. Olayla ilgili görderdik-

Ali Rıza ŞAHİN

21 Mayıs tarihli gazetelerin hemen hemen tümü olayı, "hücre evde büyük çatışma", "teröristler ölü ele geçirdi" manşetleriyle kamuoyuna duyurdu. Bu adeta bir yanıltma yarıştı. Öldürülenlerin "terörist" diye, ballandırılarak anlatılması, kamuoyunun polis ağzıyla yönlendirme çabası, olayın gerçek yüzünün perdelenmesi içindi.

Olaydan hemen sonra polis, çeşitli senaryolarla kamuoyunu aldatmaya çalışmıştır. Geçmişte Tuzla katliamı da bugünkü senaryolarla, kamuoyuna yutturulmaya çalışılmıştı. Bugün Türkiye'nin dört bir yanında böylesine faşist yöntemler, çokça kullanılmaktadır. Son çıkartılan "Anti-Terör Yasası", aslında pratik olarak yürürlükteydi. Ne var ki, egemen sınıflar kolluk kuvvetlerinin teşhir olmaları ve yargılamalarını benimsemiş olduğu için, fiili duruma bir de yasal kılıf uydurdular. Polis şimdi, siyasi cinayetlerini daha rahat yapabilir bir konuma yükseldi. Yarın bu halkalara yüzlerce eklenecektir.

İçişleri Bakanı A. Aksu, Hasanpaşa katliamıyla ilgili olarak, "topla, tankla, kalaşnikofla ateş açmışlardır, onlara çiçekle cevap verecek değildik" diyerek, katliamı savunmuş, meşru göstermeye çalışmıştır.

Polis, katliama sis perdesi aramaktadır. Örneğin polis, Hatice Dilek'i Malatya'da aramaktadır! Bu, tutunacak bir dal aramaktır. Zira, İstanbul'daki senaryolar kendilerini kurtarmıyor demek ki.

1 Mayıs 1991 günü, Malatya merkezinde TKP-ML imzalı bildiriler dağıttıkları savıyla, iki kişi gözal-

tına alınmış ve tutuklanarak, Malatya E Tipi Cezaevi'ne getirildi. Malatya polisi de, Hasanpaşa'da siyasi cinayete kurban edilen Hatice Dilek'i terörist olarak gösterme çabasına omuz verdi. 1 Mayıs'ta, Malatya'da gözaltına alınan ve cezaevinde olan arkadaşlardan birini, cezaevi idaresi polisle işbirliği yaparak, koğuşundan çağırdı; "Savcı seninle konuşmak istiyor" diyerek. Video Odası denilen yerde, arkadaş podlislerle başbaşa bırakılmıştır. Malatya polisi, arkadaşına *Hürriyet* gazetesinde çıkan Hatice Dilek'in resmini gösterip, 1 Mayıs günü bildiri dağıtım sırasında yanlarında bulunan ve aynı yerde firar ettiği iddia edilen bayan olarak teşhis ettirmeye çalışmıştır. Arkadaşı, üstü kapalı olarak "senin mahkemen ayın 9'undaydı galiba" diyerek, işbirliğine zorlamıştır.

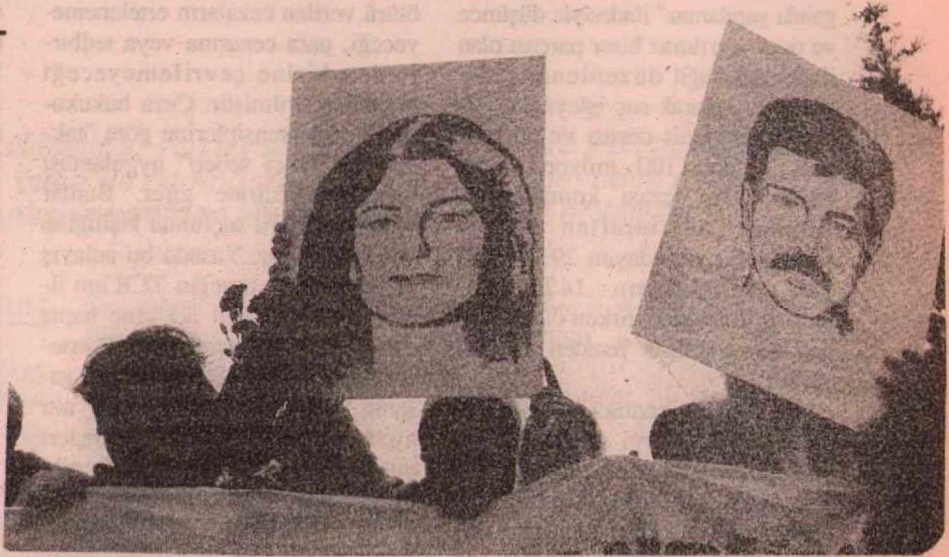
Malatya polisinin çabaları da bo-

şunadır. Silahı, kendi kendisini yaralayacaktır, yaralamaktadır.

Bir laboratuarda çalıştığı ve işine düzenli olarak gidip geldiği söylenen Hatice Dilek, nasıl oluyor da aynı zamanda hem İstanbul, hem Malatya'da olabiliyor? Amaç çok açık. Hatice Dilek, örgüt mensubu olarak gösterilecektir illa ki. Çünkü, bir insan "terörist"se, öldürülmesi daha da kolay bu ülkede. Öldürülmesi için, önkoşullar polis açısından var demektir.

Çağrı

Tüm kamuoyunu, "Anti-Terör Yasası"nı, polisin adı cinayet ve katliamlarını lanetlemeye ve ülkemizin daha özgür, gelecek güzel günleri uğruna mücadeleye etmeye, her konuda duyarlı olmaya davet ediyoruz. ■

Varılan yeni sonuç

Bu yazı, sadece yanıtlamış olmak için yazılmadı. Sözkonusu edilen sorunla ilgili bir süreç olarak yaşanan tartışmaların ertesinde vardığım yeni sonucun, okura ve taraflara iletilmesidir.

Hüseyin ŞİMŞEK

Neydi sorun? Kasım 1990 tarihli ve 8. sayımızda yayınlanan "Ülkeler değil sınıflar savaşı" başlıklı yazım ve M. Can Yüce'nin, Şubat 1991 tarihli 10. sayımızda yer alan eleştiri yazısı. Yüce, söz konusu yazısında üç nokta üzerinde durmaktaydı. *Kürtler ve tarihi haksızlık, ülke kavramının kullanımı ve Öcalan'ın, Perinçek'le yaptığı ropörtajda yanlış anlaşıldığı ya da söylediklerinin çarpıtıldığı.*

Okurlar anımsıyacaktı; benim yazımdan sonraki iki sayıda, Kürt sorununun Lozan'la dayatılan "çözümü"nin tarihi bir haksızlık sayılmayacağı ve Kürdistan ülkesinin gerçekliği noktalarında Komünarların görüşleri, net olarak yer aldı. Komünar kolektif irade gibi, Yüce de, "Kürt sorunu bir tarihi haksızlık değildir" derken esasta haklı. Çünkü, Kürt sorunu iki tarafın da tanımını yaptığı şekilde, "ölü bir sorun" olmak anlamıyla bir tarihi haksızlık değil. Ben de bunu, eleştiri konusu yazım dahil, hiçbir zaman iddia etmedim.

Tarihi haksızlıklar olgusu

"Haksızlık"ın anlamı sözlüklerde, "hak ve adalete aykırılık" olarak verilir. "Tarihi" sözcüğü ise, "tarihe geçmiş, tarihin andığı" anlamındadır. Bu iki sözcüğün bileşiminden ve bir olgunun ifadesi için türetilen "tarihi haksızlık" deyişi; tarihin belli bir kesitinde yaşanmış, tarihe geçmiş ve hafızalarda süregiden "hak ve adalete aykırı" bir fiili durumu anlatır. Bu, sözkonusu deyimim genel tanımıdır. Deyimin, temel ve özel niteliklerini öz olarak kapsıyor. "Tanımlama" ise, "genel tanım"dan daha ileri bir adımdır. "Öz"ü, alt başlıklar ile açmaktır. Farklı bir söyleyişle; deyişi

bütün öğeleri ile eksiksiz anlatmak, temel ve özel niteliklerini sıralamaktır.

Sözü buradan, tarihsel haksızlığı "ölü sorun" olarak açıklamanın, neden bütünü ile değil de, esasta doğru olduğuna; yani, eksikaldığına getireceğim. Bu, yanlışına gerekçe yaratma değil, sırası gelmişken bir netleşmeyi sonuna kadar götürme çabasıdır.

Lenin, "sosyal gelişmeyi ve sınıf mücadelesini, doğrudan doğruya kösteklemekte devam eden bir tarihi haksızlık..." demektedir. (abç)

Anlaşılacağı üzere, bir tarihi haksızlık, ille de "ölü bir sorun" olmak durumunda değil, süreduran ya da "sosyal gelişmeyi ve sınıf mücadelesini kösteklemeye devam eden" bir sorun da olabilir. Ki, Kürt sorunu ile Ermeni sorunu arasındaki fark, birinin tarihi haksızlık olup, diğeri-nin olmayışı değil; bu sorunların her birinin, tarihi haksızlığın iki ayrı türü kapsamında yer almasıdır. M. C. Yüce, Kürt sorununun ölü bir sorun olmadığını, Lozan platformunun bir tarihi haksızlık olmadığını tanımlamaya çalışıyor. (Kolektif Komünar iradenin görüşü de; "Medya'nın bölünmüşlüğü, 'tarihi haksızlıklar' hanesine yazılamaz" biçiminde dile getirildi aynı 10. sayıda.) Buna gerek yok. Kısa bir tasnife gidecek olursak;

-Lozan'la Kürtlerin parçalanması ve paylaşılması, tarihi bir haksızlıktı. Ama bu tarihi haksızlık, Kaypakkaya'nın vurguladığı gibi, "günün meselesi olma niteliğini çoktan kaybetmiş bir sürü tarihi haksızlıktan" biri değil. Lenin'in ayrımını koyduğu gibi, "sosyal gelişmeyi ve sınıf mücadelesini doğrudan doğruya kösteklemekte devam eden bir tarihi haksızlık"tır.

-Ermenilere uygulanan zoraki göç politika ve uygulaması da, bir tarihi haksızlıktır. Ama bu, M. C. Yüce'nin

vurguladığı gibi; "günümüzde yaşayan bir sorun, fiili olarak süren bir sorun olma niteliğini yitirmiştir. Başka anlatımıyla, ölü bir sorundur." Kaypakkaya'nın tanımı, Kürtler için değil ama, Ermeniler için geçerlidir.

Bu noktada sonuç olarak; 11. sayımın başyazısında vurguladığı gibi, "Kaypakkaya tarihi haksızlıklar sorununu genelde doğru ele almakta, Kürtler somutunda, sorunun o süreçteki durumunun da etkisiyle, bu noktada hatalı açmaktadır". Önemli bir ayrıntı da şu; Kaypakkaya, bir tarihi haksızlık olarak, Kürtlerin parçalanmışlığını düzeltmeyi programa koymamayı şarta bağlıyor. Bu haksızlık, sınıf mücadelesi ve sosyal gelişmeyi kösteklemediği sürece, düzeltilmesini programımıza koyamayız diyor. Öyleyse, "kösteklediği" tebpiti yapıldığında, tahlil de değişecektir. Kaypakkaya, aynı bölümde Cumhuriyet döneminde Kürt hareketinin, 1938'e kadar sık aralıklarla devam ettiğini, daha sonra ise, bir suskunluk dönemine girdiğini yazıyor. Programatik görüşlerini taslak halinde kotardığı dönemde, bu durumda önemli bir değişiklik henüz yoktu. Bugünü ille de görmesi ise bekle-nemezdi. Kaypakkaya, Kürt ulusal hareketinin, -verili durumdan hareket ederek söylemek gerekirse-, büyük olasılıkla, sınıf mücadelesinin bir bağlaştığı olarak süreceğini varsaydı. Ama yine de bunu, mutlak bir durum olarak öngörmedi. Ulusal sorunla ilgili uzun yazısında, parçada devrimci bir ileri atılım gündeme gelmesi durumunda, Kürt devriminin, Türkiye kesimi için ertelenmesi talebinin yanlış ve gerici olacağını açıkça belirtti. "Eğer komünist hareket,...ayrılma halinde Kürt bölgesinde devrim imkanı artacaksa, o taktirde biz-zat ayrılmayı savunurdu" diyor. Türkiye devrimci hareketinin önemli bir kesimi,

Kürtlerin devrimini ayrı yapmasına karşı çıkarken; Kaypakmaya, devrim olanaklarını arttırmaya durumunda bile ayrılmanın savunulması gerekeceğini vurgulamıştır. Bu ayrıntılar, bugün yaşanan somut değişikliklere bakarak geliştirilmesi gereken, yeni ve daha ileri tahlillerin embriyonu halindedir.

İşte, bugün bu öngörünün güçlendiğine tanık olmaktadır. Ulusal sorunun devrimci çözümünü, Türkiye devriminin bir altbaşlığı olmaya hapsedmek, artık mümkün değildir. Lozan Antlaşması, sadece emperyalistlerin ve bölge devletlerinin pazarlık masası olması anlamında Kürt sorunun temel platformu olmaktan çıkmıştır. Her parça, bağlandığı ülkenin genel devrimine tabi olamazdır.

Teoriyi besleyen, elbette ki pratiktir ve beslenmek, kendini yenilemektir. Bazıları ise, Kaypakmaya'yı savunmayı hala onu yinlemek sanıyor.

Ülke tanımım doğru

M. C. Yüce'nin, bu konudaki duyarlılığını anlamak, zor değil ve bu her zaman gerekli bir şey. Fakat, burda bir yanlış anlama var. Ya da ben açık kapılar bırakmış olacağım ki, yanlış anlaşılırmış. Ben, "ülke" kavramının gerçek, geniş ve doğru tanımını; "ülke, geniş topluluk ya da toplulukların birçok açıdan, aynı özelliklere kavuşması yönündeki bütünleşme eğiliminin veya bir ulusal mozaik oluşum sürecinin, doğal tarihi ve coğrafi uzantısının sınırlarıdır" biçiminde yaptım.

Tekrar dönmüşken, bu olguyu kısaca irdelemek istiyorum. Engels, *Po ve Ren* başlıklı yapıtında, Avrupa'daki "hayatiyet sahibi büyük uluslar"ın, "bir dizi küçük ve canlılığı olmayan ulusları, tarihsel gelişmeleri sırasında yuttuğunu" anlatır. "Doğal sınırların", bu gelişim süreci içinde oluştuğunu belirtir. Doğal sınırların, oluşumunu belirleyenler olarak da, "halkın dili ve sempati"ni vurgular. Bu tarihsel dönem, ilerici kapitalizm sürecine (Lenin) rastlar. Fakat, emperyalizm aşamasındaki uluslararası müdahalecilik, işgal ve ilhakçılık, "bu demokratik biçimde saptanmış olan sınırları, gittikçe daha sık biçimde" yıkmıştır. Emperyalizm, bu sorunu bir miras olarak bırakır.

Sosyalistlerin, bu soruna yaklaşımı nasıl olacak? Sözkonusu, yazımda bu sorunun yanıtının, bazı açılardan muğlak kaldığını kabul ediyorum. Fakat, deyim yerinde ise, yanlışla ("Arap dünyasının

temel ve acil sorununu, ne biçimde olursa olsun -isterse Saddam yapsın- sınırların yeniden tanzim edilmesi biçiminde" konulmasına) karşı çıkarken, kantarın topuzunu kaçırma pozisyonuna düşmüş sayılabilirim. Bu kantarın topuzunu kaçırma, en bariz olarak; "görülüyor ki 'her ulus doğal sınırlarına' sloganının, hiçbir gerçekçi yanı yok" cümlesiyle, kendini ortaya koyuyordu.

Ancak, buna karşın yazıda doğru yaklaşım da yer almaktaydı. Bunu Araplar ve diğer Ortadoğu'daki uluslar somutunda ele almıştım: "Arap ülkesi sınırlarının, tek devlet çatısı altındaki bütün Arapların birliğinin sınırları olmayışı, doğal bir durum değildir. Emperyalizm, Ortadoğu'daki ulusların, ülkelerinin doğal sınırları çerçevesinde, ulusal merkezi devletler olarak örgütlenmesine izin vermedi. Sadece bu anlamıyla söylemek gerekiyor; mevcut sınırları, hele hele mevcut statülerle savunmak, marksist-leninistlere düşmez."

Emperyalizm, kendi yerine geçen sosyalizme bir tarihsel haksızlıklar mirası bıraktı demiştik. Lenin bu mirası, "Avrupa'da ve dünyanın öteki bölgelerinde (Engels'in, Avrupa'da doğal sınırların belirlendiğini söylediği 1848-71'deki ilerici kapitalizm döneminden) daha az demokratik sınırlar ve ilhaklar" bıraktı diyerek tanımlar. Peki, bu durumda muzaffer sosyalizmin tavrı ne olacaktır? Bu soruya, Lenin'in iki sorusunu ekleyelim: "Muzaffer sosyalizm, bütün alanlarda tam demokrasiyi yeniden kurup sonuna kadar götürürken, devlet sınırlarının demokratik biçimde saptanmasından feragat edebilir mi? Halkların 'sempatilerini' hesaba katmak istemeyebileceği düşünülebilir mi?"

Elbette, feragat edemez ve de düşüremez. Ters, emperyalist ekonomizm olur. Dünyada kurulu, hemen bütün devlet sınırlarında bir yapaylık söz konusu. Bunu, bütün uluslar ve ülkeler için gündem maddesi yapmak yanlış ama, örneğin Filistin, Kürt vb. sorunlar, basit sınır yapaylığı sorunu değil.

"Kaderini Türkiye'ye bağlamak"

"Ki bunu en iyi, Öcalan'la yaptığı röportajlardan dolayı, Perinçek bilmek durumundadır" dedikten sonra, şöyle devam etmişim; "Belli bir güç kazanan hareket, neden bağımsızlık mücadelesini diğer parçaları kapsayacak biçimde ele almıyor da onlardan ziyade, kaderini Tür-

kiye devrimine bağlıyor" demişim. Öncelikle belirtmeliyim ki, "kaderini Türkiye devrimine bağlamak", gerçek söylemek istediğime uygun düşmeyen bir deyim. Söylemek istediğim, hareketin bulunulan süreçte, müttefiklerini esas olarak ya da daha çok, Türkiye devrimci hareketi içinde araması idi. Ben, Öcalan'ın söylediklerinden bunu anlıyorum. Okuyucular açısından, bazı pasajlar vermekle yetineceğim.

"Perinçek: Peki, kiminle birleşeceksiniz? Madem ABD'yi reddediyorsunuz, Barzani'yi, Talabani'yi ve onlarla işbirliği yapmayı reddediyorsunuz? Ve bu iş kuvvetle olacaktır. Kiminle güç birliği yapacaksınız?"

"Öcalan: Maalesef benim aklıma Keloğlan durumuna gelen Türk halkı geliyor."

"Öcalan: ... siz dediniz ki 'kiminle birleşeceksiniz?' Evet, Keloğlan'la birleşeceğiz. Anasımın yoksul, öksüz oğluyla birleşeceğiz..."

"Öcalan: ... Birleşeceğiz de, kafasına vura vura birleşeceğiz. Söyliyeim onlar, 'hayır siz ayrılacaksınız' deseler, 'hayır ben tutacağım; birleşeceğim' diyeceğim."

"Perinçek: Birlik şartı, Kürt halkının da iktidar olması mıdır?"

"Öcalan: Şüphesiz şüphesiz! Siyasal birlik istiyoruz. Siyasal birlik güç sahibi olmayı gerektirir. Ekonomik birlik, gene toplumun güç sahibi olmasını gerektirir..."

"... Türk ulusunun kurtuluşunu, özgürleşmede, aşırı Batı etkisinden kurtulmada, demokratik halk iktidarına kavuşmada ve hiç itirazsız Kürtlerle birliğinde görüyorum." (2000'ne Doğru, sayı: 43)

Benzer pasajları çoğaltmak olası. Bu tür açıklamalar, yakın zamanda günlük basında da yer aldı. Örneğin, 24 Mart 91 tarihli *Cumhuriyet*'te yer alan demecinde; "siyasi ve askeri birliğe gidebiliriz" diyordu. Öcalan, "aslında benim için ideal olan bağımsız ve Birleşik Kürdistan'dır" demekle de beraber; "eşitlik ve özgürlük temelinde siyasi, ekonomik, toplumsal ve hatta askeri birlik"i reddetmiyor.

Bu, Kürtlerin kaderini Türkiye devrimine tek taraflı olarak bağlamak değil, (eleştiri konusu yazımda kullandığım deyim bu açıdan uygun değil) ama, iki halkın kaderini karşılıklı birbirine bağlamaktır.

Yaratılan görüntü ve gerçekte olan

Özellikle, son Irak Kürtlerinin Türkiye ve İran'a sığınmasında, emperyalist ülkelerin tavrı açısından; ünlü "AGİK ruhu"un, özelde Türkiye'nin ulusal ve azınlık haklarına yaklaşımını irdelemek gerekiyor. Bu, hem somut gerçeği üstündeki bütün örtüleri atarak gözler önüne sermek için, hem de somut politika üretip, buna göre taktik belirlemek için zorunlu olmaktadır.

Alişan DOĞAN

AGİK zirvesi, geçtiğimiz yılın Kasım ayında, Paris'te yapıldı. Paris Belgesi'nde, "Avrupa'da insan hakları, demokrasi, hukuk devleti ve barışa dayalı yeni bir dönem"e girildiği, zirveye katılan ve imza atan 34 devlet tarafından resmen kabul ve ilan edildi. İmza atan her devlet, Paris Şartı'nın ilkelerine uyacağını "taahhüt" ediyordu. Bu devletlerin arasında Türkiye de bulunmaktaydı.

AGİK Paris Zirvesi'nde onaylanan Viyana Kapanış Belgesi'nin 45, 59 ve 68. maddeleri, direkt ulusal azınlık haklarını içermektedir. 1990'da Kopenhag'da ve AGİK çerçevesinde düzenlenen "İnsani Boyut Konferansı"nın ikincisine katılan Dışişleri Bakanı A. Bozer, 7 Haziran günü basına yansıyan açıklamasında; "bizim azınlıklar sorununa yaklaşımımız, uluslararası anlaşmalar çerçevesinde olacaktır" diyordu.

Ne oldu, ne olabilir

İrdelememizin birinci ayağı; AGİK Zirvesi'nde gerçekte olup biten neydi, yaratılan görüntü ne oldu ve ikisi arasındaki uçurum! İkinci ayağı; yapılan "taahhütler" yerine getirilecek mi?

Doğal olarak, irdelemenin birinci ayağından başlayacağız. Öncelikle, yukarda değindiğimiz Viyana Kapanış Belgesi'nin ilgili üç maddesini aktaralım.

Madde 45: Katılan devletler, uygulamada ülkelerindeki ulusal azınlıkların veya bölgesel kültürlere mensup şahısların kendi dillerinde enformasyon yapmalarını, elde etmelerini ve değişimde bulunmalarını sağlayacaklardır.

Madde 59: Katılan devletler, ülkelerindeki ulusal azınlıklara veya bölgesel kültürlere mensup kişilerin kendi kültürlerini, dil, edebiyat ve din dahil tüm yönleriyle kendi kültürel ve tarihi anıt ve eserlerini korumalarını sağlayacaklardır.

Madde 68: Toprakları üzerindeki ulusal azınlıklara veya bölgesel kültürlere mensup kişilerin lisanslarını, dinlerini ve kültürel kimliklerini çocuklarına, ebeveynleri aracılığı ile öğretebilmeleri de dahil, kendi kültürlerinde eğitim verme ve eğitim görme imkânına haiz bulunmalarını sağlayacaklardır.

Kağıt üzerinde, herşey hayli iç açıcı görünüyor. Peşpeşe sıralanan tanımlamalar, öneriler, öngörüler, şartlar kulağa oldukça hoş geliyor. Ancak, sonuna derinliğine bakıldığında, buradakilerin gerçek boyutlarıyla ulusal hakları kapsamadığı görülür. Tarihin sayfalarını, biraz gerilere doğru açarak, bu olguya bakalım.

Ulusal haklar, kapitalizmin şafağında ve o sürecin ilerici sınıfı burjuvazi tarafından ileri sürüldü. Kapitalist üretim tarzının gelişmesi için, vatandaşlık haklarının burjuva çerçevede garantiye alınması, sınırların belirlenmesi, pazarın ko-

runması gerekiyordu. Bireyin (yani kapitalistlerin) temel hak ve özgürlükleri garantiye alınmadan, kapitalist girişimcilik, feodal otoriteye karşı korunamazdı. Bunun ifadesi, ulusal devlet olmaktadır.

İngiltere'de 1627'deki *Petition of Right*, 1679'daki *Habeas Corpus-Akte*, 1679'daki *Bill of Rights*; Amerika'da 12 Haziran 1776 *Bill of Right Virginia Temel Hak ve Özgürlükler Kataloğu*, 4 Ağustos 1776'daki ABD bağımsızlık açıklaması ve 26 Ağustos 1789 Fransız burjuva devrimi ile J. J. Rousseaus'nun açıklamaları, hep bunları kapsıyordu.

Burjuvazi, bu dönem bayrağına "özgürlük, eşitlik ve kardeşlik" sloganını yazmıştı.

Ne var ki, burjuvazinin feodal-lere karşı zaferi, dünyanın her yerinde aynı anda gerçekleşmiyordu. Gelişmeler, kapitalizmin anayürdü dışındaki bölgelerde daha geç ve önemli bir oranda farklı biçimde gündemleşiyordu. Ve ilk 'günah' Avrupalılar işledi. Emperyalizm aşamasında, Batılı gelişmiş burjuvazi ulusal pazarını kurma ve garanti altına almanın ötesine geçip; dünya çapında bir ağ oluşturup, dünya pazarını paslaşma ve kontrol etme kavgasına girdi. Dünyanın "geri" bölgelerinin sömürgeleştirilmesi yani! Yeni aşama, rol ve nitelik

değiştiren burjuvazi, üzerinde "özgürlük, eşitlik, kardeşlik" yazılı bayrağı, geminin bordasından denize attı. Artık, emperyalist burjuvazinin talepleri arasında bu üç kavramın yeri yoktu.

Emperyalist burjuvazinin, bir zamanlar uğruna mücadele ettiği ulusal devlet idealini, emperyalist aşamada bunu henüz tadamayan "geri" uluslar için de savunması düşünülemezdi. "Azami kar" hırsı, bunun karşısında koca bir engel olarak anıtlamaktaydı. Ulusların kendi kaderini tayin hakkı, böylece burjuvazinin sayfalarından silindi.

İşte "AGİK ruhu" böyle bir emperyalist burjuvazinin damgasını taşımaktadır. Bu anlaşmalarda, gerçek anlamda ulusların tam hak eşitliğini bulmak hayaldir. Dil, din ve kültürel... Yani kısmi ve temel haklar engellendikçe uygulama alanı bulamayacak olan haklar. Temel ulusal haklar ise, *siyasal ve ekonomik* eşitlik ve özgürlük zeminine oturur. AGİK çerçevesinde sıralanan ulusal haklar, bu zeminden yoksun kaldıkça, uygulama alanı bulamayacak ve kağıt üzerinde kalacaktır.

Kilit sorun şudur; *ulusal devlet kurma hakkı*, anlaşmaya imza atan emperyalist ve gerici/faşist devletlerin *ayrıcılığı* olarak kabul edilmektedir.

Özal, Körfez bunalımı ve savaşıyla Kürt sorununun kazandığı yeni aşama ve AGİK anlaşmaları bağlamında, Kürtçenin konuşulmasını serbest bıraktı. Bu olay, tek başına ele alındığında, "muhteşem bir gelişme" olarak tanımlanabilir. Ama sürekli arka planda tutulan gerçek amaç bağınında kavranırsa, egemen sınıfların buna, kendi açısından ne tür olumlu işlevler yüklemeyi amaçladığı kolayca görülecektir. Aynı zamanda, Kürtçenin konuşulması, şimdi verilmiş bir hak değil, fiili olarak zaten öteden beri kullanılan bir haktır. Bunu Cumhurbaşkanı Başkanına, bütün egemen sınıf temsilcileri açık açık vurgulamadı mı? Dolayısıyla yapılan, varolanı yoksaymaktan vazgeçip, adını koymaktır. AGİK

çerçevesindeki ilgili anlaşmaların çapı da bu kadardır. Devrimciler, bu gelişmeleri bütünlü bağınında içinde ve kimi yönleriyle kayda değer bulmak ve hesaba katmak durumundadır. Ama öte yandan, asıl amacı perdeleme işlevini teşhir etmek ve sonuçsuz bırakmak için mücadele yürütmekle yükümlüdürler.

Gereği yapılacak mı

İrdelememizin ikinci ayağına gelelim; anlaşmaların gerekleri yapılacak mı? Anlaşmaların, uluslar arasındaki siyasi ve ekonomik eşitsizlikleri meşrulaştırdığını bir kenara bırakırsak; imzacı devletlerin, bu anlaşmaları ne kadar uygulayacakları, başından itibaren kuşkuludur. Çünkü, anlaşmaya uymama durumunda, yaptırım uygulayacak herhangi bir kurum yok. Uygulama, imzacı devletlerin keyfine bırakılmıştır.

Tarihin çöplüğü, yapılmış ama uygulanmamış anlaşmalarla doludur. Gerek uluslararası, gerekse yerel anlaşmalara, ne zaman uyulup, ne zaman uyulmayacağı, sermayenin güç dengeleri ve çıkarlarına göre belirlenir. Siyasi ve ekonomik çıkarlar uyduğu sürece, her devlet bir diğerinin yaptıklarına göz yumacaktır. İran-Irak Savaşı'nda, emperyalistler Saddam'ı destekliyorlardı. Halepçe katliamına karşı emperyalistler, ne yaptı? Türkiye, Saddam'ın Halepçe'de kimyasal silah kullanmadığını söylemedi mi? Çünkü, Saddam'la özel anlamda sıkı bir işbirliği içindeydi. Sınır ötesi operasyonlar vs. vs. ABD, Saddam'ın İran askerlerine karşı kimyasal silah kullanımını "mübah" görürken, Türkiye'nin tam desteğine sahipti. Sonra ne oldu? Gün geldi durum değişti. Saddam, Ortadoğu'da törpülenmesi gereken sivri uç oldu. Tam da bu sıralarda, başta ABD olmak üzere Batılı emperyalistler ve Türkiye, 1925'te Cenevre'de imzalanan ve kimyasal-bakteriyolojik silahların kullanımı yasaklayan anlaşmayı yavaş yavaş anımsar oldu. Çünkü, Irak'ın teşhir ve tecrit

edilmesi gerekiyordu. 50 yıl süre ile (1975'e kadar) bu anlaşmaya imza atmayan ve modern teknolojinin yardımıyla geliştirdiği en yeni zehirli gaz versiyonlarını Vietnam'da kullanan ABD, bu kampanyanın başını çekiyordu. Anlaşmalara bu çifte standartlı yaklaşımın başını çeken ABD, aynı zamanda anlaşmaları uygulamamanın da başını çekiyordu. Yoksa VX adlı zehirli gazın üretimini, 1991 programına alır mıydı?

Uluslararası anlaşmalar içinde, en fazla yüceleştirilen, 1948 tarihli "İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si"dir. Üzerinde en fazla konuşulan, ama en fazla ihlal edilen anlaşma diye buna derler. Anlaşmaya imza koyan ülkelerden biri olarak Türkiye, anlaşmaya en fazla tecavüz eden ülkelerin de başında gelmektedir.

Avrupalılar, Türkiye'nin AET'e girmesini engellemek, ertelemek için, insan hakları ihlallerini bir araç olarak kullanır. Türkiye'nin jandarmalığına ihtiyaçları olduğunda ise, (Körfez Savaşı'nda olduğu gibi) işkenceden vs. den söz edilmez olur.

İşte, Viyana Kapanış Belgesi ve Avrupa'nın Geleceği İçin Paris Şartı'nın akibeti de, sıraladığımız örneklerden farklı olmamakta ve olmayacaktır. Çünkü, taraflar aynı niteliklerini sürdürmektedir. Nitekim Türkiye, Viyana Kapanış Belgesi'ni izleyen sürede 413 sayılı kararname ile Medya'da savaş hali ilan etti. Bunu 424 ve 425 sayılı SS kararnameleri izledi. Bunlar da yetmedi, 1990'da burada insan hakları resmen yürürlükten kaldırıldı. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Catherine Lalamiere, konuyla ilgili açıklamasında; "askıya alma süresinin elden geldiğince kısa tutulmasını" istediklerini söylemekteydi. Bu, ne anlama gelebilirdi?

"İstediğinizi yapın orda, ama lütfen kısa tutun" demek değil miydi? Ve şimdilik son halka, "Terörle Mücadele Yasası" oldu.

İt ün kuyruğuna basmaz! ■

BOZULAN "KUTSAL KURAL" VE ÇATIRDAYAN "MUKADDES İTTİFAK"IN BOYLAMINDA

"Aktif, garantör, büyük Türkiye" düşü!

Yalnızca bölgenin gerici devletleri ve emperyalistler değil, bölgenin ilerici ve devrimci güçleri de, bu "kutsal kural"ın büyüü altındadır. Onlar da ezilen ulus ve azınlıklar sorununa ilişkin perspektif ve çözümlerini, her halükarda, içinde bulundukları devletlerin sınırlarına hapsederek oluşturmaya devam etmektedir

Alişan DOĞAN

1. Dünya Savaşı'nın yolaçtığı haksızlıklar, dünyada etkisini en canlı şekilde hala Ortadoğu'da sürdürüyor.

Savaş sonrası, emperyalistler tarafından ve kendi çıkarları esas alınarak çizilen sınırlar, Ortadoğu'nun yıllardır değişmeyen, değiştirilmek istenmeyen "kutsal kural"ı olageldi.

Denilebilir ki dünyanın belki de hiçbir yerinde, sınırlara ve bölge statükosuna dokunulmazlık, Ortadoğu'daki kadar önem kazanmamıştır. Yüzlerce darbeye, onlarca savaşa rağmen, "kutsal kural"a ne bölge devletleri, ne de emperyalistler dokunabildi. Lanetlenmeme korkusuyla, herkes çıkarlarını bu "kutsal kural"a sadık kalarak savundu, korumaya çalıştı. İşte şu girdiğimiz özgün süreçte de, titizlikle işletilmek istenen bu kuraldır. Ki, hali hazırda bu "kutsal kural" Türkiye, Suriye, İran ve Irak gibi gerici bölge devletlerinden tutun da; Rusya'dan Çin'e, Almanya, İtalya, İngiltere, Fransa gibi Avrupalı emperyalistlere ve oradan ABD'ye kadar, bütün devletler Irak'ın statükosunun korunmasında ve bölgedeki sınırların değişmezliği

noktasında himfikir.

"Kutsal kural"ın azameti, bu kadarla da sınırlı değil. Yalnızca bölgenin gerici devletleri ve emperyalistler değil, bölgenin ilerici ve devrimci güçleri de, bu "kutsal kural"ın büyüü altındadır. Onlar da ezilen ulus ve azınlıklar sorununa ilişkin perspektif ve çözümlerini, her halükarda, içinde bulundukları devletlerin sınırlarına hapsederek oluşturmaya devam etmektedir.

Bu "kutsal kural"ın etrafında oluşan "mukaddes ittifak"ın isyan-kar "kurbanları"nın başında ise, Kürtler gelmektedir.

Statükoya uluslararası tavır

Konumuz açısından, özelde Irak'ın statükosu ve genelde bölge sınırlarının korunmasına ilişkin, uluslararası tavırları, somut olarak özetlemek yararlı olacaktır.

Savaş sonrası, Irak'ta gündeme gelen Kürt ve Şii ayaklanmalarına ilişkin ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Margaret Turwiller, yayınladığı bildiriye şöyle demektedir:

"ABD, Irak'ın toprak bütünlüğüne saygı gösterir ve diğer ülkelerin Irak'ın içişlerine karışmaması gerektiğine inanır." (1)

ABD Dışişleri Bakanı James Baker'ın demeci:

"Kürtler, (...) Irak topraklarında yaşamlarını sürdürmeli. Irak'taki siyasal rejim devam etmeli, toprak bütünlüğüne zarar vermekten uzak durmalı." (2)

Bunlar da SSCB Büyükelçisi Albert Çemişev'in söyledikleri:

"Irak'ın bütünlüğünün bozulmasına kimse izin vermeyecektir.

"....."

"Irak'ın toprak bütünlüğünün ve sınırlarının bozulmasına kimse-nin, dünya camiasının izin vermeyeceğinden hareket etmek gerekiyor." (3)

Batı Avrupa Birliği (BAB); İngiltere, Almanya, Fransa, Hollanda, Lüksemburg, Belçika ve aday üye konumunda olmak üzere Yunanistan, Portekiz ve İspanya'yı kapsamaktadır. Aralık ayı 1989 ayı başlarında, BAB Genel Kurulu'na sunulan karar tasarısında şunlar yer almaktaydı:

"İran-Irak anlaşmazlığına bulunacak bir siyasi çözüm aynı zamanda, Kürt halkına, mevcut sınırları değiştirmeden, uluslararası kuruluşlar aracılığıyla acil ve büyük çapta insani yardım ve barış içinde yaşamlarını sağlayacak kültürel ve idari özerklik tanınması

Saddamın zulmünden kaçıp, İran'a sığınan Kürtler. Özellikle gençler, gülümsemeye yüzünden eksik etmiyor.

sorumluluğunu da üstlenmelidir. (4)

Fransa Arkara Büyükelçisi Eric Rouleau, "biz Irak'ın bütünlüğünün korunmasından yanayız. Irak'ta ayrı bir Kürt devleti ya da federasyona razı değiliz" (5) derken; İngiltere Dışişleri Bakan Yardımcısı Douglas Hogg'un BBC'ye demeci, "bir Kürdistan yaratmak istemiyoruz" (6) biçimindeydi.

Bölge devletlerinin tavrını da yakından biliyoruz. Sadece Suriye ve İran'inkini (Türkiye'ninki değişik yazılarda irdeleniyor) tekrar anımsatalım burada.

Suriye Dışişleri Bakanı Tarık El Şara: "Körfez krizi devam ederken Suriye, Türkiye ve İran, Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması konusunda mutabakata varmıştı. Bu mutabakat hala geçerlidir.

Irak'taki birliğin korunmasına üç ülke de özen göstermektedir." (7)

El Şara'nın, M. Ali Birand ile söyleşisinden: "Irak'ın bölünmesini istemiyoruz. Eğer bölünme başlarsa, bu durum öbür ülkelere de sıçrayabilir. Irak etnik nedenlerle bölünürse, bu başka ülkelerdeki etnik gruplar için kötü örnek olur." (8)

İran Cumhurbaşkanı Rafsanjani: "Irak hudutlarının değişmesini istemiyoruz." (9)

Anlamak zor değil

Yukarda, taraflarca çok açık olarak ortaya konan politikaları anlamak zor değil. Emperyalistler ve bölge gerici devletlerinin özçıkırları açısından, "kutsal kural"ın elbette anlaşılır nedenleri sır değil. Anlaşılmaz olan, "ulusların kendi

kaderlerini tayin etme hakkını" savunduklarını her fırsatta açıklayan, bölgenin ezen ulus devrimcilerinin, bu hakkın savunulmasına taban tabana zıt, statükocu tutumlarıdır.

Bunun en önemli yanı, Kürt sorununun Ortadoğu'daki uluslararası boyutlarını görememek, kavrayamamaktır. Bakış açısını çarpık kılan, farklı noktalara kaydıran o eski at gözlüğünü bir türlü gözünden çıkarıp atamamaktır. Devrimci hareketler, yukarda sıraladığımız emperyalist ülke ve bölge gerici devletlerinin tavırlarından, kendi farkını ve benzerliğini (en örtük ve perdelenmişine kadar) en başta kendisi bulmalı ve çıkmazını aşmalıdır. ■

"Halkların sempatileri"ni hesaba katmak

Tarihte, Leninistlerin ulusal sorunda karşıtlarıyla çatıştığı noktayı doğru kavrayamayanlar, bugün bölgemizde yaşanan süreci doğru tahlil edemezler. Ki, bu tavırları aynı zamanda siyasal tavırlardan kaçma çabası ve dolayısıyla beyhudeliğidir.

Ezilen bir ulusun kurtuluşu, siyasal alanda ikili bir dönüşümü şart koşar. *Birincisi*; bir devlet içinde olup bitenlerle ilgili olarak, ulusların tam hak eşitliğidir. *İkincisi*; siyasal ayrılma özgürlüğü, yani devlet sınırlarının çizilmesi olayıdır.

Lenin, ikincisi için, "yalnızca bu anlaşmazlık konusudur. Ve karşıtlarımız tam da bu nokta üzerine susmaktadırlar. Onlar, ne devlet sınırları üzerine, ne de devletin kendisi üzerine düşünmek istemiyorlar" demektedir. (1) bugün ulusal sorunda, hala "o kafa" ile düşünmeye ve tavır almaya devam eden devrimcilerin açmazı da budur.

Engels, Avrupa'da ileri kapitalizm döneminde (1848-1871 civarı), "halkın dili ve sempatileri" tarafından belirlenen doğal sınırlar oluştuğunu vurgular. Lenin 1916'da, "demokratik biçimde saptanmış olan" bu "doğal sınırlar"ın, emperyalizm tarafından gittikçe daha sık bir biçimde yıkıldığını belirtir. Öyle ki emperyalizm, sonraki dönemde dünyanın diğer bölgelerinde Avrupa'dakinden çok çok daha az demokratik sınırlar ve bir dizi ilhaklar bıraktı. Lenin bu noktada şu kilit soruları sorar: "Muzaffer sosyalizm, *bütün alanlarda tam demokrasiyi yeniden kurup sonuna kadar götürürken, devlet sınırlarının demokratik biçimde saptanmasından feragat edebilir mi? Halkların*

'sempatileri'ni hesaba katmak istemeyeceği düşünülebilir mi?" (2)

Hayır, ne dün, ne de bugün düşünülemez!

Lenin, ekonomistleri marksizmi karikatüre çevirmekle suçlarken, neye dayanıyordu? Bu soruların yanıtlarından önce, Marks'tan bir amısatma: "Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında, birin-

"Muzaffer sosyalizm, bütün alanlarda tam demokrasiyi yeniden kurup sonuna kadar götürürken, devlet sınırlarının demokratik biçimde saptanmasından feragat edebilir mi? Halkların 'sempatileri'ni hesaba katmak istemeyeceği düşünülebilir mi?"

den ötekine devrim yoluyla geçiş dönemi yer alır. Buna bir de siyasal geçiş dönemi tekabül eder ki, bu dönemin devleti, proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka bir şey olamaz." (3)

Marksistlerin, bu siyasal geçiş, yani sosyalizm dönemi içinde "devleti yadsıdığı"nı söylemek, karşıtlarımızın bir argümantasyonu

ve baştan sona yanılıdır. Şimdi, Lenin sorularına dönelim.

Sosyalist devlet, sınırları olmadan varolabilir mi? Yani, maddesi olmayan bir duyumlar karmaşası olarak, sosyalizm komünizme evrilebilir mi? İkinci soru: Sınırlar, yalnızca "üretimin gereksinimine uygun olarak" mı çizilebilir?

Bizim yanıtımız, iki soruya da "hayır" olacaktır. Kimler evet der? Ekonomistler ve (antik ezen ulus şovenistleri) Lenschlerin izleyicileri!

"Hayır"ımızın gerekçeleri

Sosyalist devletin/devletlerin sınırları olacaktır. Ancak bu sınırlar, demokratik bir biçimde, farklı bir ifadeyle nüfusun irade ve "sempatileri"ne uygun olarak saptanmalıdır. Üretimi, sınıf (dolayısıyla ulusal) baskı olmaksızın örgütlemeye zorunluluğu olan sosyalizm, sınırların belirlemesini, sadece üretimin gereksinimlerine bağlı kılamaz. Bu ancak, halkların ve ezilen ulusların sempatilerinin ırzına geçen emperyalizmin mantığı ve pratiği olabilir.

Yanılı, nereden başlıyor? Sınırların belirlenmesinde, üretimin belirleyici kıstas alınması anlayışı, sosyalizmin ekonomik bir temel üzerinde yükseliyor olması ile desteklenmek istenmiştir. Buna Lenin'in yanıtı: "her ne kadar sosyalizm

**KADINLARIN
KURTULUŞU**

"Kadınlar; uyanın, harekete geçin, savaşın!"

1. SAYISI ÇIKTI

KOMÜN □ 25

ekonomi üzerinde temelleniyorsa da, o yalnızca ekonomiden ibaret sayılamaz."(4)

Sosyalizmin, ulusal baskıyı ortadan kaldırması için, ekonomik bir temel -sosyalist ekonomi- şarttır. Sorun bu değil. Sorun bu ekonomik temelin üzerinde, "ayrıca demokratik biçimde örgütlenmiş bir devlet" in oluşumudur. Proletarya, ulusal baskıyı ortadan kaldırma olanaklarını, en doğru nasıl kullanabilir?

"... bu olanak 'ancak' -'ancak'!- halkın 'sempatileri'ne uygun olarak devlet sınırları çizilinceye, tam ayrılma özgürlüğüne kadar, tüm alanlarda demokrasinin tamamen uygulanmasıyla gerçek halini alır." (5)

Sosyalizmin, komünizme doğru evrilme sürecinde en küçük bir ulusal sürtüşmenin, ulusal güvensizliğin yaşanmaması için, bu kaçınılmayacak bir görevdir. Sosyalizmin yaşanmış deneylerini ve SSCB'nin nasıl olup da bir "uluslar hapisanesi"ne dönüştüğü olgusunu, derinliğine sorgulama ve kavramanın aciliyeti, bütün bunlardan sonra tartışma götürmez, götürmemelidir. Tarih, bu konuda da ibret verici derslerle doludur.

1905'te, Norveç özerk parlamentosu, İsveç'ten ayrılığını ilan etti. İsveç işçi sınıfı, buna karşı çıktı. Polonyalı sosyalistler de Norveç'in ayrılmasına karşı tavır aldı. Neden? "Avrupa'da yeni sınır taşlarının dikilmesi" istenmemekti... 1916'da emperyalizm, Almanya ve Belçika ile Rusya ve Galiciya arasındaki sınır taşlarını yıkmış bulunuyordu. Polonyalı sosyalistler, bu sınır taşlarının hangi biçimde olursa olsun yeniden dikilmesine genel olarak karşı çıkılmasını savundu.

Lenin, bu tavrı, "doğrudan, açık ilhakçılık" olarak tanımladı. ■

KAYNAKÇA

- 1-Lenin, *Ulusal Sor. ve Sömürg. Sor.*, sf: 122
- 2-Lenin, *Age*, sf:125
- 3-Marks, *Gotha Programının Eleştirisi*.
- 4-Lenin, *Ulusal Sor. ve Sömürg. Sor.* sf:125
- 5-Lenin, *Age*, sf: 125

DEVİRİMCİ HAREKET-SINIF HAREKETİ İLİŞİKİSİ

91 1 Mayıs'ın dersleri

Dergimizin gecikmeli çıkışını da gözönüne alarak, geride bıraktığımız 91 1 Mayıs'tyla ilgili ajit-prop bir yazı "döktürmek"ten ise, devrimci hareket ve sınıf hareketi olgusunun bazı ayırım noktaları üzerinde durmayı yeğliyoruz.

1 Mayıs 1991, devrimci hareketler tarafından yaygın korsan gösteriler ve çeşitli biçimlerde militan bir tarzda kutlanırken; ezici çoğunluğu sarı-sendikaların inisiyatifinde bulunan işçi sınıfı, kutlamayı, esas olarak farklı sürelerde üretimi durdurarak ve iş yerlerinde bildiriler okuyarak kutladı.

Biz, yaşadığımız bu 1 Mayıs'la ilgili ajit-prop bir yazı "döktürmek"ten ise, bazı ayırım noktaları üzerinde durmayı yeğliyoruz.

Sendikalarından farklı tavrı

Sendikalarındaki 1991 1 Mayıs öncesi durum, 1989 ve 1990 1 Mayıslarına göre, oldukça uzlaşmacıydı. Önceki yıllarda "Taksim'e çıkacağız", "1 Mayıs hakkımızdır kullanacağız" diyen sendikacılar bile bu yıl, "izin verilirse kutlarız" dedi. Geçmiş yıllarda söyledikleri lafta da kalsa, bu yıl lafzının bile yapılmaması bir değişiklikti. Gelişmeleri, çok kısa olarak özetleyelim.

Her yıl olduğu gibi, bu yıl da İstanbul Sendika Şubeleri Platformu toplandı. Şube düzeyinde alınan kararlarla, 1 Mayıs'ın alanlarda kutlanması öngörülmüyordu. 15 Nisan günü Abdullah Dügün Salonu'nda yapılan ilgili toplantıda, adeta 'serbest atış şampiyonası' yaşanıyor gibiydi. Sınıfa devrimci önderlik lafzını ağzından düşürmeyen sendika bürokratları, burunlarından kıl aldırılmıyordu. Birbiri ardı sıra, ya-

rısracasına, "hedefimiz Taksim" diyorlardı. Bu arada, toplantıya katılmak isteyen Dergiler Platformu'nu; "izleyici olun ama katılmayın" türünden yaklaşımlarla devre dışı bırakmanın gayreti içindeydiler... Peki ya sonra?

1 Mayıs yaklaşırken, sendika bürokrasisinin tavrında, belirginleşen "yumuşama" dikkat çekiyordu. Giderayak, serbest atış namelerinden eser kalmadı. "Valiliğe başvurduk, izin verilerse kutlarız, veremezlerse işyerlerinde bildiri okuruz" söylenir oldu.

12 Eylül'le, belirli bir sürekliliğe ulaşma sürecini yaşayan devrimci sendika geleneğinin dumura uğratılması, sendikaların, işçi eylemliliğindeki işlevini daralttı. Dahası zaman zaman sıfırladı. Böylelikle, dönem dönem karşı tarafın hesabına bile işlev gördü. İşte son birkaç yıldır, sahneye çıkan İstanbul Şubeler Platformu, bu olumsuz durumun aşılmasını amaçlayan organizasyonlardan en önemli sayılanıdır. Biz burada, İŞP'nin son iki 1 Mayıs'ta 'fiyasko' üretimini gelenekselleştirmesinin neden ve sonuçları üzerinde, daha ayrıntılı durmayacağız. Olayın, sendikalar yönünde, sadece olguyu tespit edip geçiyoruz. Çünkü asıl üzerinde durmak istediğimiz, devrimci hareket-sınıf hareketi olgusudur.

Parça-bütün aykırılığı

12 Eylül deformasyonundan

sonra yaşanan uzunca sürecin son 1 Mayıs'ını da geride bıraktığımız şu dönemde, işçi sınıfı ve emekçi kitleler, devrimci hareketlerin eylemliliği ile olan/olması gereken bağı -teorik olarak bile- kurmakta hala zorlanmaktadır.

Özellikle de son beş yılda, belli bir sürekliliğe ulaşarak, kendini yeniden üreten, toplumsal ve siyasal gündemimizi zorlayan iki dinamik olarak; Kürt yoksul köylü hareketi ve işçi sınıfı eylemliliği, bu noktada temel olma özelliğini artırarak sürdürüyor. Omuzbaşında, memur ve gençlik hareketi! Böyle bir süreçte, kendini daha bir yakıcı olarak ortaya koyan olguların başında, devrimci hareket ile mücadeleye yönelimli geniş kitlelerin, bir türlü örtüşemeyişidir. Ya da bu konuda (esasta Türkiye açısından) kayda değer bir gelişmenin başlamış olmayışdır. Devrimci hareketlerin, -tarihteki emsallerine taş çıkartan- öznel değerlendirmelerini bir kenara bıraktığımızda, bu tablo çırılçıplak gözler önüne serilivermektedir. Bu tablo, önümüzdeki dönemde, devrimci hareketin başarısı ve başarısızlığını belirleyecek olan, birkaç etkenden biridir.

Devrimci hareket, siyasal eylemlerini ve buna kaynaklık eden politika üretimlerini, geniş yığınlara nüfuz ettirmek zorundadır. Bu ise, geniş yığınların somut taleplerini ve gücünü nüfuz etmekten geçer.

İlişki-çelişki diyalektiği

Devrimci militan hareket ile sınıf hareketinin ilişki ve çelişkilerini, somut olarak sorgulayabileceğimiz/sorgulamamız gereken pratiklerden biri, 1 Mayıs eylemliliğidir.* 1 Mayıslar, devrimci hareketlerin, sınıfla nasıl ve hangi oranda bağını kurabildiği ve nasıl, hangi oranda koptuğunun dikiz aynası durumunda.

Bir eyleme, sınıf hareketi karakterini veren, tek başına kelle sayısı olmadığı gibi, az katılımlı her eylem de, sadece bu yüzden sınıf hareketi kapsamının dışına itile-

mez. Bir ya da bir dizi eylemin sınıf hareketi oluşunun şartı; parti, sendika ya da bir başka organizasyon öncülüğünde olsun, kendiliğinden olsun, sınıfın kendisi tarafından gerçekleştiriliyor olmasının yanı sıra, sınıfın siyasal-ekonomik amacıyla dolaylı/dolaysız bağıdır. Kolaylıkla anlaşılabacaktır ki, burada kendisi için ve kendiliğinden olmak üzere, iki tür sınıf hareketiyle karşı karşıyayız.**

Öte yandan, geleneksel bir peşin hüküm var, aşılması gerekiyor. Devrimci hareketin -sadece genelde devrimci oluşundan dolayı- yapacağı her eylemin, sınıf hareketi sanılması! Devrimci hareket, sınıf hareketinin bir parçasıdır. Sınıf hareketi tarafından kapsanır. Sınıf hareketinin en köktenci, önde, ileri vs. yanını oluşturur. Ama bütün bunlar, devrimci eylemlerin sınıf hareketi kapsamının dışına taşamayacağı/taşmadığı anlamına da gelemez. "Kabına sığmama" olayı, her tarihsel, toplumsal koşulda olumlu/yapıcı garantisine sahip değildir. Tıpkı, "kalıbını dolduramama" olayında olduğu gibi. Can alıcı sorunumuz; devrimci eylemlerle, sınıf hareketinin örtüştüğü, ayrıştığı ve koptuğu eylemliliklerdir.

Örtüşme; aynı bütünün parçası olmanın doğal sonucu, olağan bir durumdur.

Ayrışma; bütünün önder, ileri kesimi olma nesnel durumunun sonucu olarak, 'farkını koyma'dır.

Buraya kadar sorun yok. Sorun parça ile bütünün birbirinden koptuğu noktada başlıyor. Ki, bir canlının baş, gövde, kol ve bacaklarının birbirinden kopması kadar yaşamsal!

Hemen vurgularsak; devrimci harekette, her zaman bir "kabına sığmama" eylemi yaşandı. Ancak bu, örtüşme ve ayrışma aşamalarında dengelenmeyip, sınıftan kopuk sürmeye sıçradı. Azımsanmayacak tarihsel eylemlerini saymazsak, işçi ve diğer halk sınıflarında ise, "kalıbını dolduramama" pratiği yaşandı. Bu olumsuzluğu aşma, dönem dönem oldu. Belli bir ka-

rarlılığa ulaşamayıp, en önemlisi de köklü kazanımlara temel olamadı. En azından 12 Eylül sonrası süreç için, bu belirlemeler daha bir kesinlik olarak vurgulanabilir.

Devrimci hareketler, sınıfla -aynı anlama gelmek üzere sınıfın amacıyla- hiçbir bağlantısı olmayan eylemlerini yaygınlaştırır ve temel mücadele biçimi olarak kavrar/uygularsa; o parti, örgüt veya çevre, zamanla sınıfsal niteliğini yitirir. ".... için"lik söyleminin, hiçbir kıymet-i harbiyesi kalmaz.

Temel perspektif

Devrimci hareket ve sınıf hareketi, elbette bizim keyfi/yapay bir ayrıştırmamız değil. Bu parça-bütün ilişki ve çelişkisi, sürekli varolacaktır. Bizim için önemli olan, nesnelliği kavramak ve buna göre hareket etmektir. Çünkü, devrimci harekette kangrenleşen öznelcilik, tam da mücadelenin en hassas dönemlerinde devleşip, karşı-ışlev görüyor. İşçi baharı, Zonguldak eylemi, 1 Mayıslar, 3 Ocak eylemlerine yaklaşımlarda görüldüğü gibi.

*)Sınıf hareketi deyimini, halk sınıf ve tabakalarının tümünün hareketi olarak kullanıyoruz. Ancak burada, ağır basanın işçi sınıfı hareketi olduğunun da unutulmaması gerekiyor. Öte yandan, ulusal hareket, sosyalizmin bir gereği olarak dışta tutulmuştur. Zaten, özgünlükleri ve somut öz ile biçimleri bakımından, ikisini aynı kefeye koymak, ortak değerlendirmeler yapmak olanaksız.

**)Kendiliğinden olan hareketin, 'başkaları için'leşmesi durumu da ayrı bir gerçek. Potansiyel ya da fiili füç olarak, sınıfın kendine ters düşse de başkalarına hizmet etme eylemi. SB ve Doğu Avrupa'daki modern-revizyonist yönetimlerin, son iki yılda yaşadığı alt-üst oluş, şimdilik "sosyalizmin iflasi" olarak sunulmaya devam ediliyor. Buna, işçi sınıfının tarihsel, toplumsal dinamizmini kaybettiği savları ekleniyor. Oysa, SB ve Doğu Avrupa'da aydın ve gençliğin rölü, önyak olmaktı. Köklü dönüşümlerde belirleyici olan, üretimden gelen gücün kullanılmasıydı. Burada başka bir sorunla karşılaşmıyoruz. Ki, bu da üretimden gelen gücün kimin için kullanıldığı veya her halükarda üretici sınıf için kullanılmayabildiğidir. Modern-revizyonist teori ve pratiğin marefetiyle, sözkonusu ülke işçi sınıflarına pusulanın şaşırtıldığı nokta, tam da budur.

12 Eylül'de ağır bir yenilgi alan devrimci hareketler, bu süreçten çıkışın ilk günlerinde, öznelciliğini (subjektivizmini) bir kenara bırakacak gibi bir görünüm de sergiledi. Bunun, esasen bir görünümünden ibaret kalması, başlı başına bir sorundur. Sınıf mücadelesinin ağır ağır yükselmeye başlamasıyla, bir süre için rafa kaldırılan öznelcilik, -özellikle de işçi baharı, iki serhıldan dönemi ve Zonguldak eyleminden sonra- yeniden bayraklaştırdı. Sanki, devrimci hareketlerin nesnel politika üretimi ve eylemliliği, işçi sınıfı ve geniş emekçi kitlelerce yüzüstü bırakıldığında anımsanan ya da geçer akçe olabilen bir şey! Hareketlerin, sınıftan izole edildiği dönemlerde, "biraz nesnellik" denilebiliyor, ama "mecburen/mecburiyetten"!

Öznelciliğin, en belirgin olarak uç verdiği üç güncel alan; sürekli krizin somut çözümlemeleri, işçiler memur eylemleri ve Körfez Savaşı'nın bölgede yarattığı yeni denge ve olanaklar.

Kelimenin gerçek anlamıyla, devrimci ve sınıf hareketinin her eylemi, son tahlilde -dolaylı/dolaysız- iktidarın alınışına yöneliktir. Kimi eylemler direkt, kimi ise bütünü yan unsur olarak böyle bir işlev görür. Temel perspektif, iktidara yönelimdir. Merkezi görev, iktidarı almaktır.

Şu durumda, öncelikle devrimci hareketler, eylemlerini karşı-devrimle çelişkilerinin otomatikçe aldığı basit bir etki-tepki düzlemine oturtamazlar. Bu, kendinin en güçlü yanıyla, karşı tarafın en zayıf yanına vurma diyalektiğidir. Saldırı, savunma gibi taktik politika üretimleri, böyle bir hesaplılık ve akılcalığa dayanmak zorundadır. Eylemin devrimci özü, yarattığı sansasyon değil, toplumsal gelişme ve sınıfsal dönüşüme gerçek katkısı ile ölçülür. En jakoben görüntü yaratan eylemlerin, en sağ işlevi buradan kaynaklanır. Dolayısıyla en küçüğünden, en büyüğüne kadar her eylem, stratejiye göre motive olmak zorundadır.

Kopmanın bedeli ağır

Tarihi boyunca devrimci hareket, sınıf hareketinden kopmanın bedelini, ağır ödemiştir. Bu durum, omuzlarımıza büyük bir sorumluluk yüklemektedir. Dolayısıyla, şunun kilit sorulardan biri olması kaçınılmaz: Devrimci eylemlilikler, genel sınıf mücadelesinde nereye oturmaktadır? Her hareket kendinden yola çıkarak, "işlerin gayet iyi olduğu" savını, her fırsatta ve nesnel gerçeği iğdiş ederek tekrarlayıp durmaktadır. Bunu her 1 Mayıs sonrası olduğu gibi, bu 1 Mayıs sonrası değerlendirmelerde de görmek olası.

"Eylem" kavramını, en geniş anlamı ve her biçimiyle kullanıyoruz. Daha başından vurguladığımız gibi, -önemli farklılıklarından dolayı- gerilla hareketini dışarda tutarak denilebilir ki; devrimci hareket, bir tür *eylem bunalımı* yaşamaktadır. Tek tek olumlu eylemler, hareketlerin genel eylemliliklerinin sınıf hareketiyle gerekli bağıntıyı sağlayamayışından dolayı, en alt düzeyde ve kalıcı olmayan işlevle sınırlı kalmaktadır. Ortada bir kopukluk var. Ki bu kopukluk, eylem ile amaç arasında hiçbir ilgi/bağ olmayışından değil; devrimci hareketlerin, sınıf hareketiyle örtüşemeyişinden dolayı, sınıfın, devrimci eylemlerle kendi amacı arasında bağ kuramayışından kaynaklanmaktadır. Olguyu, "suni denge" ile açıklamak ve çözüm sunmak, artık '70 ve '80 öncesine bağışlanmak zorundadır. Aynı biçimde, bu durum hala, "geçiş süreci"nin ürünü saymak, doğal karşılamak; devrimci hareketlerin teminatlarını bertaraf etmesi anlamını taşıyacaktır.

"Geçiş süreci" yaklaşımını yadsıyan, şöyle bir gerçeklik var ortada: Devrimci hareketler de, halk sınıf ve tabakaları da asgari temelde sürecin ögesi olmuş bir eylemlilik içinde artık. Fakat, ikisi de çoğu zaman ayrı ayrı konumlanmakta. İşçi Baharı'nda, süreç

nüfuz edemeyen devrimci hareketler, sadece kıyıda kalmalarına dayanarak, -doğruluk veya yanlışlığını tartışmıyoruz-

"kendiliğindencilik" tanımını, sınıf hareketini küçümseyişin aracı olarak kullandı. Madenci direnişinde, sınıf, devrimci ögeyi "bozguncu" psikoza ile eylemin başından beri mesafeli tutma, faaliyetlerini sınırlama kavgası verdi. 1 Mayıslar da, adeta iki ayrı dünya olarak yaşandı vs.

Gerçekte sorun çok açık ve ciddi bir sorun var; devrimci eylemler ile sınıf hareketi arasındaki bağın, gerekli nitelik ve oranda kurulması! Bu ise, taraflardan sadece birinin omuzlarına yüklenemez. Olgunun bu yanı, ayrı bir tartışma ve yazı konusudur.

Son bir değinme: Devrimci hareketlerin "iplemediği" ciddi sorunlardan biri, toplum ya da kitle psikolojisidir. Buraya kadar sıraladığımız olumsuzlukların süreklilik kazandırdığı bir olgu var; kitleler, yaşananları süresiz ve sadece karşılıklı hesap sorma derekesinde kavrama yanılgısıyla avlanıyor egemenlerce. Devrimci hareketler gelişir, güçlenir, hesap sormaya başlar; egemenler bastırır, ezer, he-sabını alır! Adeta bir devr-i daim... Bu bizce, elbette bir yanılsama, bir bilinç çarpıtmasıdır. Ama, kitle psikolojisini yönlendiren biz olduğumuzda ancak zaman, bu "bizce"nin bir anlamı var. Oysa, yönlendiren egemen sınıflar. Buna, '80 öncesi dayatılan kaos örnektir.

Bir şeyin eksikliğini vurgulamak, 'olan'ı reddetmek olarak anlaşılmamalı. Burada da devrimci hareketlerin, sınıfla olan bağındaki eksiklikler vurgulanırken; 1 Mayıs eylemlilikleri de dahil, devrimci hareket pratiğinin reddedildiği ya da gereksiz bulunduğu sonucu çıkarılamaz. Ancak, bir devrimci hareketin bir ya da bilemediniz iki korsan gösterisini; "işçi sınıfımız 1 Mayıs'ı partimiz önderliğinde şanına yakışır bir biçimde kutladı" diye yansıtmak, her türlü açıklamanın dışında kalır. ■

DEVİRİMİZİN SORUNLARI

DEMOKRATİK DEVRİMDEN SOSYALİZME

İki devrimin karşılıklı konumlanması

Bugün bize düşen görev, Türkiye'de ki yeni tipte demokratik devrimin süreç içinde uğradığı değişiklikleri belirlemek ve buna uygun yeni taktikler üretmektir.

Latif BAYKAN

Yeni tipte demokratik devrimi, geç kalmış Rus burjuva demokratik devriminden ayıran en belirgin özelliklerinden birisi de; demokratik devrim ile sosyalist devrimin karşılıklı konumlanması arasındaki farklılıktır.

"İki devrim aşamasından birincisinin, ikincisinin şartlarını sağladığı ve orada, bir burjuva diktatörlüğü aşaması olmasına izin vermeksizin bu iki aşamanın birbirini izlemesi gerektiğini söyleyen marksist gelişme teorisine uygundur.

*Türk egemen sınıflarınca iktisadi ve siyasi olarak ilhak edilen her santimetre karesi askeri-Militer güçler tarafından işgal edilmiş Kuzey Kürdistan'ın statüsü sömürgeci-Dir. Diğer parçalarına oranla dahagelişkin bir kapitalizme sahip olmakla birlikte yarı-feodal bir ülkedir kürdistan.

Sömürge Kürdistan'ın bugünkü temel sorunu, sömürgecilikten kurtulma, yani ulusal bağımsızlık sorunudur. Halk, yerli feodal ve Kürt tefeci burjuvalarının sömürü ve soygununa maruz kalıyorsa da, Kürdistan devriminin bugünkü başdüşmanı Türk sömürgecileridir. Bu yüzden, Kürdistan devriminin baş gelişmesi bir avuç hayin dışında Kürt ulusu ile Türk sömürgecileri arasındaki çelişmelerdir.

Kürdistan'daki siyasal gelişmeler ve toplumsal uyanış, geçmişte(kendimizde dahil) önerilen özerk örgütlen-

"Öte yandan demokratik devrimin, kendine özgü bir görevi ve dönemi olmadığını söylemek ve başka bir görevle birleştirip aynı anda gerçekleştirilebileceğini söylemek, gerçek devrimcilerin reddettiği hayalci bir görüştür. Onların 'bir darbeye ikisini birden gerçekleştirmek' dedikleri şey budur."(42)

İlk olarak; gecikmiş Rus burjuva demokratik devriminde, bir burjuva diktatörlüğü aşamasını kesinlikle atlayan, kesintisizce sosyalizme geçme olanağı 1905 koşullarında henüz yoktu. Bu olanak Rus için,

me biçimlerine artık sığmıyor. Bu biçim, Kürdistan devrimini bir biçim olmaktan çıkmıştır. Doğru devrimci örgütlenme modeli, Kürt halkının kendi öz örgütleri etrafında ayrı örgütlenmesidir. Sömürgestatüsünün bizzatihi bu ayrı örgütlenme hakkını defacto olarak içerir. Bunun fiili bir gerçeklik haline gelmesi; ulusun kendisini siyasal aranada ifade ediş tarzıyla doğrudan ilintilidir.

Kuzeybatı Kürdistan'ı diğer parçalardan ayıran en önemli özellik; Kürt ve Türk iki halkın fazlaca iç içe geçmiş olmasıdır. Bu durum, ne Kürdistan devrim sürecinin başkaldığını, ne de ayrı örgütlenme gereğini ortadan kaldırmaz. Bu; belirli bir tarihsel moment de iki devrimin eşgüdüm oluşması için çok ciddi olanaklar sunar. Egemen ulusamensup devrimcilere düşen görev; şövenist cilalı hamipozlarını derhal bir

1. Emperyalist Paylaşım Savaşı'yla ve Şubat/Mart burjuva devrimiyle ortaya çıkmış ve bir gerçeklik haline dönüşmüştür. Oysa, yeni tipte demokratik devrim sürecindeki ülkeler, bu olanağa Ekim Devrimi'nin zaferiyle fiilen kavuşmuşlar. Artık bu devrimin zaferinin ikinci günü, sosyalist uygulamalar mümkün hale gelmiştir. Sınıf uzlaşmacı bütün teori ve tespitlerini Mao'ya yıkmaya çalışanlar; halen Türkiye'de demokratik devrimi, iktidarın fetminden sonraya bırakmayı sosyalistlik sanıyorlar. Günümüzün kaba

tarafa bırakıp bu gerçekliği hakikat haline dönüştürecek politikalar üretmektedir.

Bugün, siyasal taktiklerine ve ideolojik kestirimlerine bir çok bakımdan itirazımız olsa da, Kürt ulusunun ruhu haline gelmiş bir hareketin sömürgeciler tarafından askeri tasfiyesine bel bağlamak; devrimci ideallerimize ihanettir.

Tam tersine bu hareketin canlandırdığı devrimci demokratik dinamikleri Türkiye devriminin kopmaz bir parçası olarak kabul etmek ve bu güçlerle dostça, kardeşçe ve eşitlik temelinde devrimci bir ilişki kurmanın yollarını aramak ve bunu başarmaktır.

Menşevikleri, iktidarın tamamen alınışından önce dahi sosyalist uygulamaları gündeme sokacak bir rasyonaliteye sahip Türkiye'de işçi sınıfının önderliğindeki demokratik devrimden sonra bile aşırı muhalefet partisi olma gerekliliğini ileri sürebiliyorlar. Onlar bu pozisyonlarıyla bitirilmiş olacak bir devrime, yeni başlamakta öneriyorlar.

İkinci olarak; sömürge, yarı-sömürge ülkelerde bu statünün bir sonucu olarak devrimi atlamak, (genel olarak bu devrimle çözülebilen bazı önemli görevler esasta ortadan kalkmış olsa bile) bu devrimin görevlerini sosyalist bir devrime bırakmak, şimdilerin moda deyimiyle 'geçerken halletmek' hayalciliktir. Bu kapitalist bir karaktere sahip yarı-sömürgeler için de aynen geçerlidir. Bugünlerde sosyalist devrim savunucuları tarafından sıkça ileri sürülen, Türkiye'de bir sosyalist devrimin devrimci demokratik muhtevalı taleplerden yola çıkacağı gerekçesi, iki devrim arasındaki farkı bulandırmaktan öte bir anlamı yoktur. Günümüzde sadece bizim gibi ülkelerde değil, emperyalist ülkelerde dahi işçi sınıfı mücadelesini demokratik talepler ilişkilendirmeden bir adım ilerleyemez. Bunların amacı, devrimci demokratik diye nitelendirdikleri güçleri yedeklemektir. Bütün bu gerekçeler bu amaç için uydurulmuş basit bir savaş hilesinden başka bir şey değildir.

Bazıları da çağımızın emperyalizm ve proleter devrimler çağı oluşu gerçeğinden artık, demokratik devrimde önderliğinin kaçınılmazlığını çıkaracağı yerde tüm sömürge, yarı-sömürgelerde devrimin artık sosyalist bir karakter kazandığı sonucunu çıkarıyor. Oysa, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin devrimi, dünya proleter sosyalist devriminin bir parçası haline gelmiş olması, demokratik devrimi atlatmayı öngerektirmez.

Geçmişte yeni tipte demokratik devrimlerin özünü anlamayan, onu burjuva bir karakter içine hapse-

den günümüzün hızlı sosyalist devrimcileri yeni tipte demokratik devrimlerin özünü, emperyalizme ve feodalizme karşı oluşla sınırlandırmayı, emperyalizmi de ülkedeki burjuvaziye eşitleyerek işin içinden sıyrılmaya çalışıyor. Bu devrimi 'bağımsızlık' ve anti-feodal bir öze sınırlandırmayı, anti-kapitalist özünü görmezlikten geliyorlar. Bu devrim, Çin gibi geri bir ülkede dahi emperyalizmin, feodalizmin ve komprador kapitalizmin tasfiyesini şart koşar. Türkiye'de büyük kapitalist mülküyetin tasfiyesini demokratik devrimle halletmeyi önerenlere bunların verdiği cevap; büyük kapitalist mülküyetin ilk elden tasfiyesini sosyalist devrime bırakmak oluyor.

Bazıları da çağımızın emperyalizm ve proleter devrimler çağı oluşu gerçeğinden artık, demokratik devrimde önderliğinin kaçınılmazlığını çıkaracağı yerde tüm sömürge, yarı-sömürgelerde devrimin artık sosyalist bir karakter kazandığı sonucunu çıkarıyor. Oysa, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin devrimi, dünya proleter sosyalist devriminin bir parçası haline gelmiş olması, demokratik devrimi atlatmayı öngerektirmez.

Türkiye'de demokratik devrim

Türkiye'de demokratik devrim süreci oldukça eskiye dayanır. 20. Yüzyıl boyunca Türkiye'de demokratik halk devriminin ana dışta emperyalizm, içte emperyalizmin işbirlikçisi kapitalistler ve toprak ağalarından kurtulma mücadelesi oluştu. Lozan'dan sonra kana-

yan bir yara olarak Kürt ulusal sorununu; Türkiye demokratik halk devriminin gündemine soktu.

Mutlakiyetten-Meşrutiyete, saltanat ve Halifelikten-Cumhuriyet'e, tek parti diktatörlüğünden çok partili parlamenter sisteme geçiş, yaklaşık yüzelli yıllık dönemin genel bilançosu. Ekim Devrimi, tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de ve Kürdistan'ı* yeni tipte demokratik devrim sürecine soktu.

Bugün Türkiye; işbirlikçi tekeli burjuvazi ve toprak beylerinin iktidara egemen olduğu, emperyalizmin yarı-sömürgesi kapitalist bir ülkedir. Kapitalist bir ülke ile (o ülkedeki kapitalizmin gelişim biçimi ne olursa olsun) yarı feodal bir ülkenin içinde geçmekte olduğu demokratik devrim süreci muhtevalı ve biçim bakımından önemli değişiklikler göstermesi kaçınılmaz. Bugün bize düşen görev, Türkiye'de ki yeni tipte demokratik devrimin süreç içinde uğradığı değişiklikleri belirlemek ve buna uygun yeni taktikler üretmektir.

Birincisi; Yarı-sömürge (yeni-sömürge) bir ülkede iktidarın esasta burjuvazi tarafından denetleniyor olması o ülkenin demokratik devrim sürecinin tamamlanıp sosyalist devrime geçmesi için yeter şart mıdır? İktidarı hangi sınıfın elde tuttuğunu bilmek, kuşkusuz sorunun özüdür. Böyle olmakla birlikte, o ülkenin kendine has özelliklerini ve bu özelliklerin toplumdaki etkilerini görmezden gelerek devrimin karakterini bu öz ile tayin etmek; muhtevalı görmezden gelmek, bizi yanıltır.

Bugün ülkemizin açık ya da örtülü olarak sosyalist bir devrim sürecinden geçtiğini ileri sürenlerin temel gerekçesi; iktidara burjuvazinin hakim olmasıdır. "Sosyalist devrimi gündeme sokan temel gerekçe, iktidara burjuvazinin hakim olması olgusudur." (43) Bir devrimin karakterini sadece iktidardaki sınıfın niteliği ile belirlemek, 1917 Şubat devriminin bize bıraktığı bir mirastır. Günümüzün sosyalist

devrim savunucuları, Rusya'nın o gün içinde geçmekte olduğu olağan üstü koşulları bir tarafa bırakırken bugün de yer, zaman ve koşulları hesaba katmadan Şubat'daki durumu hazır bir reçete olarak önümüze sürüyorlar. Şayet bu her zaman ve her yerde geçerli olsaydı tarih kitaplarını baştan yazmak gerekirdi. Fransa, bu tarihten hemen sonra sosyalist bir devrim sürecine girmiş olması gerekirdi. Eğer böyle olsaydı, mutlakiyet-padişahlığı ve hilafeti ilga eden genç Türk Cumhuriyeti o zaman demokratik devrim sürecini tamamlamış olurdu. İddia sahipleri böyle bir karşı çıkışı katmış olmalı ki, iktidarın karakterinin yanı sıra bir miktar da kapitalist gelişme şartı koyarak tabloyu tamamlamaya çalışıyor. Sosyalist devrim için burjuvazinin iktidara hakim olması olgusunu yeter şart sayanlar; bu sürecin Cumhuriyetin kuruluşu ile değil de 20.Yüzyılın ikinci yarısından sonra başlatarak kendileriyle çelişmektedir. Sosyalist devrim için iktidara burjuvazinin hakim olmasını yeter şart sayanlar; kendilerini doğrulamak için fazladan bir kapitalist gelişme derecesi üzerine ahkam kesmekten vaz geçemelidirler.

2-Yarı-feodal bir ülke ile kapitalist bir ülkenin demokratik devrimi arasındaki farklılık nedir? Yarı-feodal bir ülkede halk devriminin önünde bertaraf etmek zorunda olduğu üç temel engel vardır. Bunlar; emperyalizm, işbirlikçi tekelci burjuvazi ve feodalizmdir. Yarı-feodal bir ülkede, toprak devrimi, demokratik halk devrimi özünde anti-emperyalist, anti-tekeli bir karakter kazanmıştır. Kapitalist bir ülkede, demokratik halk devriminin özlerinden biri olan toprak sorunu esasta ortadan kalkmıştır. Feodal kalıntıların azlığı ya da çokluğu bu devrimde işçi sınıfının köylülükle kuracağı ittifakların muhtevasını ve biçimini doğrudan belirleyecektir. Bu; feodal kalıntıların tasfiyesi, ulusal sorun, siyasal yaşamın demokratikleştirilmesi

mücadelesini bir tarafa bırakmayı gerektirmez. Bugün bu sorunlar, ülkemizdeki siyasal demokrasi mücadelesinin ana eksenini oluşturmaya devam etmektedir.

Geçmişte, yeni tipte demokratik devrimleri, eski tipte burjuva demokratik devrimlerine eşitleyerek iki devrim arasına bir Çin Seddi çeken günümüzün hızlı sosyalist devrimcileri; yeni tipte demokratik devrimin özünü ve muhtevasını anlamaktan uzaktırlar. Geçmişte *İki Taktik*'te betimlenen kapitalizmin sınırlarını esasta aşmayan burjuva, demokratik devrim modelini Türkiye'ye adepte etmeye çalışanlar; hala, iki farklı devrimi birbirine eşitlemeye çalışıyorlar. Yeni tipte demokratik devrimi, anti-emperyalist ve anti-feodal bir karakterle sınırlayarak bu devrimin baş görevlerinden biri olan büyük

İki devrimi, Himalaya Dağları ile ayırarak, leninist kesintisiz devrim teorisine yeni katkılarda bulunuyorlar.

kapitalist mülkiyetin tasfiyesini sosyalist devrime bırakarak, ne kadar ilerlediklerini gösteriyorlar. Onlar, hala bu devrimin anti-kapitalist özünü anlamaktan uzaktırlar. Hızlı sosyalistler bu gerçeği, yarım asır önce keşfetmiş olan 'küçük-burjuva köylü devrimcisi' Mao'yu işte böyle aşıyorlar. Onlar, "burjuva sınıf iktidarına ve kapitalizmi demokratlaştırmak sevdasındaki demokrat küçük-burjuvazinin görüşü, ufkü ve hayali olabilir ancak" (44) yargısıyla, yeni tipte demokratik devrim sürecindeki ülkeler sosyalistlerini, anti-emperyalist ve anti-feodal sınırlarına hapsederek büyük burjuvazinin ekmeğine yağ sürüyorlar. İki devrimi, Himalaya Dağları ile ayırarak, leninist kesintisiz devrim teorisine yeni katkılarda bulunuyorlar.

3-Yarı-feodal bir ülke ile kapitalist bir ülke arasında demokratik devrimde oluşan iktidar bileşimi arasındaki fark nedir?

Daha önce görmüş olduğumuz gibi yarı-sömürge yarı-feodal ülkelerde demokratik halk diktatörlüğü, işçi sınıfının önderliği ve yöneticiliği altında başta köylüler olmak üzere, diğer devrimci sınıflarla paylaşılan bir iktidar biçimidir. Oysa, yeni sömürge kapitalist bir ülkede, işçi sınıfının önderliğinde kesin zafere ulaşmış bin demokratik halk devrimiyle kurulacak iktidarın bileşimi, yarı-feodal bir ülkedekinden farklı olacaktır.

İlk olarak köylülük, iktidar ortağı olarak, yarı-feodal bir ülkede olduğu ölçüde etkin bir rol alamayacaktır. Doğası gereği, buradaki ortaklar daha farklı olacaktır.

İkinci olarak, kapitalist bir ülkede yarı-feodal bir ülkeden farklı olarak, (olağanüstü koşullar şartıyla) iktidarın topyekün fethinden önce de lokal olarak sosyalist karakterli iktidarlara oluşabilir. Kentlerin ülkedeki toplam nüfusa oranının büyüklüğü ya da küçüklüğü bu biçimdeki gelişim üzerinde doğrudan rol oynar.

Üçüncü olarak; bazılarının ileri sürdüğü gibi yarı-sömürge kapitalist ülkede devrimin *katıksız* bir proleter devrim olması mümkün değildir. (Aslında hiçbir yerde olmaz ya!) Bu iddianın sahipleri, (örneğin H. Fırat) proleterya iktidarı başka herhangi bir sınıfla paylaşıldığında o iktidarın, küçük-burjuva bir karakter kazanacağını ve proleter niteliğinin yokolacağını ileri sürüyorlar. Ekim Devrimi, bunun böyle olmadığını en yalın ifade-sidir. Bunların ukelalıktan gözleri öylesine dönmüştür ki, milleti kör alemi karacahil zannediyorlar.

KAYNAKLAR

Son bölümünü yayınladığımız bu yazının dipnotlarını daha önceki iki bölümde verememiştik. Yazarı tarafından, son bölüme yetiştirilen kaynakçayı ekleyerek, sorunu, hiç olmazsa kısmen çözmüş olmayı yararlı bulduk.

-Lenin, *İki Taktik*.

-Lenin, *Nisan Tezleri*.

-Mao, *Seçme Eserler-2*.

-Marks, *Alman İdeolojisi*.

-*Sınıf Bilinci*, sayı: 6, Ocak 1990.

Eleştirmek ama aşamamak

1. MK'yı hedef tahtasına oturtmak değil. Her üç MK da öncünün ve dolayısıyla bizim yönetimlerimizdi. Yanlış, eksik ve doğrularıyla onlar değerlerimizdir. Kimse kendini öncünün sorunlarından muaf tutamaz. Öyleyse herkes ve özellikle marksist-leninist kanat, öncünün olumlu-olumsuz bütün yönlerinden sorumluluk duymalı; başarıları da başarısızlıkları da kendi meselesi olarak sahiplenmelidir.

İsmail ONUR

Bu bölümde, birinci önderliğe muhalefet eden ve ikinci hamlede yönetime gelen marksist-leninist muhalefeti kısaca değerlendireceğiz. Sorun, 1. MK'yı hedef tahtasına oturtmak değil. Her üç MK da öncünün ve dolayısıyla bizim yönetimlerimizdi. Yanlış, eksik ve doğrularıyla onlar değerlerimizdir. Kimse kendini öncünün sorunlarından muaf tutamaz. Öyleyse herkes ve özellikle marksist-leninist kanat, öncünün olumlu-olumsuz bütün yönlerinden sorumluluk duymalı; başarıları da başarısızlıkları da kendi meselesi olarak sahiplenmelidir. Bu, kumanda merkezinde olduğu için, yönetimin öncüden birinci dereceden sorumlu olduğu gerçeğini değiştirmez.

Bu anlayışımıza uygun olarak, 1. MK'yı ele alırken, onun bir parçası olan kendimizin yanlışlarını da açığa çıkarmak istiyoruz. Perspektifimiz, bu olacaktır.

Eleştirmek ama aşamamak

Geçmişte eleştirdik, ama eleştirdiklerimizi bir türlü aşamadık. Eleştirdiklerimizin kafasıyla hareket etmeye devam ettik. Nasıl mı? 1. MK'nın strateji-taktik, örgütlenme, çalışma tarzı vb. anlayışlarına karşı çıktık. Fakat yönetime geldiğimizde, aynı anlayışları esasta biz de devam

ettirdik. Neden, kişilerin iyi/kötü niyeti değil. Eksik ve yanlışların, köklü olarak, kaynağından kavranamayışından. Ki, 1. MK içindeki marksist-leninist kanadın en belirgin açmazı, marksizm-leninizm ile revizyonizm arasında yalpalamaya tutumundan kurtulamamasıydı.

1. MK, 7. Toplantı'da; "içe dönük çalışmanın" esas "olduğu" kararını aldı. Bu dönemde, bir devrimci durum, yüksek boyutlarda bir devrimci dalga vardı. "İçe dönük çalışma" kararı, gelişmelerin önüne geçmenin değil, kitle kuyrukçuluğunun ifadesi oldu. Marksist-leninist kanat, buna karşı çıktı. *Jakoben* mücadelenin önemine parmak bastı. 1. MK, öncünün azami programındaki marksist-leninist güzergahı, sözkonusu kararlar tasfiye etmenin atmosferini oluşturmaya çalışıyor, konjonktürün gündeminden koparıyordu. Sorunun bu yönüne, ancak belli ölçülerde karşı çıkıldı. Oysa, sağ çizgiye ve akademik tartışmalara karşı çıkmak tek başına bir şeye yetmiyordu. Siyasi, ideolojik eğitim ve mücadelenin önemi küçümsendi.

1. MK'nın en temel problemi, ideolojik alanda, yani azami programdaydı. Mao, sosyalizm projemiz, AEP, DHD, DHİ vb. Fakat, muhalefetimiz 1. Önderliğin *Jakoben* mücadele konusundaki hatalarına karşı çıkmak ile sınırlıydı. Bunun içindir ki, 1. MK'nın 7. Toplantı Raporu, her üç bölgenin kadro

konferanslarında da onay gördü. İtirazlar, *Jakoben* mücadele noktasında odaklandı. Buna bir örnek vermek yararlı olacaktır. *Doğu Bölgesi Kadro Konferansı*, şöyle demektedir:

"1957-60 deklarasyon ve bildirgeleri, ana hatlarıyla revizyonist belgelerdir.

"Bu kadro konferansı; MK tarafından K-2'de formüle edilen GSHD (gerilla savaşına hazırlık dönemi-bn) ile ilgili tespitleri doğru bulduğunu açıklar...

"Konferansımız, MK 7. Toplantı sonuçlarına uygun olarak hazırlanan ve bölge kadro toplantılarında temel alınması istenen MK raporunu, bu raporda ortaya konan uluslararası durum ve parti ile ilgili tespitleri ve özeleştiriyi olumlu bulduğunu açıklar." (1)

Bu bölgenin tavrı önemli. Çünkü, en ileri kadroların bulunduğu, can alıcı bir bölgeydi. Aynı tespitler, YD bölgesinde de yapıldı. Batı Bölgesi de yeterince ideolojik sorunların farkında değildi. Muhalefetini 1. MK'nın pasifist çizgisine karşı *Jakoben* mücadelenin savunulması, baş çelişki, baş düşman gibi noktalarda sınırladı. Özette, bu dönemde önderliğin anti-marksist-leninist çizgisi karşısında ciddi bir varlık gösterilememiştir.

Marksist-leninist muhalefet, sağcı yönetime karşı kapsamlı değil, sınırlı ve esasta da kendiliğindenci bir mücadele içinde debelendi durdu.

Dogmatik özellikleri aşamaması, onu zayıf düşürüyordu. Bunu somutlamak için, ABK'nın tutumunu anımsatmak yerinde olur. ABK, marksist-leninist özelliğinin yanı sıra, sol oportünist bir hat ve inkarcılıkla damgalıydı. Bu gibi açmazları, marksist-leninist muhalefeti, 1. MK'nın faaliyetlerini değerlendirmeye hapsetti. Muhalefet arasında tam bir irade birliği de yoktu. Bu da tartışmaların dağınık sürdürülmesine yol açıyordu. Dikkatler asıl sorunlardan kayıp, revizyonist önderliğin çekmek isteği alanlar ve konularda toplanıyordu. Örneğin, 57-60 Deklerasyonları'nın tartışılması neredeyse ana konu olmuştu. Oysa tartışmalar, azami programa bağıntısı içinde asgari program üzerince oturtulmalıydı.

Tartışmaların dağınıklığına ek olarak, bir de sözlü sürdürülüyor olması, muhalefet açısından önemli bir dezavantajdı. Yazılı belgelere önem verilmiyordu. Bu, muhalefetin genel koordinasyon ve birliğini olumsuz yönde etkiledi. Dahası, mücadele içinde dedikodu ve sekterliğe önemli bir kaynak oldu. Bütün bunlar, bizim hatalarımızı da.

FÜ'lerden ideolojik çıkış

Gerçek ideolojik çıkış, Komünar hattın öncülleri olan FÜ'lerden geldi. Bu tavır alış, yalpalayan kadroları uyardı. Fakat uyarıda etkili olan öğe, FÜ'lerin temsil ettiği ideolojik çizginin öneminin kavranması değildi. Etkileme, FÜ'lerin otoritelerinin gücünden kaynaklandı. Otoriteye göre tavır almak ise, doğru bir şey değildi. Dolayısıyla, kısmen olumlu bir işlev gördüyse de, sonuç itibarıyla sağlıklı, bilinçli bir tutumun igadesi olmadı.

FÜ'lerin çıkışıyla, muhalefet ideolojik bir çerçeveye oturma sürecine girerek, teorik sorunlarla uğraşmaya başladı. Ancak, FÜ'ler önderlik fonksiyonlarını yeterince oynamadı. Kadroları, marksizmlenin silahıyla donatmadı. Kap-

samlı yazılar yerine, bazı yetersiz yazılar ve mesajlarla sınırladılar muhalefetlerini. Böylece marksist-leninist muhalefet; FÜ'lerden aldığı yetersiz donanım ve öncüye önderlik perspektifiyle yola çıkamayan bir pozisyonla, kendini Konferans'ta buldu. Önderliği zorunlu olarak üstlendiler. 2. Konferans, esasta FÜ'lerin çizgisini onayladı. Fakat bu onaylayış, ABK'nın dogmatik-sol hatalarının devralınmasını da içeriyordu. Bir anlamda, FÜ+ABK karışımı oldu. (Bu karışımın FÜ kanadı, şimdi kendini Komünar olarak ifade etmektedir.) ABK kanadı ise, "3. Konferansçılar" ya da "merkezçiler" olarak kendini sürdürüyor.

Tüm bunların yanında, durum değerlendirmesi ve izlenmesi gereken taktik konusunda ABK'nın anlayışı onaylanmasına karşın; 2. Hamlenin asıl ideolojik çerçevesini, FÜ'ler tayin etti. Dolayısıyla, 2. Konferans değerlendirmemiz, önemli oranda Komünarların öncüllerinin değerlendirilmesi olarak da tanımlanabilir.

2. Konferans'ın tutumu

2. Konferans, o dönem siyasal atmosferi şöyle değerlendirdi:

"Bugün ülkemizde devrimci durum duraklamasına rağmen, kalkmış değildir. Hakim sınıflar arasında çelişme vardır. Geniş yığınlar, 12 Eylül faşist darbesiyle şaşkınlığa kapılmıştır, her an patlamaya hazır durumdadır.

"..... giderek patlaklar kaçınılmazdır." (2)

12 Eylül'ü takibeden süreçte, durum kesinlikle böyle değildi. Olmadığını yaşayıp gördük. 2. MK'nın yukardaki durum değerlendirmesini, dizginsiz bir öznecilik olarak tanımlamak olası. Dışımızdaki nesnel gerçeği soldan yorumlamak, bizde hep marifet sayılageldi. Yaşanan süreçte, bu soldan yorumlamanın sağcılığı davet edeceğini gerçekler bir kez daha gösterdi. Biz, nesnel gerçekleri soldan yorumlarken,

revizyonist çizgi de sağdan yorumluyordu. Bunu, özet olarak somutlayalım:

a) Bizde devrimci durum yoktur.

b) Görev, gerilla mücadelesi değil, "içe dönük çalışma"dır.

c) Öncünün inşasının, birinci basamağındayız. Bu bize, kitlelere yönelik çalışma veya siyasal ajitasyon görevini değil, ileri kesimin, dolayısıyla onlara hitap eden propagandayı esas almayı emretmektedir.

2. MK, bu görüşlerin tümünü reddetti ve bu doğru bir tavidir. Ancak, doğru tavır, özünde sağa bir tepki olarak alındı. Dolayısıyla, solculuğun ifadesi olarak vücut buldu. Burada sorun, sol hatamızı görürken, sağın kapıdan girişine de izin vermemektir.

Geçerken, devrimci durum olgusuna kısaca değinelim.

Devrimci durum, ekonomik ve politik bunalımın, ulusal çapta ezen ve ezilen güçleri doğrudan etkileyen yapısıdır. Dolayısıyla, bir konjonktürde devrimci durum olup olmadığının kriteri, her halükarda şu veya bu sonucuyla değil, olgunun özünü oluşturan ekonomik-politik bunalımla ölçülür. Ekonomik-politik bunalımın sonuçları her zaman kendini açıkça ortaya koymayabilir. Bir örnek olarak, 2. Dünya Savaşı dönemini anımsatabiliriz. Basel Manifestosu, savaşın beraberinde devrimci bir durum getireceğini belirtmişti. Bu, o dönem Avrupasında gerçekten de gündeme geldi. Ancak, devrimci durum kendini ayağa kalkan güçlü bir kitle hareketiyle ortaya koymadı. Sosyal-yurtseverlerin ihaneti, azgın saldırılar, subjektif öğenin zayıflığı vb. nedenler bunda belli bir rol oynadı. Olguya, sadece sonuçları itibarıyla bakanlar, "Basel Manifestosu yanlış. Onun beklediği devrimci durum ortaya çıkmadı" dediler. Lenin'in yanıtı şu oldu:

"Bu manifesto, kısaca 'bir ekonomik ve politik buhran' diye nitelendiği bir devrim durumunun orta-

ya çıkacağını sandı. Böyle bir durum ortaya çıktı mı? Elbette çıktı.

"Basel Manifestosu'nun önceden verdiği haberler aynen doğrulanmıştır." (3)

Lenin'in yaklaşımını genel olarak özetlersek;

1-Yönetenlerin artık eskisi gibi yönetememesi.

2-Yönetilenlerin, eskisi gibi yönetilmek istememesi.

3-Yığınların bağımsız, tarihsel eyleminin ileri boyutlara ulaşması.

Bu genel bir yaklaşımdır. Nitekim Lenin, genel olarak bir devrim durumunun belirtileri nelerdir? Şu önemli üç belirtiyi ileri sürersek, herhalde yanlış olmayız" (4) biçiminde tanımlamaktadır bu sıralamayı. Ancak, bazıları tarafından yanlış yorumlanmakta. Devrimci durumun olup olmadığını, bu üç şıkkın bütünüyle aynı anda bulunmasına bağlamaktadırlar. Bu, neden ve sonucun tersyüz edilmesinin bir sonucudur. Yukarıda sıralanan üç sonucu veren temel(neden); ulusal çapta, tüm ezen ve ezilenleri etkileyen ekonomik ve politik bunalımdır.

Marks ve Engels de devrimci durumu, "derin ekonomik ve politik buhran" olarak tanımlar.

"Yeni bir devrim durumu, ancak yeni bir buhranın sonucunda mümkün olacaktır.

"Devrim yaklaşıyor. Ceretti Mobiller'in ve genellikle Bonaparte maliyesinin gidişi, bunu göstermektedir." (5)

Emperyalist ülkelerde, devrimci durumun sürekli olmayışının nedeni, ekonomik ve politik buhranların devrevi oluşudur. Bizim gibi ülkelerde ise, dümdüz bir seyir izlemese de kriz durumu bir süreklilik arzeder. Devrimci durumun sürekliliği de, bu anlamdardır.

Egemen sınıflar, 12 Eylül'den sonra, sınıfsal ve ulusal muhalefeti zorla bastırdı. Zor yoluyla, nispeten yönetme kolaylığına eriştiler. Ancak gerçekte, sağlanmış gibi görünen nispi siyasi istikrar, çelişkilerin hararetinin kısmen

düşürülmesinden ibaretti. Tam anlamıyla, çelişkilerin soğutulduğu dönem olamadı. Egemenlerin tüm çabaları, ekonomik-siyasi buhranın çözümü olmadı. Egemenlerin zorla ve bazen de kısmi tavizler vererek kitle hareketlerini gerilettikleri çokça görülmüştür. Böyle dönemlerde, sırf bu sonuçtan yola çıkarak, devrimci durumun olmadığını söylemek yanlış olur. 12 Eylül dönemi, bunun en somut örneklerinden biridir. Aradaki bağı doğru kavramak gerekiyor. 12 Eylül'de ciddi şekilde düşen kitle hareketi, devrimci durumun *düşüşünün* sonuçlarından biriydi. Yoksa, kitle eylemlerinin düşüşüyle, otomatikmen devrimci durum da *ortadan kalkmadı*.

Marksist-leninist muhalefet, II. Hamle döneminde, bu konuda revizyonist çizgiye karşı teorik olarak doğru bir zemindeydi. Muğlaklığının yanı sıra, düz ve sıg bir yaklaşımı da içeriyordu.

2.MK'nın, II. Konferans'ın hemen ertesinde yapılan 1. Toplantısında ise, bu konuda sol-subjektif bir tanımlama getirildi.

"... önümüzdeki dönemlerde kitlemel hareketlerin yeniden başlayacağını ve bunların zorunlu olarak jakoben biçimlere bürüneceğini göstermektedir.

"Göstergeler öyledir ki kitlelerin yeniden harekete geçmesi önlenemez durumdadır.

"... kitlelerin kendiliğindenci hareketinin yeniden başlaması kaçınılmazdır. Devrimci durum yıl ilerledikçe yeniden yükselecektir." (6)

Bunlar, 1981'de söylendi. O yılların gerçeğiyle hiçbir ilgisi yoktu. 2. Hamlemizin, öncünün önüne saldırı taktiğini koyan ve yaygın örgütlenme planı ile değişik bölgelere açılan siyasetini objektif gerçekler mahkum etti. O dönem, izlenmesi gereken taktik geri çekilmeydi. Mücadelenin jakoben biçimi esas alınmalı, ama bu, geri çekilme taktiği temelinde yürütülmeliydi. Geri çekilme taktiği, örgütlenmeye de yansıtılmalı, yaygınlaşma değil örgütün daraltıl-

ması, bazı sahalardan bilinçli geri çekilme, örgütün militan tarzda düzenlenmesi, düzeltme kampanyaları ile sağlamlaştırılması şarttı.

1. önderlik döneminde oldukça gevşek, hantal ve dağınık bir hal almış sözkonusu yapının zayıflıklarını aşma temel önemde idi. Öncü tarihinde jakoben kuvvetlerin oluşturulması açısından, 2. önderliğin önemli bir adım attığı, ilk başlarda olumlu bir rol oynadığının altını çiziyoruz. Ancak örgütlenme, çalışma tarzı, kadro politikası gibi birçok sorunda, geçmiş hatalar yine de aşılamadı.

Genel yönleriyle II. önderlik

a)Objektif koşullar, daha öncesiyle kıyaslanamayacak derecede aleyhimize dönmüştü. Devrimci durum ve dalga belirgin ölçüde düşmüş, egemenlerin saldırıları yoğunlaşmış, devrimci hareket esas olarak yenilgi almıştı. Dağınıklık, had safhalardaydı.

b)Öncü, ağır saldırılardan nasibini almış, yenilgi sürecine girmişti. Birçok bölgede, gücün esası kaybedilmişti.

c)Uzun bir dönem gündeminin merkezine koyduğu iki çizgi mücadelesi ile öncü içine kapanmış, revizyonist kanat saflarda ciddi tahribatlara yolaçmıştı. 1. önderliğin son dönemlerinde tam bir yönetim boşluğu yaşanır olmuştu. 1. önderliğin hataları ile, öncü saflarında ciddi güvensizlikler ortaya çıkmış, öncü, 12 Eylül'e hantal-gevşek, sağ-bürokratik bir yapı ile girmişti.

II. hamlenin marksist-leninist çizginin zaferiyle sonuçlanması kadro, sempatizan ve çevresinde, önemli bir coşku yaratmıştı. Ancak öncü, yenilgi sürecine II. hamle öncesinde girmişti bile. İdeolojik alanda marksizm-leninizme sarılan II. önderlik, dönemin durum değerlendirmesini yanlış yapıp, sol bir taktik öngörünce, durumu lehine çevirmesi mümkün olmadı.

Öncünün, önemli zayıflıklarından

biri de önderliğinin kendini bu göreve hazırlayamamış olmasıydı. Önderlik görevi, neredeyse zorunlu olarak omuzladı. Marksizmlenin savuncusu, ama bizzat üreticisi değildi. Daha sonraki, sağa-sola savruluşlarda bunun da ciddi rolü oldu.

Bizde, önderliklerin sık sık değişmesi, her bir önderlik kademesinin öncüyü yeterince tanımaması, yeterli tecrübe ve önderlik birikimine sahip olmasına da yolaçmıştır. 2. önderliğin bileşimi, kayıplardan dolayı değişmiştir. 3. Toplantı'ya kadar, esas olarak II. hamlenin hatında kaldı. 4. Toplantı'da, sağa savruldu. 5. Toplantı'da bunu aşmaya çalıştı. Öncü, bu toplantının çizgisiyle olumlu bir adım atmış, sorunları bazı yönleriyle de olsa kavramaya başlamıştır. Öncünün o günlük asgari programını savunmaya çalışmıştır. Komünarlar, bugünkü çizgilerini bu zemine dayanarak formüle etmişlerdir.

Felsefi, ideolojik ve siyasi alan

2. hamlenin marksizm-leninizmi kavrayışındaki yüzeysellik, öncünün, gerek ulusal ve gerekse uluslararası planda karşı karşıya bulunduğu ideolojik görevlerin üstesinden gelemiyişini doğurdu. Oysa, siyasi-ideolojik çalışmaya önem vermeli, yaşamın dayattığı derslerden öğrenip, ileri sentezler çıkarmalıydı. UKH'nin sorunlarının derin bir kavrayışını bir yana bırakalım, Kaypakkaya'nın düzeyini dahi yakalayamıyordu. Revizyonist kanat, teoriyi kendi başına bir amaç olarak ele aldı. Marksit-leninist kadrolar ve MK'da ise, teorinin misyonunu küçümseyen eğilimler çıktı. FÜ'lere bel bağlanıyordu. MK, ideolojik-teorik-siyasi önderlikten ziyade, kendi misyonunu, örgütsel ve pratik rolle sınırladı. FÜ'ler gerekli misyonu oynayamama durumuyla karşılaşınca, iyice zayıf kaldı. Üstelik eskinin örgütlenme, çalışma

tarzı gibi konulardaki ideolojik hatalarından da kopamamıştı.

Yetersiz bazı çabaların ötesinde, doğru bir düzeltme kampanyası da örgütlenemedi. Dolayısıyla önderlik, ne kendisini, ne de diğer kesimleri eğitmeyi başaramadı. Sürdürülmesi planlanan düzeltme kampanyası, problemlerin özüne inen bir biçimde düzenlenmediği ve sorunları kişiselleştiren noktalara kaydığı için devam ettirilememişti. Kampanyanın başarısızlığının, bizden kaynaklanan yönlerini görüp düzeltme göreviyle karşı karşıyayken, biz sorunu hatalı ele alan yaklaşımımızın yarattığı olumsuz sonuçlara, kampanyayı durdurma ile cevap verdik.

2. hamlenin marksizmlenin kavrayışındaki yüzeysellik, öncünün, gerek ulusal ve gerekse uluslararası planda karşı karşıya bulunduğu ideolojik görevlerin üstesinden gelemiyişini doğurdu. Oysa, siyasi-ideolojik çalışmaya önem vermeli, yaşamın dayattığı derslerden öğrenip, ileri sentezler çıkarmalıydı. UKH'nin sorunlarının derin bir kavrayışını bir yana bırakalım, Kaypakkaya'nın düzeyini dahi yakalayamıyordu. Revizyonist kanat, teoriyi kendi başına bir amaç olarak ele aldı. Marksit-leninist kadrolar ve MK'da ise, teorinin misyonunu küçümseyen eğilimler çıktı.

MK. SB'su, 1. Toplantısında öncüdeki hastalıkların kaynağına çok genel yönleriyle, doğru cevaplar verdi. Ama bunları derinliğine kavrayamadığı gibi, kampanyaya kişileri değerlendirme zeminine indiren yöntemle de yanlış bir rota yarattı.

Düzeltilme kampanyası, öncünün geçmiş hatalarının bilince çıkarılması

ve kadroların bu dersler ışığında kendi deneyleri üzerinde eğitilmesi zemininde başarılı olabilirdi. Fakat 2. Hamle, ne yazık ki 1. Hamle'den örgütlenme, kitle çizgisi, çalışma tarzı gibi birçok hatalı yaklaşım ve uygulamalarından kopamamıştı. Önderlik 2. Toplantısında, bu konudaki problemini görme eğilimi göstererek, şöyle dedi:

"Her şeyin.... 1. MK'nın gitmesiyle birlikte gittiği ve herşeyin yoluna girdiği..... bütün günahları bizden ayrılan YDH'ye veya 1. MK'ya atması gibi davranamayız."

Ancak bu tespitin arkası gelmedi. Düzeltme kampanyası, kendiliğindenci zeminde kalmaya devam etti.

Revizyonist kanadın uluslararası temsilcilerine karşı, 2. Hamle'de alınan tavrın derinleştirilmesi, öncünün donatılması görevi YD'daki olumlu çabaların ötesinde, gerçek anlamda yerine getirilemedi.

Halbuki, güçlü siyasi kampanyalar yoluyla parti birleştirilebilirdi. Ideolojik eğitimde, siyasi kampanyalar temel halkadır. Düzeltme kampanyası da böyle ele alınmalıydı. Siyasi-ideolojik çizginin herşeyi tayin ettiği gerçeğine uygun bir tutum alamayışımız, siyasi çalışmanın önemini küçümseyişimiz ve üstelik güçlü bir subjektivizm-dogmatizm illeti ile damgalı oluşumuz, üretkenliğimizi zayıflattı.

Mao'nun dediği gibi; sistemli bir inceleme ve çalışma yerine, "gözleri kapalı serçe yakalamaya çalışan bir adam" durumuna düştük. Yüzeysel bilgiyle yetinme, doğal olarak yeterli olmadı.

Sözetlediğimiz bu hataların kökleri, toplumun derinliklerindeydi. Kesinlikle kişilerin günahı ya da tesaadüfi olgular değillerdi.

Marksist-leninist bilimle donanmış bilinçli müdahale sayesinde toplumun eski yönlerinin dayattığı basınca karşı koyabiliriz. Öncü, toplumla diyalektik bir ilişki içindedir ve ondan Çin seddiyle ayrılmamıştır. Dolayısıyla kaçınılmaz olarak öncüye yansısı ve saflarında boyverse de olumsuzluklarla,

marksist-leninist çizgi ile karşı koyabiliriz, koymalıyız. Eğer yeterince koyamamış, koşullara kuyruk olmuşsak suç bizdedir. Objektif koşulların ardına sığınarak hatalarımızı geçiştiremeyiz. Geçişirenler devrimci proletarya ve halka gerçek anlamda bağlı olmayan, materyalizmin en temel özelliği olan korkusuzluğu gösteremeyenlerdir.

Hatalarımızın yaşadığımız iktisadi-sosyal yapıyla ilişkisi nedir?

Bilindiği gibi, Türkiye komprador kapitalizmin hakim olduğu yarı sömürge. Ve evet Türkiye, küçük üretimin yaygın olduğu, köylü sorunlarını da içeren bir kapitalist ülkedir. Güçlü bir küçük burjuva kitleye sahiptir. Bu kitlenin önemli bir bölümü, kente köyden göçetmiş, dolayısıyla alışkanlıklarında getiren durumdadır. Aydın tabakada bu alışkanlıkların etkileri vardır.

Medya açısından sorun daha da olumsuzdur. Sömürge ve yarı feodal bir yapıda olan Medya'nın toplumsal yapısında, köylülüğün daha etkili olacağı kolaylıkla anlaşılabilmektedir.

Peki bunun bizim için bir anlamı varmı? diye sorulabilir. Evet var!.. Yıldızlarda değil, dünyada yaşıyoruz! Dolayısıyla yaşadığımız toplumun doğrudan etkilediği bir atmosfer içindeyiz.. KP'de olsa gerçek budur!..

Köylülük üretimdeki yeri itibarıyla kendiliğindencilik hastalığının ciddi şekilde muzdariptir. Üretim faaliyeti gelenekseldir.

Bunda zihini, yaratıcılığı, inisiyatif ve daha da önemlisi disiplini, kolektivistliği pekiştirecek öğeler zayıftır. Üretim faaliyetini sistemli ve sürekli bir tarzda düzenli olarak sürdürme durumuna nail olamamış köylülük, doğanın esiri olan bir üretim içindedir. Koşullara hükmeden bir oluşuma sahip olmayan köylülüğün gerçeği ne yazık ki budur. Toplumsal yapı onu koşullara kuyruk etmiştir..

Ve bir de o, müthiş bir yönetilme sevdası içindedir. Kendine güveni zayıftır, ağaya alışmıştır..

Şehir küçük burjuvazisinde de

üretimdeki yeri dolayısıyla sistem-plan-program zayıftır.

Şehir ve kırsal küçük mülk sahiplerinin tümünde rekabet ve kolektivistliğe aykırı güçlü duygular vardır..

Kafa emekçisi aydına gelince onun kol emeğinden kopuk yapısı, maddi hayatı olduğu gibi kavrayamamasına yol açmaktadır. Hayatın gerçeklerinin yerine niyetini koyma tutumunun güçlü olduğu küçük burjuvazi ve aydın tabaka alışkanlıklarını öncüne de tanıdı. Yaşadığımız toplumsal yapısının söz konusu güçlerinin öncünün sınıfsal bileşiminde oynadıkları ciddi rol, aynı zamanda onların olumsuzluklarının da öncü saflarındaki varlığını vurgulamaktadır. İşin bir de uluslararası boyutu vardır. UKH'ın karşı, karşıya bulunduğu ağır sorunlar, sosyalist kalelerin yitirilmesi vebunu fırsat bilen uluslararası burjuvazinin estirdiği anti komünist rüzgarın yol açtığı tahribatlarla filizlenen marksizm-leninizme inançsızlığın etkilerini de görmemiz gerekiyor ve hele, hatalarımızın temel felsefi kaynaklarından birini oluşturan pragmatizm-dar deneycilik ulusal çaplı bir sorun hiç değildir. Tarihsel kökleri kapitalizmin endüstri devrimi dönemine dayanan ve teknolojinin vardığı seviyeyi kapitalizmin azami karı için kullanma temelinde yükselen idealizmin bu şekli emperyalizm dönemi ile yeni bir biçim aldı. Emperyalizmin gözde felsefesi olarak boyverdi. Bu pragmatizm siyasi arenada kendisini ekonomizm biçiminde ifade etti. Türkiye'deki öncü, esa sta ekonomist ve kendiliğindenci değildi. Fakat uluslararası problemler onun bu noktalarda da savrulmasında belli bir rol oynadı. Kendiliğindencilik, önümüzde bir sonuç olarak gündeme gelmişti. Bu oluşumda ideolojik temel olarak asıl rol oynayan öğeler dogmatizm ve subjektivizm idi. Bu baş belası hatalar ve gerçeğin önüne geçirdiğimiz niyetlerimizle kalıpcı davrandık, koşulları olduğu gibi

yorumlayıp ona denk düşen bilinçli bir müdahale gerçekleştiremeyen bir pozisyon aldık.

İdeolojik alanda başta gelen hatalarımızdan biri (I., II. ve III önderlikler dönemi) öznellik yani subjektivizmdir. II. önderlik dönemi, I. hamle sonuçları kuruluş dönemimizde öznellik bizde sol biçimliydi. Subjektivizmin sağcılığa götürene de vardır. İster sağ, ister soldan ortaya ortaya çıksın subjektivizm gerçeklerden kopma, gerçeklerin yanlış yorumlanmasıdır. Örneğin, objektif durum devrimin lehine olduğu, koşulların ilerlemeci taktiği gerektirdiği bir atmosfer karamsar değerlendirilebilir. İleri mücadele biçimlerinin gündemde olan bir ortam tersten yorumlanabilir. I. önderliğin bu cins tutumlarına işaret etmiştik. Tutuculuk küçük mülk sahibi, ve orta köylü tabakalarda oldukça yoğundur. Öznelciliğin birde şartları soldan yorumlayan ve aceleciliği, darbeciliği doğuran biçimi vardır. Aydınların alt tabakası, yoksul köylü kesimlerinde böyle özellikler güçlüdür. Biçimi ne olursa olsun özünde gerçeklerden kopma, objektif gerçeğin yerine niyeti geçirme zeminine dayanan subjektivizm yanlış bir siyasi çizgi ve bundan dolayı devrimci faaliyetin yanlış yönlendirilmesine yol açmaktadır. Acelecilik, darbecilik ve sağ sol oportünizmle sonuçlanan bu düşünce tarzı, bize büyük zararlar vermiştir. Bu zararlara; II. önderliğin çeşitli dönemlere ilişkin durum değerlendirmesi, taktik çizgi, örgütlenme biçimini konu alan bölümlerde de değineceğiz. Subjektivizmin yine bu diğer konularda kurulun, bölgesel, I. hamle ve I. önderlik dönemindeki zayıflarına da kısaca değinmiştik..

Öncünün bu hatayı aşması, marksist-leninist bilimi derince kavraması, ML yöntemi uygunlamada yetkinleşmesi, doğru siyasi çizgi, örgütlenme ve çalışma anlayışı için dikkatlerini iktisadi ve sosyal temelin sağlıklı analizine çevirmesi ile mümkündür..

TARTIŞMA

Subjektivizm (öznellik) bizde bazan siyaseti teorinin taktiğin, parçayı, taliyi, genelin, stratejinin, temelin önüne geçirme biçiminde de ortaya çıkmıştı. Fakat II. Önderlik ve II. namle döneminde Öznellik bizde diğer biçimde ortaya çıktı. Mücadelinin temel olan biçimini her bir taktik dönemin analizini yapmadan da esas ilan etmek, her bir dönemin koşullarıyla stratejiyi ve koşullarda izlenmesi gereken taktikler yoluyla hayata geçirme yerine stratejiyi ve propaganda sloganlarını kabaca tekrar etme, siyaset üretme yerine basmakalıplılık bu dönemlerin önemli bir zaafıydı.

Kitleleri deneyleri üstünde eğitime, ilerletme ve güncel halkayı yakalama geneli güncelle birleştirme yerine kafamızdaki hayata ve kitlelere dayatma II. hamle ve II. Önderliğin özellikle başa geldiği ilk dönemlerinin temel ideolojik hatalarından birisidir.

Bundan kurtulmak istiyorsak, program ve siyasetimizi kafamızdaki niyetlerden değil, dünya ve ülkelerimizin gerçeğinden çıkarmalıyız. Gerçeği tek yanlı değil, bütün özellikleriyle kavramalı, çizgimizi bu zemine oturtmalıyız. Ve onu her zaman toplumsal pratiğin terazisinde ölçmeli, gerçekte çatışan yönlerini sürekli temizlemesini bilmeliyiz.

Dogmatizm ideolojik alandaki baş belalarımızın bir başkasıdır. Bizde bu, teoriyi dokunulmaz ilan etme, bilimsel özünü sahip çıkıp onu pratiğin tecrübeleriyle ilerletme yerine olduğu gibi tekrar etme, tabuya dönüştürme, şeklinde çıktı. Belli koşullarda doğru olan ama başka bir kesitte gündeme gelen köklü değişikliklerden ötürü eskiyen siyaseti, sanki tapınılması gereken bir dinmiş gibi ele alma ve secde etme biçiminde yansıdı.

*Komün'*deki çeşitli yazılarda (I. sayıdaki Kaypakday'ı değerlendiren yazı gibi) bu konuyu ele almaya çalıştık buradan sonra da çeşitli yazıların başlıbaşına konusu olarak meseleyi yeniden irdeleyeceğimizden ötürü kısa kesiyoruz. ■

1-PROLETARYA PARTİSİ TEORİSİNE GÖRE NEREDEYİZ

Nereden başlanacak, nasıl yapılacaktır

Bu yazı, 1988'de 20 arkadaş tarafından kaleme alındı. Yazının yazıldığı dönemi ve içinde bulunulan şartları, tartışmaları düşünürsek önemi kolayca anlaşılır. Yazıyı bugün de yazarların hepsinin onaylayıp onaylamadığını bilmiyoruz. Yazarlardan bir grup arkadaşın istemi üzerine, tartışmaya sunuyoruz. Fırsat buldukça gelenek çevresinde, geçmişte yapılan ve bugün süren tartışma belgelerine yer vermeye devam edeceğiz.

KOMÜN

Toplumsal bir süreç, o sürecin özünü kendinde yansıtan ve sürecin kendisini aynı zamanda en özlü bir biçimde tanımlayabilen temel olguların açığa çıkarılarak kavranmasıyla çözümlenebilir. Sorun, o toplumsal kördüğümü çözebilecek halkayı yakalayabilmektir. Çünkü süreç, insanlığın önüne çözebileceği sorunları koyar.

Evrensel düzeyde, insanın varlığı tarihsel-toplumsal aşama olarak kapitalizm, Marks tarafından çözümlendi. Kapitalizm, kendisiyle birlikte tüm tarihsel ve toplumsal sürecin çözümlenmesinin, en az koşulunu da yaratıyordu. Mark'sın yaptığı, bütün bir tarihsel-toplumsal sürecin diyalektik yasalarını keşfetmek, keşfedilmiş olanları geliştirmek ve iki ayağı üzerinde duran bir sistem yaratmaktı. Marks bütün bu toplumsal tarihin sınıflar ve sınıf mücadeleleri tarihi olduğunu gösterdi. Tarihin çarkı, kendi iç yasaları hükümüne hep ileriye doğru işliyordu ve Marks şunu işaret etti: Kendini

arayan insan, gelişmenin belirli ve zorunlu bir aşamasında kendini bulabilecek, acılı ve uzun bir sürecin sonunda, yani insanlığın tarih öncesi dönemin son perdesinin indiği yerde, bayraklarında herkesten emeğine göre, herkese gereksinimi kadar yazan, insanın insan tarafından her türlü sömürüsü ve istirmarlarının kesin ve mutlak bir biçimde yok edildiği modern sınıfsız topluma varacaktır.

Günümüzde, proletaryanın özgül alandaki yenilgileri ve bundan doğan yılgınlıklar, kafa karışıkları ve ideolojik siyasi savrulmaları; daha ötesinde, marksizmin artık eskimiş olduğunu ve çağımızın gelişmelerine yanıt üretmediği yolundak tartışmalar, bunların tümü Marksist çözümlemelerin evrenselliği karşısında geçici "aşkınlıklar" olmaktan öteye geçmemekte. Çünkü "sosyalizmi bir durum getirmek için önce onu gerçek bir alan üzerine yerleştirmek gerekir". (E.AD) ve Marks ile Engels; işte bu görevi

tarihsel görevi yerine getirdiler. Buna bağlı olarak, proletaryanın "tüm insanlığın temsilcisi" ve sömürülenlerle sömürenler arasındaki "evrensel karşıtlığı" çözebilecek. Bu anlamda tarihsel gelişmenin taşıyıcısı olarak tek devrimci sınıf olduğunu ortaya koydular. Bu durum, o gün olduğu gibi bugünde geçerli.

Kapitalizm hala egemen toplumsal sistemdir. Ama proletarya, tarihsel olarak onun mezarını Hades'in yeraltı ülkesinden sonsuz kat daha derin ve karanlık olacak biçimde her gün biraz daha fazla, hergün bir öncekinden daha kararlılıkla derinleştirmeyi sürdürüyor. Özgül alandaki geçici yenilgi ve uzun tarihsel yolun çizdiği zorunlu zikzaklar, karşılaştığı dönemeçler, proletarya açısından evrensel olanın genel geçer bir yasa olma niteliğinin, sıcaklığı ve tazeliğini ortadan kaldırmıyor.

Burjuvazi -ve onun mezar kazıyıcı olarak- proletarya, insanlığın onbin yıllık tarihsel gelişmenin belirli bir aşamasında, feodalizmin bağrında doğdular. Her toplum, kendi öncülüğü içinde potansiyel ve altın maden olarak yer alırken, kendi ardılığında ipuçlarını bağrında taşır. Bu burjuvazi ve özelliği kapitalizm, feodalizmin bağrında yavaş yavaş ve fakat sancılı bir biçimde yerleşip çiçeklenirken, nitekim bu yeni toplum da kendini temel çelişkisini içinde saklı olarak taşıyacaktır.

Burjuvazi, kendisi için emeği toprağa koşulu olmaktan kurtarıyor ve her biri bir ölüm çukuru olan büyük çaplı işletmelerin, fabrika ve organize sanayi bölgelerinin yaratılmasını özlüyor-bunu, topu topu bir yüzyıldan az bir sürede başarıyordu da. Ama, toprağa bağlılıktan kurtarılan emek özgürleştirildiği ölçüde burjuvazi için yeniden zincire vuruluyordu.

Tarihsel gelişmenin kendi iç diyalektiğinden doğan ve bütün bir toplum üzerinde kesin egemenlik kuran burjuvazinin artık iplerini elinden kaçırdığı anlamsız ve kesin bir çelişki ve onun zorladığı, bütün bir insanlığın gerçek kurtuluşu götürecektir olan yeni bir toplumsal devrimler çağı!

Büyük sanayinin "kapitalist üretim tarzının dar çerçevesiyle bağlanmış" olmasının bir sonucu olarak ortaya çıkan bu "anlamsız çelişki" derinliği ölçüsünde, nesnel olarak da proletaryanın kendiliğinden hareketinin körükleyicisidir. Yalnız bu kadar değil, kaynağıdır da.

Üretim ilişkileri de üretici güçler arasındaki zorunlu uygunluğun bu bozulmuş, yasanın, ancak yenden iki ayağı durmasıyla tersinlenebilir. Bu tersinleme ancak, proletaryanın kendiliğindenci eyleminin barikatlarında mücadele etmesini öğrenmesini ön görür. Ama proletaryanın kendiliğinden eyleminin kapitalizmin can alıcı çelişkisini çözmeye, zorunlu uygunluk yasanının bu zorunlu bozulmuşu tersinlemeye yetmediği, yetmeyeceği, ikiyüz yıllık sınıf tarihi tarafından kesin olarak binlerce kez kanıtlandı.

Çünkü kendiliğindenci eylem, her zaman tek başına kalmış bir öfkedir.

Çünkü kendiliğindenci eyleme yön veren bilinç, burjuva ideolojisinin etkisi altında biçimlenir ve onun sınırlarını parçalayamaz; ideolojik olarak yeniden ve yeniden köleliği üretir, kurumsallaştırır.

Çünkü "işçiler kendi çıkarlarının modern siyasal ve toplumsal sistemin tümüyle uzlaşmaz biçimde çeliştiklerinin bilincinde değildi(r) ve olamazda, yani onların bilinci sosyal-demokrat bilinç değildi(r). Bu bilinç onlara dışardan götürülmeli (dir)ydı. Bütün ülkelerin tarihi göstermişti ki, işçi sınıfı salt kendi çabasıyla sadece seendika bilincini, yani sendikalar içinde birleşmenin, işverenlere karşı mücadele etmenin ve hükümeti gerekli iş yasalarını çıkarmaya zorlamanın vb. gerekli olduğu inancını geliştirebilir. Oysa sosyalizm teorisi mülk sahibi sınıfların eğitim görmüş temsilcileri tarafından, aydınlar tarafından geliştirilen felsefi, tarihsel ve iktisadi teorilerden doğup gelişmiştir. Toplumsal konumlarıyla modern sosyalizm kurucuları Marks ve Engels'in kendileride burjuva aydın sınıfına mensuptur. (L.NY)

Proletarya, kendiliğinden bir sınıf olmaktan çıkıp, kendisi için bir sınıf haline gelmesi, ancak bilimsel sos-

yalist öğretisi ile fiilen bütünleştiği, bilimsel sosyalist öğretinin ona içerildiği ölçüde olasıdır. (1) Ama proletaryanın, proletarya olarak burjuva düşenini yıkmayı önüne koyan eylemi, onun siyasal örgütünün -komünist partinin- oluşturulması ile, bir somutluk kazanabilir.

Proletarya partisinin alanı, proletaryanın bir sınıf olarak ortaya çıkarılmasından başlayarak, sınıfsız topluma varılana kadarki tarihsel süreci kapsamaktadır. Rolü de, proletaryanın bir sınıf olarak bir tarihsel alanda kendi ideolojisini benimsemesini, üretmesi ve sürekliliğini sağlamasına bağlı olarak biçimlenir. Felsefenin, proletaryayı ortadan kaldırması, diyalektik ve tarihi materyalizmin yalnızca belirli insanlarca veya öncü bir kesim tarafından değil, ama proletarya tarafından bilinebilir ve uygulanabilir hale gelmesiyle olanaklıdır. Bir başka deyişle proletarya, düşünme süreçlerinden arınarak felsefeyi gerçekleştirmesi sayesinde ve gerçekleştirdiği oranda insanlığı kurtarır ve bu anlamda kendini ortadan kaldırır. Bu ortadan kalışın özü ise, Marks'ın sözleri ile söylendiğinde, "filozoflar dünyayı yalnızca çeşitli biçimlerde yorumlamışlardır; oysa sorun, onu değiştirmektir" düşüncesine dayanır. (2)

Bilgi süreci ve öncü

İnsan emeğinin evrensel konusu doğadır. Zaten insan da doğanın bir parçasıdır. Ama doğa ile insan arasındaki ilişki, insanın sıradan bir doğa parçası olma biçiminde değildir. Parka, pratikle sınırlı değildir, o aynı zamanda düşünsel ve teorik anlatımdaki etkileri de içerir. Odağında, insanın iradi olarak doğayı değiştirmesi, dönüştürmesi, yeni üretim yer alır. Kısacası, insanlar maddi yaşamalarını sürdürebilmek için, doğayı değiştirmek, üretmek zorundadırlar. Bu üretme eylemi, maddi ve düşünsel ürünler verir. Madde ve onun varoluş biçimi olarak hareket, hareketin en üst biçimi ve insan beyninin bir ürünü olarak, düşünce sayesinde, sadece süren ve olan durumdan çıkmış

bilmenin de konusu haline gelmiştir.

"Bilincin dışında kendiliğinden varolanların tümü" anlamında doğada olaylar, olgular, hareket ve nesneler vardır. Ama herhangi türden bilgi, kendi olarak mevcut değildir. Bilginin bir yanında insan, diğer yanında doğa yeralır. İnsan toplumsal emeği sayesinde eylemde ve düşüncesinde, maddi yaşamın ve nesnel dünyanın işleyişini ve ilişkilerinin üretimini bilginin çeşitli biçimlerine ve bu anlamda bilgiye ulaşır. Yani bizzat insan, doğaya yönelttiği etkinliği ile bilgiyi üreten, hazırlayan ve yaratandır. Bilgi süreci, bilen varlık olarak özne ile öznenin dışında, yani dış dünyada bilinçten bağımsız olarak bulunup ve bilme'nin konusu olan nesne arasındaki ilişkilerin, gerçek koşullar içindeki gelişimidir. Bu gelişme, nesneden başlar; özne tarafından duyular aracılığıyla algılanır, bilinçte, düşünme sürecinin çeşitli işlemlerinden geçerek yasallaşır. Ama bilgi süreci burada bitmez. Bilginin geçerliliğini sınamak için tekrardan nesneye gidilmelidir. Düşünsel alandaki bilgi olarak teori, nesneye tekrardan dönerek, kendini pratikte yani eylemsel bilgi alanında denetlemeli ve eğer teori, bağrında doğru-yanlış çelişkisini taşıyorsa, bu çelişkiyi nesnel gerçeklik'le uyumlu olarak çözmelidir. Bu süreç, sarmal tarzda yenilenerek sürer. Genellemesine bilgi sürecine ilişkin bunlar söylenebilir.

Öncüye gelince... İnsanlığın geçmişinden bu yana çeşitli üretim tarzları görülmüştür. Bu tarzlardan kapitalizmin ayrıcalığı, proletarya gibi insanlığın kurtuluşunun "kalbi" olan sınıfsal bir gücü içermesidir. Ama kafanın olmadığı bir yerde, kalp yeterli mi? Marks'ın sözleriyle yanıtlayacak olursak; "felsefe insanın kurtuluşunun kafası, proletarya kalbidir".

Proletarya, kapitalizmle birlikte üretim araçlarından kopmuş ve emek gücü metalaşmış grup, katman ve kesimlerinden oluşan bir sınıftır. Üretim sürecinde, 'ekonomik özn' olarak yer alır. Bu ekonomik özne, kendi olarak pratiğini

piyasa ekonomisi bağlamından yorumlar, değerlendirir. Bu bağlamı aşamadığı sürece, proletaryanın bir özne olarak sahip olduğu bilgi edinme süreci totoloziktir. Çünkü pratiğini, piyasa ideolojisine dayalı ampirik bir kafa ile ele alır. Ampirik bilgi öznesi olarak proletarya bu durumu "ekonomik bilinçle", "kendiliğinden bilinçle" aşamaz. Bu noktada, "dışardan bilinç" in proletaryaya aktarılması zorunludur. Bu zorunluluk kendisini, proletarya partisinde somutlar.

Proletarya partisi, her şeyden önce bilinçli ve iradeli, bundan ötürü de sürece etki eden ve proletarya üzerinde, daha önemlisi kendi üzerinde etkin olan bir varlıktır. İşte böyle bir varlık, öncelikle kendinin kendinde bir varlık oluşunun bilincinin ayırımına varan bir öncü olabilir. Öncü, hareketin gelişmesinde çeşitli biçimler ve isimler alabilir. Öncünün bir niteliği vardır ki o niteliğini yitirdi mi hareketin sıradan bir parçası haline gelir. Bu nitelik, teorik olarak önceden görmesi, uzak görüşlü olmasıyla birlikte edimsel olarak diğer görüşler için yol, yöntem ve araçları ortaya koyması ve öngörülerinin sıkı bir takipçisi olmasıdır. İşte bu nitelik, hem kendini geliştirmesi, hem proletaryayı yönetici sınıf olarak örgütlemesi ve sosyalizmin inşası, öncüyü diğer güçlerden ayıran yanındır. Bu durum, Marks'ın "felsefe proletaryayı ortadan kaldırmadan gerçekleşmez, proletarya felsefeyi gerçekleştirmeden ortadan kalkmaz" önermesi gereğince, parti açısından, sınıfsız topluma değin süreçtir.

Öncünün, bilgi süreci açısından niteliklerini irdelemeye gelince, yukarıda anlatılanlar henüz yetersizdir. Çünkü, "bir şeyin adı onun niteliklerinden farklı olan bir şeydir. Bir insanın adının Yakup olduğunu bilmekle, o adam hakkında hiçbir şey öğrenmiş olmam". (MK) Bu yüzden öncüyü, bilgi süreci açısından 'Yakup' olmaktan kurtaracak nitelikte, aşağıdaki soruya yanıt verilmelidir.

Proletaryanın tarihsel eylemine, teorik ve pratik olarak yol göstermesi gereken öncü, bilgi süreci-

ni nasıl kavramalı ve nasıl bir bilgi öznesi olmalıdır ki, bilme ile yapmayı birleştirebilsin?

"Tüm toplumsal yaşam, özünde pratiktir." (aç-Marks) Bilgi süreci ise, teori ve pratiğin birliği ve ayrılmazlığından oluşur. Doğayı ve toplumu, değiştirme ve dönüştürme sürecini kapsadığından dolayı, hem tarihsel hem toplumsaldır. Böyle bir süreç içinde yaşamın özül olan pratik, nasıl devrimcileşir? Ya da devrimci pratik ne demektir?

Pratik, insanın dış dünyayı, doğayı ve toplumu değiştirmek için giriştiği faaliyetlerin toplamıdır. *Bu toplam içinde, "ortamın değiştirilmesiyle insan faaliyetinin ya da kendi kendini değiştirmesinin çıkması, yalnız devrimci pratik (aç-Marks) olarak kavranabilir ve ussal biçimde algılanabilir".* (Marks, FÜT. abç.) Devrimci pratik ortamın, yani içinde bulunulan maddi koşulların değiştirilmesiyle, insanın kendi kendini değiştirmesinin çıkmasıdır. Görüldüğü gibi, devrimci pratik sadece ortamı değiştirmekle sınırlı olmadığı gibi, intransitif (geçişsiz) bir şey, yani öznenin sadece kendini ilgilendiren faaliyeti de değildir. Devrimci pratik, etkisi ve etkinliği değişimin insandan ortama, ortamdan insana çıkarak geçen sarmal eylemliliğidir.

Öncünün pratiği, devrimci pratik olmak zorundadır. Bilgi süreci açısından *bu gerekli* koşuldur. Ama öncü, bilgi sürecinde gerçekten öncü olacaksa, bu noktada takılıp kalmazsa! Öncü, adına uygun bir nitelikte bilgi öznesi olabilmek için:

Olguları betimlemekle yetinmeyip; olguların, değişim ve gelişimlerini gösterebilmelidir. Bu göstermede; olgular rastgele ve keyfi olarak derlenemez ve her biri önceki ya da sonrakine göre, evrimin değişik dönem ve aşamalarını oluşturacak şekilde seçilmelidir.

Bu ise, bir durumdan diğer bir duruma geçişin zorunluluğunu ortaya koymaktır.

Buraya kadar henüz ortamı, eylemli değiştirmek söz konusu değil.

Araştırma yöntemi bakımından, buraya kadar yapılan soyutlama-

dır; düşünsel aşamadır. Yani sadece, "bilim"dir. Bir başka deyişle, nesnel gerçekliğin düşünceleşerek, bilince yansımastır.

Teori "bilim" ile sınırlı kaldığı sürece, devrimci sayılmaz.

Değişimin, dönüşümün olgu (lar)dan çıkarılan yasa ve yasaların zorunluluğu yönünde hızlandırılması, çabuklaştırılması, bilince dayanan çabayı, eylemliliği gerektirir.

Bu ise, yasalarca ortaya konan zorunluluğun sonal amaca ulaşmak için, bilinçli varlığı (bilgi öznesi olarak öncünün) kendisine temel çıkış noktaları görevini görebilecek güçleri saptayıp harekete geçirmesidir; yani, sözkonusu bilme'den yapma'ya geçiştir.

Kısacası, devrimci teoriye varmak için, salt düşünceden yola çıkmaz olgulardan yola çıkılır ve olguların özü, biçimi, işleyişi devrimci pratik için yasa-llaştırıldığında ve bu yasa uygulanıp sınırlandığı oranda, öncünün düşünsel alandaki bilgisi, devrimci teori olur.

Bir "bilgi öznesi olarak" öncü, herhangi bir alanda ya da konumda devrimci pratik ve devrimci teoriye sahip oldukça 'Yakup' olmaktan kurtulur ve bilgi süreci açısından yeter koşulu sağlar.

Yeni insan ve öncülü

Proletaryanın tarihsel görevini gerçekleştirecek olan toplumsal pratiğin lokomotifleri olarak partisi açısından, devrimci teori ile pratik arasındaki birliği kurmak; aynı zamanda bir yanıyla, kapitalizmin sunduğu malzemelere dayanarak, gelecekteki "yeni insan"ın öncülünü bugünden yaratmaktır. Bu sayede, "bireyin tüm yönleriyle gelişmesi, bir ülkü, bir çağrı vb. olarak kavramaktan"(Marks) çıkıp, devrim öncesindeki pratiğin edimsel bir hal kazanacaktır ve gelecekteki, yani esasta sosyalist toplumda olmak üzere, uzun bir tarihsel döneme yayılarak, ekonomik ve toplumsal gelişmenin maddi zemini üzerinde doğacak olan "yani insan"ın prototipi ve kimi temel veriler, önemli ölçüde özellikle burjuvaziye karşı ideolo-

".....

bütün kavramların içi boş
çırılçıplak bulanık bir beyazlık,
bütün anlamlar da yitirmiş anlamını
ve herşey toz içinde,
sessizlik

çın

çın.

onları ne ile dolduracağımız önemli bugün
kocaman bir kağıda çizilmiş
kimliği belirsiz bir resmin ayrıntıları
öyle her önüne gelen renkle boyanmaz ki

Ama herkes kendine göre dolduruyor kavramların içini
böylece ikiye yüz yıllık sınır tarihi de
yeniden yazılmış oluyor biraz.

Eskimiş bayraklara nasıl karşı çıktıysak,
karşı çıkmalıyız şimdi şiddetle buna da,

avuçlarımızda kan pıhtıları ayrılıp geçtiğimiz depremler-
rin şakında

nasil böyle bilenik kaldığımızı anlatmalıyız asıl,
yüksek seslerle onlara.

Yüzümüzü kandan ve ateşten yalatarak
yeni türküler söylemeliyiz ki!

Bize kalırsa bu işin sonu hüsrana diyor kimileri de,
yüreğimizi yürek yapan çağların yoğun dizleri dibinde
kısıp çatallanmış gitgide sesimizde
yenildikçe daha çok bağırtıyormuşuz böylece
denizası bir hülyanın sözcükleriymiş
altını parmak parmak çizdiklerimiz de
bu yüzden, şimdi bir aşkınlığın ağzıyla tanımlanan
umutsuz şarkılara saplanıyormuş boyna.

jik ve politik savaşım içinde elde-
cektir.

Bu basit bir olgu değildir. Çünkü, sosyalist toplumun kurulması bakımından kapitalizmin ve öncesinin bıraktığı "insan" malzemesi, yüzlerce yıllık kölelik, top-
rak köleliği, kapitalizmin küçük bireysel işletmecilik ve pazarda bir yer ya da ürünü veya emeği için daha yüksek bir fiyat elde etme uğ-
runa herkesin komşusuna karşı yürüttüğü savaş ile çürümüşür". (Lenin) Bu sözlerden de anlaşılacağı üzere, değiştirilecek dünyanın temeli olarak insan (birey) daha önceki toplumsal sistemler tarafından sakatlanmıştır. Bu yüzden, kapitalizmin yıkılması

ve sosyalizmin inşası, kapitalizmin ve öncesinin sunduğu bu insan malzemesi dönüştürülerek geliştirilecektir. Yani proletaryanın felsefesi, "maddi" silahını bu malzemenin devşirecektir.

"Yeni insan"ın öncülü komünistlerdir. İşçi sınıfının bir toplumsal formasyondaki varlığı ve mücadelesi sınıf bilincinin oluşmasının nesnel koşuludur. Ama bu koşul tek başına yetmez, onun yanı sıra, tarihsel açıdan ilk elde, burjuva kökenli aydınlar içerisinde ya da işçi sınıfına dahil aydın bireylerce işçi sınıfının dünya görüşünün felsefesinin ekonomik bilinci aşar tarzda benimse-
mesi ve bu bireylerle, proletaryanın

en ileri kesimine mensup üyelerinin devrimci bir örgüt çatısı altında birleşmeleri gerekir. Bu bir dönüşümdür. Bu dönüşüm, ekonomik zemin üzerinde temellenen; "özü, bütün (somut ve tarihsel olarak belirlenmiş) toplumsal ilişkiler toplamı"(LENİN) olan ve bir süreç olarak tarihin özetini şu yada bu ölçüde kişiliklerinde toplayabilen gerçek insanlardan oluşan her kuşağın birbirine göre, tez-anti tez-sentez olarak ardışık akışı içerisinde sürekli bir değişim ve gelişimin ürünü olacaktır. Eer bidreylerin eğilimi bu amaçla güdümlenecekse, sınıf mücadelesin ve toplumsal dönüşüme bu amaçla yön vericekse, yaşamın göbeğinde onunla sınıksız bütünleşerek, ama aynı zamanda yaşamın kendiliğinden akışına kapılmadan, yani, içinde bulunulan koşullara daha özlü bir anlatımla devrim aşmasına uygun yol, yöntem ve araçlarla mücadele edilmelidir. Parti, böyle bir mücadelenin aracıdır ve sınıfsız topluma varana dek bşu tarihsel süreç boyunca, başta yol gösterme işlevi olmak üzere "yeni insan"ın geliştirileceği en elverişli bir alandır.

Politik pratik ve parti pratikleri açısından mevcut durum ve geçmişten öğrenmek

Günümüze kadar, Türkiye devrimci hareketi(TDH) genelde politik pratiğini özelde parti pratiklerini yukarıda belirtilen anlayışla ele almamıştır. Yaşanan parti pratikleri kalıcılaştırılmayıp, hüsrana ile sonuçlanmıştır. Bunun sonucu olarak TDH, 12 eylül'le birlikte yakın geçmişte, en sağından en soluna kadar bir yelpaze olarak boyutları çok derinlere işlemiş olan ağır bir yenilgi tattı. Niyetler, ütopyalar, güzel istekler, sınıflar mücadelesinin nesnel yasaları karşısında öğrenilemediği-kavranılamadığı oranda iyi dilekler olmak ötesine geçemezdi ve nitekim geçemediler.

12 mart sonrasında TDH'nin kendi tarihinde yönelik çözümlemelerindeki temel sorunu, 50 yıllık pasifizmin sınıf işbirlikçiliği ve revizyonizmin aşılması noktasında düğümleniyordu hala. Ancak devrimci hareket geçmişini ve o anki durumunu ortaya koyarken, yanlış tarihsel özellikleri ve kendine atfederek, 50 yıllık revizyonizmin aşı-

Siz susun!..

bunu tarih ana söylesin bir de

onda yazılı herşeyin adı

ve herşey onun eliyle buluyor gerçek tanımını

siz hangi aşkınlıktan sözedebilirsiniz ki!

Siz hangi aşkınlıktan sözedebilirsiniz ki,

rastgele bir şapkaydı unuttunuz

yürek duvarlarımızda tırnakla kazıdıklarımızı

rastgele bindiğiniz bir trenden inerken acele ile

Biz unutmadık,

hepsi tarihin arşivinde sarılı.

Oysa bizi ilgilendiren yanı

daha çok, yüzümüzü çağlara taşıyan tarihin yaralı kanat-

ları olmalı

ve onunla çıkmalıyız hasa basa yıldızların geniş zamanlı

ufkuna

sonra güneşin her sabah yeniden tutuşan alnında

dinlendirmeliyiz yorulan kollarını

her saniye yüreğini dövmekte zamanın örsünde.

Bunu bilmek her şeyden önemli şimdi

işte buna koşmak herşeden önde.

Kimine düş denizlerinde yitik bir rüzgar olduğunu

yarımın şarkıları söyleyecek, artık öğrenmeliyiz bunu

o vakit daha dingin bakacağız yüreğimizin evrenine

ve yerli yerine oturtacak dağınık ve iğreti duran herşey

gelin

ne isek onu söyleyelim o zaman

ve ne kadarsak o kadarımızı içereyim tarihe.

....."

Eşref Fecri AZER/Ateşkuşu'ndan

diğini söyleyerek gelecekteki görevleri, yani 12 eylül'e gidecek olan günlerin gereklerin yerine getirmenin önüne set çekmiş oldu. Çünkü, 50 yıllık pasifist birikimin "artık aşılmış olduğu" andaki aşılmaşlığın kökleri teorik düzelmede sanıldığı kadar derinlere inmiyordu. El yordamıyla bir ucundan yakalanmış olan bu değerlendirmenin partideki anlayışı 12 eylül'e yol açan nesnelliğe yeterli politikalar üretmemesinin yanı sıra, diğer taraftan, geçmiş kazanımların günümüze aktarılmaması ve hala cep-ten yemeye devam etmektedir. Üstelik, günün temel görevlerinde sağlıklı bir geçmiş ve yenilgi değerlendirmesi yapılmadığı için ortada konmamaktadır.

Devrimci hareket üzerine yapılan bu kısa değerlendime, DH'nin, ana

özelliklerinden birini; devrimci teori ve devrimci pratik arasındaki birliğin gerçek anlamda ve sağlıklı olarak kurulamadığını ve bu yüzden ya devrimci teorik adına nesnellikle çakışmayan bir mücadele yolu seçildiğini, yada dar pratiğe uygun "devrimci"teorik düzenlemeler yapıldığını gösterir. her iki haldede araba atların önüne koşulmuş olur.

DİPNOTLAR

1-Bu da, ilk elde burjuva kökenli aydınların aracılığıyla gereksinir.

2-Yazıda öncü kavramının çeşitli boyutlarda ve süreçlerde kullanıldığı farkedilecektir. Bunlar;

a)Bilgi sürecinde yeralan bilgi öznelerinin birbirine göre;

b)Kapitalizmden tam komünizme geçiş sürecinde proletaryanın bütün insanlığa göre;

c)Partinin proletaryaya ve yığınlara göre;

d)Uzgörüşlü olma, olayları algılama ve kavrama, çözümleyici ve dönüştürücü olma vb. nitelikler taşıyan bir çekirdeğin partiye göre... öncülüğü anlamındadır.

Bölünmeler ve birlik arayışları

Kaypakkaya'nın sıkı takipçiliğine soyunanlar, onun cephe konusundaki görüşlerini dogma haline getirip, cephe kurmayı kendi tekelinde gördükleri için, diğer devrimci güçler arasında gündeme gelen güç birliği oluşturma arayışlarından ısrarla kaçındılar. Bu da devrimci mücadelenin gelişmesine hizmet etmekten çok, onun gelişimini köstekleyen bir işlev gördü.

Kenan TÜRKOĞLU/
Niyazi GÜRBÜZ

Gelenekte tutucu bilinç şekillenmesinin sosyal arka planı, 9. sayıda aynı konuyla ilgili yazıda, devrimci militan tiplerinde içkin olduğunu söyleyip sıraladığımız zaaf ve hastalıklardan fazlasıyla müzdariptir.

Bu yüzden, geleneğin militan tipinin kangrenleşen zaaf ve hastalıklarının doğru teşhis edilmesi ve sağtılması açısından, gelenek saflarında kümelenen insanların sosyolojik durumları özel bir önem kazanıyor.

1970-80 arası dönemde, Gelenek saflarında kümelenen insanların ezici çoğunluğu, '60'larda hızlanan ve '70'lerde ise yeni ivme kazanan demografik dalga tarafından, Anadolu kırlarından koparılıp kentlere taşınan öğrenciler, boşta gezen ya da kalıcı bir iş edinememiş gençlerdi. Ruhsal şekillenmeleri, kopup geldikleri kırsal alanlarda gerçekleşmişti. Genç benlikleri, kopup geldikleri çevrelerin gelenekleri, kültürleri ve ezberci TC eğitimi eşliğinde, yoksulluk, sosyal baskılar, (Kürtler için ulusal baskı) vb. tarafından yoğrulmuştu. Daha güzel bir yaşam, daha iyi bir gelecek umutlarının parıldadığı büyük kentlerin cazibesi, onları "gurbet kuşları" haline getirdi. Ancak, onlar, büyük kent gerçekliği ile tanıştıklarında, ekonomik ve sosyal baskı, ve toplumsal adaletsizlik uçurumunu benliklerinde daha yıkıcı bir şekilde yaşamaya başladılar.

Henüz ne köylülükten kurtulabilmiş ne de şehirlileşebilmiş, yani maddi varlıkları fiilen kentli, toplumsal kimlikleri ise hâlâ önemli ölçüde köylü olan geçiş halindeki bu sosyal tabakaya ait önemli sayılabilecek bir kesim, kendi sosyal formasyonu ile şehir yaşamı arasındaki derin uçurumu, düzenle bütünlüşmeye yönelip arabesk bir kimlik kazanarak aşma seçeneğine sırt çevirdi. Bunun yerine burjuva yaşam tarzına karşı kin ve isyan duygularının bir ürünü olarak, kendilerini, yavaş yavaş kabaran devrim dalgasının içine bıraktılar. İşte her şey burada başladı, yani Kaypakkaya çizgisiyle burada buluştular. Bu çizgi, duygu ve özlemlerini ifade etmek için biçilmiş kaftandı. Ona, nine ve dedelerinin köy yaşamına ve küçük toprak parçalarına sarıldığı gibi, tutucu bencil bir tutku ile sarıldılar. Kırsal kesimlerde, yoksul köylüler arasında rağbet görmeyen Kaypakkaya'nın toprak talebine dayalı köylü devrimi çizgisi, köylü kimliği ile şehirlerde dolaşan geçiş halindeki sosyal bir kesim arasında rağbet görüp maddi güce dönüştü.

Doğaldır ki, kendileriyle birlikte, siyasal arenaya girmelerinin aracı olan örgüt içine ML'e yabancı ve onu yozlaştıracak olan değer yargıları ve davranış biçimleri ile köylü kurnazlığından kısa yoldan köşeyi dönme, ruhsal zayıflıklardan dar kafalılığa değin çok sayıda alışkanlığı ve çarpık zihniyet biçimlerini (ilkel küçük burjuva bencilliği prizmasından geçi-

rerek ve sosyalist kisvelere büründürerek) taşıdılar: Ve bu bağlamda devrimci pratik içinde, çarpık anti-marksist bilinç formasyonu kavramıyla ifade ettiğimiz bilinç şekillenmesi, geleneğe özgü bir biçimde oluştu. Yani tencere yuvarlanıp kapağını bulması misali, devrimci teorinin sosyalizm deneyimleri sürecinde deformasyona uğrayan yanlarıyla bu insanların toplumsal formasyonunda içerikli olan marksizmle bağdaşmayan, onu yozlaştıran sosyal, kültürel ve etik öğeler bütünüleşip kaynaştı.

Bunların bir ürünü olarak, devrimci teori bir dogmalar yığını haline getirildi. Dolayısıyla, devrimci özünden önemli ölçüde soyundurularak (yani, işlevsizleştirilerek) bir çeşit din mertebesine yükseltildi: Teorinin yaratıcıları, usta payesi biçilerek peygamberleştirildi. Parti, adeta mistizme bürünen bu düşünce tarzının dünyasal aracı olan hiyerarşik bir forma dönüştü. Bu mistik çember, devrim yolunda ölenleri, şehitlik mertebesine çıkarılmasıyla tamamlandı. (1)

Hal böyle olunca, örgüt içi yaşam, giderek Avrupa'daki feodalizmin çöküş dönemi kilisesinde yaşanan mezhep çatışmalarını andıran bir hal aldı. O çokça övünç vesilesi yapılan "partimizin tarihi hiziyle karşı mücadele tarihidir" edebiyatının arka planında yatan gerçekler işte bunlardır. Geleneğin tarihini, bölünmeler, adam harcamalar ve devrimci güçler arası birlik arayışlarına sırt çevirmenin tarihi

haline getirmenin arka planında yatan marksizme ve işçi sınıfına yabancı olan işte bu gerçeklerdir. "Eğri-büğü yoldaşlık değil doğru yoldaşlık istiyorum" (2) dedirten; yani yoldaşlık ilişkilerini düşman-kardeşlik ilişkilerine dönüştüren işte bu gerçeklerdir. Gerçek anlamda devrimci-marksist leninist politika yapmak yerine, feodal-burjuva alaşımı ve üzerine sosyalizm cilası çekilmiş o çok muteber politikaların geçirilmesini besleyen kaynak budur. Dolayısıyla, bölünmeleri koşullayan, ve her bölünmeden sonra sahte birlik çılgınlıkları attıran ve muarızlarına karşı düzeyli bir ideolojik-teorik mücadele yerine, seviyesizlik ve sığlığın bir ürünü olarak ipe-sapa gelmez suçlamaları/kara çalmaları geçiren zihniyet, gidasını işte bu kaynaktan alır.

Küçük hesaplara kurban giden birlik arayışları

Kuruluşunda önemli derecede damgasını vuran dogmatizm ile yukarıda anlatılan zaaf ve hastalıklar birleşince örgüt içi ideolojik-siyasi mücadele de; kariyer çatışmaları ve egoları tatmin etmenin aracı haline gelerek, tasfiyeci bir karaktere büründü. Örgüt içinde farklı düşüncelere sahip olan kesimi tabandan yalıtarak, ya atıldı ya da ayrılmalarının zemini oluşturuldu. Her seferinde, ayrılan ve atılanlar için gerçekçe hazırdı: "İbrahim'i reddettiler", "Halk savaşını reddettiler", "Mao'yu savunmuyorlar" vb. türünden ucuz "mücadele" yöntemleri ile herkesi "sağcı", "pasifist", "revizyonist" ilan etmek. Böylelikle, I. MK, KK'yı; II. MK, Konferans ve I. MK'yı; III. MK, II. MK'yı aynı anlayışla mahkûm ediyordu. III. MK'ne DABK tarafından vurulan "oportünist-orta yolcu" damgasının, III. MK'ne kendi tabanı tarafından vurulması da kaçınılmazdır. Keza, aynı mantıkla, DABK'nın yaptığı III. Konferansında, kendi GMK'ni sağ oportünist ilan etmiştir.

Bu komedi, yapılacak IV. Konferanslarla, III. MK'lerini revizyonist, sağ pasifist vb. ilan etmeleriyle sürüp gidecektir. Aksi takdirde, Gelenekte oturmuş olan görkemli (!) miras karartılmış olur ki; bu da çizgiden büyük bir sapma olacaktır. Arkadaşların böyle korkunç bir sapmaya düşmeyeceklerine ve "şanlı" geleneğe "şan" katmaya devam edeceklerinden inancımız tamdır. Bu şanlı icraatlar, kitleselleşen dogmatizmin kucağında büyüttüğü zaferlerdi. Böylelikle, örgüt içi tartışmalarda, her zaman, tabanın tutucu duygularına seslenerek palazlanan dogmatik-kariyerist önderlikler, iktidara (MK'ne) gelince; Kaypakaya'yı savunma adına alel acele, bir takım kararlar alıp (ancak her ne hikmetse, keskinlik yarışında kimseye papuç bırakmayan DABK ve diğer gelmiş geçmiş MK'ler aldıkları keskin kararları bir türlü uygulayamadı. Ve o keskin kararlar altında ezilerek kendi icraatlarını, yine kendi deyimleriyle "rezil" sıfatıyla nitelemek zorunda kaldılar), "birleştik", "başlıyoruz", "yapacağız", "edeceğiz" vb. vaadlerle, tabanı oyalayarak gerçekleri tersyüz etmişlerdir. Ne var ki 90'ların ikinci yarısında, yollarına devam etmeleri için, bu tür gemilerin ne yelkenleri yeterlidir, ne de derme çatma yelkenlerini dolduracak uygun rüzgarlar esmektedir.

Dolayısıyla, Türkiye devrimci hareketini saran birlik arayışları, dar anlamıyla TKP-ML'nin tüm kanatlarını da etkiledi. Tabanın birlik isteğinin yarattığı basınç altında kalan önderlikler, sahte birlik çağrıları yaparak, işledikleri günahlardan kurtuldular! Bugün, bu basıncın bir sonucudur ki, sık sık "birlikçi" olduklarını vurguluyorlar. Bu, aslında kanatların önderlikleri tarafından bilince çıkarılıp istenen bir yaklaşım değildi. Tam tersine, önderlikler zorlandıkları için çağrılar yapıldı. İşte bu noktada, tabanın talebi ile önderliklerin anlayışı arasında muazzam bir uçurum var. Şimdi tabandan yükselen birlik beklentisinin gerçekleşmemiş olması ve bu

önderliklerin vaad ettikleri atılımların bir türlü gerçekleşmemiş olması, yeni güvensizlik süreçlerini mayalayıp geliştirmektedir. Bu da, kaçınılmaz olarak yeni bölümleri yada bugünkü MK'lerin "alaşağı edilmesi" ne neden olacaktır.

'87 Ağustos ayında, DABK olarak ortaya çıkan grubun dayatmalarına papuç bırakarak, yönetimi dogmatik kariyerist kanada terk eden 2. MK, örgütün diğer bütün sorunları gibi, birlik konusundaki tıkanıklığıda gideremedi. 3. Konferans ve sonrası oluşan 3. MK'nin birlik çağrıları, bugün pratiğin tanıtlamış olduğu gibi, daha baştan iç hesaplı bir mantığın ürünü olan manevralardı. Zira, daha o zaman 3. MK içinde birlik için sunulan maddelerin DABK tarafından kabul edilmesi durumunda ortaya çıkacak gelişmelerin tedirginliği ve paniği yaşanılmıştı. Örgüt kısmen palazlanan 3. MK komitesi, bir çırpıda anti birlikçi zihniyetini açıktan açığa sergilemeye koyuldu. Yani, şapka düştü kel göründü; ilk başlarda "DABK'tan yoldaşlar", "DABK ML' dir", "partimizin parçasıdır" (aslında kendi askerleri olarak görüyorlardı) yollu iyi niyet(!) jestleri, kısa bir süre sonra yerini "sol askeri bakış açısına sahiptirler", "dogmatikler", "teslim olacaklar", "ihanetçi olacaklar" şeklindeki değerlendirmelere bıraktı. Böylelikle, 3.MK'nın küçük burjuva kariyerist karakteri ortaya çıktı. Tabanın birlik istemlerini nötralize etmek için "biz istiyoruz, kabul etmeseler burunlarını sürteceğiz", demeleri ne kadar yoldaşça bir zihniyet(!) ki, aynı özü dile getiren şeyler DABK tarafından muarızlarına yöneltilmiştir.

Bütün bu olanlar, Kaypakaya'nın ortaya koyduğu düşünceler ve tezlerin mutlak doğrular olduğu noktasından hareketle gerçekleştirildi. 18 yıldır kendini pratikte sık sık dayatan tıkanıklıkların yarattığı bölünmeleri "inanmadılar", "uygulamadılar"la izah edilemez. Sınıf mücadelesine bilinçli müdahale edilmek isteniyorsa, gerçekleri

kavrayıp kafaları değiştirmek gerekiyor. Bu anlamda, nesnellğe denk düşen yeni siyasal tahlillere, yeni arayışlara ve düşüncelere ihtiyaç var. Bugünün gerçekliği, 18 yıl önce Kaypakaya tarafından ortaya konan düşünceler ve siyasal tezlerle çözümlenemez. Tam tersine, çözümstizlik ve tikanıklıkların temel nedenleri, Kaypakaya'nın düşünceleri ve tezlerinde aranmalıdır. Halen, TKP-ML'nin programı olarak kabul edilen bu görüşler, geçmişte olduğu gibi bugün de gerçekliğe uymamaktadır.

Çin Kültür Devrimi'nden önemli ölçüde etkilenen Kaypakaya, TKP-ML'nin ideolojik, teorik, siyasal hattını çizerken Türkiye'nin yaşanan gerçeklerinden çok, '30 ve 40'lı yılların Çin'i için üretilen teorilerden hareket etti. O, hemen hemen ülkeyi hiç araştırmadan (Çorum, Kütürecik dışında) Çin Devrimi'nin strateji, taktik ve politikalarını; Türkiye için uygulanmak üzere hemen hemen hiç değiştirmeden aktardı. Bunun en çarpıcı örneklerinden birisi de parti, ordu ve cephe konusunda savunduğu görüşlerdir.

"Bize düşen görev, sağlam bir kitle temeline, beslenme için yeterli kaynaklara ve askeri harekate uygun araziye sahip köylük bölgeleri tespit etmek, faaliyetlerimizi ve kuvvetlerimizi buralarda yoğunlaştırıp silahlı mücadele içinde parti ve orduyu inşa etmektir. Bu inşa faaliyeti içinde parti belli bir sağlamlığa, silahlı kuvvetlerimiz belli bir güce ve düzenli hale ulaştığı zaman, ülkenin bir veya birkaç yerinde KŞİ gerçekleşecektir. Ancak, ülkenin bazı yerlerinde KŞİ gerçekleştikten sonradır ki, proletarya ve onun partisi için bütün devrimci sınıf ve tabakaları birleştirmekte, yani halkın birleşik cephesini (işçi-köylü ittifakı üzerinde kurulan cepheyi) gerçekleştirmek mümkün olacaktır." (İ.K. Seçme Yazılar, s: 21)

Çin'de bu görüşler pratik tarafından doğrulandığına göre, Çin gibi "yarı-feodal yarı-sömürge olan

Türkiye'de" de, Çin'de olduğu gibi başarılı sonuçlar verecekti. Ne var ki Türkiye bir Çin değildi ve doğal olarak orada yaşananlar Türkiye'de vuku bulmayacaktı. Bulmadı da.

Hal böyle olunca, silahlı mücadele içinde, esas alınan kırsal alanlarda inşa edilmesi öngörülen parti, bir türlü inşa edilemedi. Dolayısıyla bu durum, Kaypakaya'nı tezlerini olduğu gibi hayata geçirme iddiasında olan yapı ve/veya yapıların iç istikrarını/birliğini sürekli baltaladı ve bölünmelerin önemli nedenlerinden biri oldu.

Kaypakaya'nın bu düşüncesini her koşulda hayata geçirilecek bir dogma haline getirmek, başlı başına büyük bir yanlış. Kaldı ki ÇKP bile, Kaypakaya'nın yazdığı gibi kurulmamıştır. Tersine ÇKP, şehirlerde kurulmuş ve işçi sınıfı arasında mücadele ederek inşa edilmişti. Ta ki 1927-28'de aldığı büyük yenilgiye değin. ÇKP tarihinin bu dönemi, bugüne kadar genellikle gözardı edildi.

Oysa, marksizmin çok açık şekilde öngördüğü gibi, proletarya partisi, adı üstünde proletaryanın içinde inşa olur. Partiyi, (esas olarak) başka sınıf ve tabakaların içinde inşa etmek, proletaryanın devrimdeki rolünü tali plana indirgemek olur. TKP-ML'de proletaryanın önderlik misyonu, sadece ideolojik olarak görüldüğü için, bu görevin bir grup seçkinin işi olacağı mantığına saplanıldı. Bu, temel bir yanılgıydı. Zira, proletaryanın devrimdeki rolü ve görevi doğru kavranıldığı ölçüde, onun birliğinin organizasyonu (partisi) pratik mücadele içinde yaratılabilir.

Kaypakaya, halkın üç silahı olarak tanımladığı parti, ordu ve cepheyi, silahlı mücadele içinde inşa edileceğini özellikle vurgulamıştı. Oysa, 18 yıldır yaşanan süreç, tersini kanıtladı. Ne köylüler, toprak talebinden hareketle halk ordusu saflarına akın etti, ne de milli burjuvazi cephe içinde birleşti. Milli burjuvazi, öngörüldüğü gibi proletaryanın ve köylülüğün müttefiki olmadı. Tersine, tekelci burjuva-

ziyle her zaman işbirliği yaptı ve her zaman onun yedeği oldu. Yaşanan pratik, Türkiye'nin Çin Devrimi'nin seyrini izlemediğini açıkça ortaya koydu. Bundan dolayı da, Çin Devrimi'nin taklidi peşinde koşmak, yani oradaki sınıfların mevzilenmesinin, köylülüğün ve milli burjuvazinin orada gördüğü fonksiyonun, Türkiye'de tezahür edeceğini savunmak büyük bir yanılgıydı. Bugün, Kaypakaya'nın bu yanılgılarında ısrar etmek, onulmaz bir körlüktür.

Kısacası, Kaypakaya'nın bakış açısına göre, işçi sınıfı ve emekçi halkın devrimci birliğini sağlamak açısından partinin inşası, anahtar bir role sahipti. Bu öngörünün gerçekleşmemesi, ona sımsıkı bağlı diğer öngörülerin de gerçekleşmemesini getirdi.

Zira, Kaypakaya'nın sıkı takipçiliğine soyunanlar, onun cephe konusundaki görüşlerini dogma haline getirip, cephe kurmayı kendi tekelinde gördükleri için, diğer devrimci güçler arasında gündeme gelen güç birliği oluşturma arayışlarından ısrarla kaçındılar. Bu da devrimci mücadelenin gelişmesine hizmet etmekten çok, onun gelişimini köstekleyen bir işlev gördü.

Sonuç olarak; birliğin önüne dikilen dogmalardan, grupçuluktan ve sekterlikten vazgeçip, devrimci mücadelenin ihtiyaçlarına cevap veren, somut duruma uygun politikalar üretmek bir zorunluluktur. ■

DİPNOTLAR

1)Devrim şehidi kavramı, İslam dininden ithal edilerek, devrimci edebiyata sokulan bir kavramdır. Devrim yolunda ölen ileri ve lider konumundaki militanların, kendi gerçek niteliklerinden soyundurulup, abartılı gerçektışı kimliklere büründürülerek, siyasal mücadelede grupçuluğun körüklenmesinde kullanılacak putlara dönüştürülmesine tekabül eder. Ayrılan ve sağ kalan genel sekreterlerin, TKP-ML tarihinden silinmesi ve ölen genel sekreterlerden oluşan bir liderler pramidinin oluşturulması, bunun tezahür ediş biçimlerinden sadece biridir.

2)Bu söz, 1986 Kasımında 3. Konferans toplantısı için gittiği Tunceli'de katledilen İbrahim Polat yoldaşa aittir.

"Cinsel işkence en geçerli yöntem"

Böyle bir toplumda yaşıyorsak, uygulamanın beslendiği toplumsal kaynağı, sistematik çerçeveyi gündeme alıp irdelemek, yararlı olacaktır. Farklı bir söyleyişle, erkek, egemen toplumlarda, "kaba güç" olgusunu ve bunun cinsel yaşamdaki tezahürünü somutlamak! Ancak, bir kereliğine ve bir yasak savma olarak değil.

Güney MEDYALI

Dr. Cem Kaptanoğlu'nun gerçekleştirdiği, "işkence ve işkenceciler" konulu araştırması, Mayıs başında basına yansıdı. *Güneş* gazetesinin, konuyla ilgili haberinin manşeti; "cinsel işkence en geçerli yöntem" biçimindeydi. Üç kişiden birinin, şöyle ya da böyle işkenceden geçtiği bir toplumda yaşıyorsak, bu önemli bir olgudur. Ki, bu toplum kadına karşı kaba gücün kurumsallaştırılmasını, her geçen gün yeniden üretiyor. İki ayrı bir güncel gerçeğimizi de anımsatarak devam edelim.

15 Mayıs günü, Samsun'da bir panel yapıldı. Panelistler, önde erkekler ve arkada kadınlar olmak üzere, harem-selamlık usulündeki izleyici kitleye seslendi. *İlahiyat Fakültesi'nden Doç. Kemal Sandıkçı*; "kadın dövülebilir ama, kesinlikle yüzüne vurulmaz. Dayak, mutlaka çare ise atılır" diyordu.

Aynı günlerde, MİT'çi Mehmet Eymür'ün "anıları"nın, *Milliyet* gazetesindeki yayını devam ediyordu. Eymür ise, "sorgularda zeka oyunları, psikoloji bilgisi, ikna sabır gibi faktörlerin yanı sıra tehdit, zorlama, sertlik gibi faktörlerin de yer alması gayet doğaldır. Esasında sorgunun doğasında zor-

layıcı ve hürriyeti kısıtlayıcı bir yön vardır" demekteydi.

Böyle bir toplumda yaşıyorsak, uygulamanın beslendiği toplumsal kaynağı, sistematik çerçeveyi gündeme alıp irdelemek, yararlı olacaktır. Farklı bir söyleyişle, erkek, egemen toplumlarda, "kaba güç" olgusunu ve bunun cinsel yaşamdaki tezahürünü somutlamak! Ancak, bir kereliğine ve bir yasak savma olarak değil.

En tahrip edici

Nasıl oluyor da, cinsel işkence en geçerli yöntem oluyor?

Erkek-egemen toplumda kaba güç, özellikle *cinsel* bir karakter taşır. Bunun en uç noktası, en tahrip edici biçimi ise, "ırza geçme" ya da "tecavüz etme"dir. Bundan dolayıdır ki, cinsel işkence, erkek-egemen *cinsel politikaya* uygun düşer.

Erkek-egemen toplumlarda, "ırza geçme" pratiği, bir çok 'aşağılık' yan taşır. Erkek dünyasının eşi görülmemiş ikiye bölünmüşlüğü de burada yatar. Bir yanda, bir kadına *tecavüz eden erkek*; öbür yanda, karısına *tecavüz edilmesini*, kendisinin "ırzına geçilmesi" olarak algılayan ve tepkilerini buna göre belirleyen *başka bir erkek*! Eğer, erkek-egemen ideolojiyle donanmış ise,

karısı tecavüze uğrayan bir erkeğin, olaya tepkisine kaynaklıkta, *insani* boyut, *erkeksi* boyutun çok *gerisinden* gelir. Bunu kavramak, hiç de zor bir şey değil. "Tecavüz"e uğrayan kadın, evli ya da bir erkeğe bağlı ise, onun sözkonusu vahşi harekete/hakarete maruz kalması; çoğu kez, erkeğini/kocasını, *kadının kendi bedeninde* cezalandırması olarak algılanır. Bu, erkek bencilliğinin zıvanadan çıkmış halini eleveren kanıtlardan sadece biri olarak da tanımlanabilir

Erkek ikiye bölünmüşlüğü bir başka somutlanışı; erkeğin tecavüze maruz kalması durumunda yaşananlardır. Tecavüze uğrayan erkek, uğradığı kaba kuvvet ve zorbalığından çok, "kadın durumuna düşürülmesi"nin tahribatını yaşar. Bu bir anlamda, erkeğin kendi silahıyla kendini vurması olarak da tanımlanabilir. Ya da baltayı kendi ayağına vurmak! Geri tepme olasılığı, bütün silahlara mahsustur. Seksizmi, bu genel kuralın dışında tutmamız için hiçbir neden yok... Bu noktada kısacası, erkek pasif değilken ya da "dişi" konumuna düşürülmedikçe, cinsel

*)Dikkat edilsin; "sosyalist birey" tanımlı, kendine sosyalist diyen herkesi kapsayıcı olarak kullanılmakta ve bu kesim, kendi arasında da büyük farklılıklar barındırmaktadır. Burjuva erkekle, ortak paydasını alabildiğine sıfırlamaya yakın düşüren azınlık bir kesimin oluşu gibi.

taciz bir "hak". Nitekim erkek-egemen ideolojide, mazoistlik, bir erkek ayrıcalığı olarak algılanır.

Kedi, pisliğini açıkta bırakmaya alışık değildir. Bu, onun bir özelliğidir. Erkek-egemenliği de, sistemini kaba güç'le bağı içinde deşifre etmeye yanaşmaz. Çünkü bu, bir egemenin doğasına aykırı bir eylem olacaktır. Dolayısıyla, olguya nesnel yaklaşım, ancak ve ancak, ayrıcalık ve egemen olma durumunu elinin tersiyle bir kenara iten erkek için sözkonusu olabilir. Nesnellüğünün ölçüsü ise, ne kadar kenara ittiği ya da 'elinin tersinin çapı' ile orantılıdır. Tersini düşünmek, bir ahtapotun kollarına düşmüşken, kendini ana kucağında sanmak kadar, büyük bir yanılgı olacaktır.

Bireyin adapte oluşu

Erkek-egemen sistemin, yüz yılları bulan bir sürekliliğin gücüyle, bireyi kendine adapte etmesi, neredeyse "kusursuz" denecek kadar. Kolay değil, bu sistem, üç sömürüye dayalı/sınıflı toplumlar arenasında, şaşılacak derecede bir evrensellekle süregeldi. Sınıfsızlığın kotarıldığı sosyalist mecralarda ise, bütün öngörülerin tersine, gerçek anlamda sökülüp atılamadı. Elbette, erkek-egemen yargılar, sosyalist toplum ve bireyde, burjuva toplum ve bireyde olduğu gibi, dört başı mamur değildi. Ama, kök kalmıştı.

Çekilen çürük dişten kök kalırsa, acısı daha büyük oluyor. Sosyalist dönüşümlerde, 'kök söktürme' pratiği, erkek-egemen değerler manzumesine kısmen uğradı. Restorasyon süreçlerinde ise, daha belirgin olarak geçip gitti. Bugün geline nokta, hepimizin malumu.

Bugün geline noktada, gerek "çağdaş burjuva" gerekse sosyalist birey, kadın-erkek ilişkilerindeki kaba güç kullanımını, -özpratiği tıbarı ile- eski devir günahlarından sayabilir mi? Kanımca, verili durumda her ikisi de sayamaz. Ara-

daki fark, elbette ölçüde de olsa büyüktür. İkisi, aynı kaba konamaz. Ancak, biri burjuva diğeri sosyalist olmasına karşın, aralarında erkeklikten kaynaklanan payda sıfırlanmış değildir.*

Yoksa, bu "tarihsel ayıbı", egzotik veya ilkel bir töre olarak ve gerektiğinde kınamak çok kolay. Fakat, bu çok fazla bir şey değil ki! Şimdilerde, Kunta Kinte türü köle yaşamına, modern-senyörler (!) de gözyaşı döküyor... Demek ki, sorun bir hayli farklı.

Münferit değil sistematik

"Modern" burjuva toplumlarında, açıktan gündemleşen kaba güç kullanımı, genellikle bireyin ruhsal dengesizliği ile açıklanmak

Kedi, pisliğini açıkta bırakmaya alışık değildir. Bu, onun bir özelliğidir. Erkek-egemenliği de, sistemini kaba güç'le bağı içinde deşifre etmeye yanaşmaz.

istenir. Ya da tek tek erkeklerin, bireysel tavrı olarak konur. Yani, münferit olaylar!.. Oysa, kaba güce dayanmayan bir erkek-egemen sistem ayakta duramaz. Dolayısıyla, kaba güç sadece acil durumlarda gündeme gelmez. Örtülü ve birbir biçimde, sürekli yaşanır. Evet, sürekli ve gizli bir kullanım!

Ataerkil-sistemler, kaba gücün yasal düzenlemesinden de geri durmamıştır. Bunu, önemsemek gerekiyor. Çünkü, kaba gücün kurumlaştırılmasının başlıca kanallarından biri de budur; yasal zorbalık! Çok uzaklara gitmeye hiç gerek yok. Her etkinliği ile tenefüs etmek zorunda kaldığımız ya da çevrelenmiş bulunduğumuz İslami toplumların durumu ortada. Bu toplumlarda, kadın-erkek ilişkilerinin yasal düzenlemesi hepimiz açısından sır değil. Bugün bile, Suudi Arabistan, Afganistan gibi ülkelerde, yasal çerçevenin di-

şında cinsel ilişkiye giren kadın, taşlanarak linç edilir. Bu idam biçimi, düne kadar bütün Yakın Doğu'da yaygın olarak yaşandı. Sicilya'da da bugün hala sürdürülmeye çalışılması, bir başka örnektir.

Aynı toplumlarda, "zina yapan" erkek olursa!.. Ceza yok. Dahası, erkek için bu bir övünme vesilesi, bir "hak"tır.

Doğal olarak, bu noktalarda da sınıfsal farklılıkları gözden kaçırmamak önemli. Ki yaşananlar, bunu dayatıyor. Bir örnek: Japonya'nın Tokugawa eyaletini, konumuz bağlamında tanıtalım. Burada, "zina" olayında sınıflara göre uygulama yapıldı. Bir samuray, "zina" yapan karısını öldürmek zorundaydı. Karısı "zina" yapan erkek, halktan biri ise, -kamuoyunda saygınlığını sürdürme derdi yok diye düşünülüyor olmasından olsa gerek- böyle bir durum karşısında, istediği gibi davranabilirdi. Yine bu eyalette, işverenin karısıyla cinsel ilişkiye giren "alt sınıf" erkeği, kadınla beraber idam edilirdi. Neden?

Yüksek sınıf ve kutsal mülkiyet tabularını, ayaklar altına aldıkları için!

Toplumumuzda, işveren işçisinin karısı ya da hizmetçisi ile cinsel ilişkiye girerse... Egemen sınıf erkeği, bunu kendinin bir hakkı olarak düşünür ve ona göre hareket eder. Ekonomik olanaklarını, arzunu gerçekleştirmek için seferber eder.

Kaba gücü, kabaca tanımlamak yetmiyor. Somut yaşamdan ayrıntı ayrıntı, hücre hücre ya da tek tek teşhir etmek gerekiyor. Böylesi, tek tek değinmeler, ancak bir bütünün halkaları olabiliyorsa, kalıcı ve beklenen işlevi görebilir.

"Hiçbir insan bir başka insanı olduğu gibi kabul edemez, etmemelidir. Sevmek istemeyen eleştirmez. Değişmeyi istemeyen ölü olmak istiyordur, sevemez. Sevgi, güçlü bir duygudur, değiştirir, dönüştürür."* ■

*) Deniz Ongun, *Edebiyat Dostları*, sayı: 6, s: 13

Yanlış alfabe öneriliyor

Taşı kuyuya atın mı akıllı, yoksa çıkarmaya çalışan kırklar mı deli? Bunun cevabı, her zaman kolay ve değişmez olmuyor. Böylece, her şey Arap saçına dönüyor, işler karışıyor.

Ertan İLDAN

"Bir deli bir taş atar kuyuya, kırk akıllı onu çıkarmaya çalışır." Taşı kuyuya atın mı akıllı, yoksa çıkarmaya çalışan kırklar mı deli? Bunun cevabı, her zaman kolay ve değişmez olmuyor. Böylece, her şey Arap saçına dönüyor, işler karışıyor. Toplumsal yaşamda, sık sık görülen bir paradoks bu.

Komün'ün 11. sayısında, "Bir Bölücünün Kaleminden, Kadın Hareketinde Abece" başlıklı ve S. Sezer'e ait yazı, böylesi bir girişi zorunlu kıldı. Sezer, "bölücü" olmanın dayanılmaz hafifliğiyle, taşı kuyuya yuvarlayıveriyor. Hem de bir sosyalist(!) olarak! Devrimci örgütlenmeler için, "kadınlar katılmadan devrim olmaz, devrim olmadan kadınlar katılmaz" önermesinin (pratik olarak) içerik yoksunluğu, ne kadar haklı bir saptama ise de, "sorunun çözümü sınıf savaşımına bağlıdır" vb. soyutlamalardan ayıkladıktan sonra, Sezer'in yazısını bir küçük-burjuva yaklaşım olarak nitelemek, aynı oranda yerinde bir saptama olacaktır. Neden?

Sorunun irdeleniş yöntemi

Birinci olarak; sorunu irdeleyiş yöntemi yanlıştır. Tarihsel materyalist bakış açısından yoksunluk, olguları kendisiyle başlatıp bitirmeyi kaçınılmaz kılıyor. Yazarın ufku, kendisiyle sınırlı kalıyor. Böyle olunca, tek yanlılık ve subjektivizm uç veriyor. Örneğin, feminist hareketin Türkiye'de neden 1970'li yıllarda değil de 80'li yıllarda ortaya çıktığını açıklamaktan

uzak görünüyor. 60'lı yıllardan başlayarak süregelen devrimci aydınlanmanın, politikanın geniş yığınlara taşınmasının, sosyal ve ekonomik gelişmelerin etkileri es geçiliyor. Eksikliği ve gediği ile ulusal, sınıfsal, cinsel ayrımcılığın, insan olmanın getirdiği hak ve sorumlulukların ilk sorgulanışı, devrimci ideolojinin inbiğinden süzülerek günümüze taşınmıştır. Telekomünikasyon ve medya araçlarının toplumlar arasında etkileşimi görülmemiş seviyeye ulaştırması da bu sorgulanışın dışında tutulamaz elbet.

Burada, kadın hareketinin dünyada ve Türkiye'deki tarihsel gelişimini, akademik bilgiler çerçevesinde sunmak durumunda olmadığım kanısındayım. Ne var ki, her sorunda olduğu gibi kadın sorununda da doğru yaklaşım, doğru bir yöntemle sağlanabilir. Örnek bir çalışma olarak, tüm Komün yazarlarına Erhan Gencer'in yöntemini önermekle yetiniyorum.

İkinci olarak; Sezer'in kullandığı pusula, maknetik özelliğini yitirmiş, sahibini mevlasından çok belasıyla yüzleştirmesi daha büyük bir olasılık olan, bir mekanik pusula. Şöyle diyor Sezer:

"Bağımsız kadın hareketinin devrime azami katkısı, marksist kadınların öncülüğünde, başta emekçi kadınlar olmak üzere en geniş kadın kitlesinin sexizim (cins ayrımcılığı anlamında kullanılıyor-bn.) özgülünde, düzene örgütlü başkaldırıları ile gerçekleşecektir... Marksist kadınların, diğer kadın çevrelerinden farklı olarak üstlendikleri görev, talep ve eylemlerinde cinsiyet özgülüğünün bi-

rinciliğini gözardı etmeksizin, ancak yaşamsal önemi gereği sorunun ve kurtuluşun sınıfsal özünü vurgulamak olacaktır."

Söylediklerini şöyle açımlayalım: Öncelikle bir Bağımsız Kadın Hareketi olacak. Bunun içinde marksist kadınlar öncülük edecek ve cins ayrımcılığı esas alarak düzene başkaldıracak, bu yapılırken temelinde yatan sınıfsal olgular vurgulanacak vs.

Yazarın Bağımsız Kadın Hareketi'nden kastı da şu:

"Kadın hareketinin bağımsızlığı örgütsel ve politik bağımsızlığı ifade ediyor. Örgütsel bağımsızlık, zira demokratik bir hareketin kitleselleşip, egemenlerin karşısında bir güç haline gelmesi, ezilmiş sınıf ve tabakaların yığmsal katılımını gerektirir. Siyasal örgütlenmelerin, emir-komuta zinciriyle işleyen alt organları olma durumunda ise, öncelikle demokratik mücadelenin demokratikliğine helal getirecek, bunun yanı sıra ülkemiz koşullarında hareketin kitleselleşmesi önünde bir engel yaratılmış olacaktır. Politik bağımsızlık derken, kadın kurtuluş politikalarının yine kadın kurtuluş savaşçıları tarafından belirlenmesinden söz ediyoruz... Ters, güdüklülüğü getirecektir."

Söylenmek istenenleri, altalta sıralayalım.

a) Kadın hareketi, örgütsel olarak bağımsız olmalı. Zira, kitleselleşmek böylesi bağımsız bir örgütle sağlanabilir. Siyasal yapılanmaların bir alt organı olma durumunda ise, "demokratizme" helal gelecek, öte yandan, hareketi marjinalize edecektir.

b) Kadın hareketi, politik olarak

da bağımsız olmalıdır. Zira, kadın kurtuluş politikalarının, yine kadın kurtuluş savaşçıları tarafından belirlenmesi ancak bu koşulla sağlanabilir.

Toplumsal yaşamda, örgüt ve örgütlenmelerin amaçları gerçekleşmesinde birer araç vesilesidirler. Bir başka ifadeyle, sorunları olan yığınlar, bunlara çözüm bulmak amacıyla bir araya gelir, amaçlarını gerçekleştirmeye çalışırlar. Bu anlamda, sınıf mücadelesini ve sosyalizm davasını ülkü edinmiş devrimci ve sosyalist yapılanmalar, toplumsal sorunlara çözüm üretirken, bu amaçlarına uygun örgütsel yapılanmalara girişmek zorundadırlar. Kapitalizmin sebep olduğu her türlü eşitsizliğin giderilmesi için, kısa ve uzun erimli amaçları doğrultusunda taktikler saptarlar. Yani, somut şartların somut tahliline uygun düşecek örgüt biçimlerini ortaya koyarlar. Bu ulusal ayrımcılık için olduğu kadar, cinsel ayrımcılık için de doğrudur. Bu nedenle, cinsel ayrımcılığa karşı mücadeleyi, sosyalizm mücadelesiyle birleştirmek için başvurulacak örgütsel yapılanmanın biçimi, taktiksel bir sorundur. Kuşku yok ki, cinsel bencilin giderek yerleştiği günümüz Türkiye'sinde, legal ya da yarı-legal demokratik kadın hareketinin geliştirilip, örgütlenmesi gereklidir. Böylesi bir hareketin, siyasal yapılanmanın bir alt organı olamayacağı da aşık bir şey. Tıpkı sendikaların, demokratik kitle örgütlerinin vb. siyasal yapılanmanın organı olmayışı gibi. Sezer ise, nedense bu tip bir kitle örgütünün, bir siyasal yapılanmanın kadın komisyonuyla özdeşleştirilemeyeceğine parmak basmak istiyor. Böylesi bir kitle örgütlenmesinin, partinin bir organı olarak çalıştırılmasının (en azından teorik olarak) savunan bir siyasal yapılanmaya rastlamadık bugüne kadar. Öyleyse, bu vurgu neden?

Pratikteki yanılsamalara karşı bir uyarı mı? Kabul edilebilir bir itiraz! Bu nedenle, başta kadın işçiler olmak üzere, emekçi kadınların so-

nların çerçevesinde örgütlenmesi ve kapitalizme karşı seferber edilmesi, pratik önemi açısından daha çok çaba istemek haklı oluyor. Ama Sezer'in projesi farklı. Siyasal yapılanmaların, kadın komisyonları kurabileceklerini lütfediyor. Bunun, bağımsız kadın hareketinin alternatifi olamayacağını, ama kursalar da farketmez. Demokratizme ve burjuva liberalizmine olan hayranlığı olmasa, erkeklerin komünist partisine karşı, kadınların komünist partisini önecek. Ama yazık ki, demokratizm hayranlığı onu bundan alıkoymuyor.

Bir başka vurgu

Bir başka vurgu: Emperyalist burjuvazinin sosyalist partilerin demokratik işleyişten yoksun oldukları biçimindeki demagojik silahını kuşanıyor Sezer. "Demokratizme helal geleceği" vurgusuna ihtiyaç bundan kaynaklanıyor. Çalışan ve emekçi yığınlardan kopuk, yarım-aydının filozof kesildiği bilinen bir vaka. Böylesi bir aydının ancak kendisini üretebildiğini söylemek ise, yanlış olmaz.

Kadın hareketinin, erkek-egemen değerleri baz alarak, sorunun sınıfsal özüne vurgu yapması, haklı ve yerinde bir tespittir. En azından marksist kadınlar açısından, hareket noktası bu olmalıdır. Bu konuda, Sezer'in düşüncelerine katılıyorum. Ne var ki, bu olumlu yaklaşım, bir başka noktada olumsuzlanıyor. Söylediklerini yineliyelim:

"Kadın hareketi, politik olarak bağımsız olmalı. Politik bağımsızlık derken, kadın kurtuluş politikalarının yine kadın kurtuluş savaşçıları tarafından belirlenmesinden söz ediyoruz."

Doğrusu, politik bağımsızlığın bu şekilde tanımlanmasına, ilk kez tanıklık ediyoruz. Örneğin, esnaf derneğinin politikasını, esnaf olarak egemen sınıf ilişkilerinden bağımsız oldukları anlamına mı geliyor? Elbette ki, sorunun muhatapları, onun yakıcılığını daha çok

hisseder. Ama bu politik olarak, egemen değerlerin izlerinden azade olacakları ile örtüşmez. Örnek olsun: Feministlerin politikalarını, feminist kadınlar belirliyor. Politik olarak, onları bağımsız saymak mümkün mü? Egemen sınıf ilişkilerinden, burjuva dünya görüşünden ne kadar bağımsızlar? Sezer'in açıkça dile getiremediği ya da getiremediği şu oluyor; işçi sınıfının, dünya görüşü ve politikasından bağımsız bir kadın hareketi! Doğrusu, böylesi bir hareketin cinsel ayrımcılığı baz alarak, kapitalist sistemi sarsacağına ancak zevzekleri inandırabilir Sezer.

İşçi sınıfının dünya görüşü ve politikasından bağımsızlaştırılmış bir kadın hareketinde, sorunun sınıfsallığına vurgu ya da gönderme yapma, en hafif deyişle çeşni olsun diyerdir. Öyle görünüyor.

Zıt olgular değil

Söyleyeceklerimi, şöyle noktalamak istiyorum: Sosyalist partilerin kadın komisyonlarına karşı, demokratik bir kadın hareketi ne bir alternatif, ne de zıt bir olgudur. Biri, politik bir örgütlülüğün, diğeri demokratik bir örgütlülüğün ifadelendirilmesidir. Sendikaların, öğrenci derneklerinin, mesleki örgütlerin işleyişi demokratik kadın hareketinde de geçerli olacaktır. Marksist kadınların bu örgütlülük içinde yer alması ve onu devrim ve sosyalizm davasına tabi kılması, başlıca görevleri olmalıdır. Bunun için ivedilikle, başta işçi kadınlar olmak üzere, emekçi kadınlarla daha çok içli dışlı olma, onların içinde erime, başlıca görev olmalıdır. Cins ayrımcılığına karşı mücadele, politik bağımsızlık ile değil, sosyalizm ve işçi sınıfı davası politikasına bağlı olarak yürütülmelidir. Yıgınsal mücadelelerin horlanan, aşağılanan, kimliksizleştirilen insanları nasıl ayağa diktiğini görmek için, sırça köşkte oturmaktan vazgeçip, onlarla birlikte yığınsal mücadelenin örgütlenmesi için daha çok çaba! Eksik ve yapılması gereken budur!

"Mücadeleye davet ediyoruz"

Bir yandan, yanibaşımızda bir ulusal uyanış, kendi yolunda ilerlemeye çalışan özgürlük mücadelesi var. Ki bundan, sağır sultan bile haberdar olmuştur artık. Bir yanda, çeşitli emperyalist projelerden, Ortadoğu'da kurulmaya çalışılan yeni dengelere kadar, uluslararası ölçekte hegomonik politikaların üretilmesi açısından olsun, Türkiye'nin Körfez politikası açısından olsun, önemli bir öge olarak alınan Kürt sorunu var. Öte yanda, bu sorunu görmemek için çaba içinde olanlar var. Öyle ki, devrim yapmanın şampiyonluğunu yapan, ancak Kürt sorununa gelince tek satır bile yazmayan dergiler var!..

Bunun çok çeşitli nedenleri var. Kürt sorununu, "misak-ı milli" sınırları içinde hapsedmek-te ifadesini bulan ve gıdasını Kemalist ideolojiden alan egemen ulus şovenizminden, Türkiye devrimini tekeline almakla yetinmeyip, işi komünizmin kuruluşuna kadar olan tarihsel sürecin tümünü tekeline almaya vardırmakta ifadesini bulan fantastik kurtarıcılık tekelciliğine, bununla da yetinmeyip "kurtarıcı"lık tekeli katarına mutlak biçimde "Kürtlerin kurtarılması"nın da eklenmesine kadar uzanan bir çok neden.

Bana göre, Kemalizme takınılan tutum ve dolayısıyla Kürt sorununu "misak-ı milli" sınırları içinde hapsederek düşünmek, veya hapsedmekten vazgeçmeyi başararak düşünebilmek; Türk solunun ulusal sorun konusunda, aklını başına devşirmesi ya da egemen ulus şovenizminin batağında boğulması noktasında, anahtar bir işlev görmektedir.

İbrahim Kaypakkaya'nın 1972'de gerçekleştirdiği çıkışı, hem tarihsel açıdan hem de devrimci hareket açısından anlamlı ve değerli kılan şeylerin başında; Kemalizm ve ulusal sorun konusunda ortaya koyduğu yaklaşım ve bu yaklaşım ışığında, marksizmi Türkiye'nin tarihsel, toplumsal gerçeklerine uyarlayarak yeniden üretme yönelişidir! Bu yaklaşım ve doğrultuda ileri sürülen fikirler, hem Kemalizmin halkın beynine diktiği putların ve hem de onların bir türü olarak kırmızıya boyanıp devrimci hareket içine taşınan putların yıkılması açısından önemli bir girişimdir. Ardından yürüyecekler için, önemli olanaklar ihtiva ediyordu. Buna karşın, ulusal sorunu "tarihsel bir haksızlık" kategorisine yerleştirmesi ve "misak-ı milli" sınırları içinde çözüm arayışını, tek devrimci seçenek olarak koyması vb. başta olmak üzere, birçok yanlışları da içeriyordu. Ancak o, tüm bunlara karşın, yine de ulusal sorunun kendi öngörülüğünden farklı bir biçimde çözülebileceğine gündeme gelmesine de açık kapı bırakıyordu. Böylesi bir durum gündeme geldiğinde, (kendisiyle çelişkiye düşerek de olsa, zira tarihi haksızlık tarihe kalır) yeni politikaların üretilmesi gerektiğine işaret ediyordu.

Kenan TÜRKOĞLU

Ancak başta en hızlı Kaypakkaya mirasçıları olmak üzere, o günden bu yana Kaypakkaya'dan devralınan mirasın olumlulukların sağlayacağı büyük olanaklar, onu iyi savunmak adına bozuk para gibi harcanmıştır. Dolayısıyla, ulusal soruna yaklaşımda ve çözümüne yönelik olumlu adımların atılması,

kendi dışlarında atılan olumlu adımların doğru biçimde değerlendirilmesi vb. noktalarda, herhangi bir ciddi ilerleme kaydedememişlerdir. Sizce bunun, (başarısızlığın) belli başlı nedenleri nelerdir?

-İçinde TKP-ML de olmak üzere, '71 Türkiye devrimci hareketini

doğru değerlendirmek gerekiyor. Bu konuda Türk solunun '71 çıkışını ve onu temsil eden eğilimleri bütün boyutları ile değerlendirdiklerini, temel alınması gereken öğeleri ile aşılması gereken boyutları noktasında sağlıklı bir muhasebesini yaptıklarını söylemek çok güç. Kimisi tamamen inkarcı yaklaşı, ki-

misini tam bir mirasyedi mantığı ile davrandı ve üzerine oturdu, kimi- si ise olaya teğet geçti vb. vb.

Tarihsel bir çıkışı ifade eden bir olaydır '71 devrimci direnişi. Temel alınması, geliştirilmesi ve güçlü bir siyasal akıma dönüştürülmesi gereken *özül/esas*, devrimci/radikal atılımıdır. Bu özü yakalanıp temel yapılsaydı, onun ideolojik-politik yanlışları, geriliği, yetersizlikleri aşıldı. Oysa *öz kavranmıyor*. Dogmatik ve şematik bir tarzda ideolojik söylemi tekrarlanıyor, gelişmenin önüne bir dizi tabular diziliyor, eski, bir biçimde tekrarlanıyor. Dolayısıyla ortaya çıkan kötü bir mirasyedilik oluyor. Lafız ağızda sakız yapılıyor, ama özü devrimci direnişçilik, eskiden kopuşun radikal adımı olan '71 çıkışı, atılması gereken ideolojik, politik, örgütsel, eylemsel adımlarla aşılabilecek geliştiremiyor. Genel bir değerlendirme yaparsak '70'li yıllar Türkiye solu için '71 mirasını harcama, tüketme yılları olmuştur. 12 Eylül yenilgisinde '71'i aşamamanın, yenilenmemenin, '71'in özünün, güçlü bir politik akıma dönüştürmemeye durumunun belirleyici bir rolü olduğunu düşünüyorum.

Bu noktada PKK'nin pratiğini anımsatmakta yarar görüyorum: Biz, '71 devrimci direnişçiliğini en iyi temsil ettiğimize inanıyoruz. '71 direnişçiliğinin özünü yakalayıp, eski yapı ve ilişkilerinden devrimci kopuşu sağlamak, bunu politik bir akıma dönüştürmenin kararlığı içinde bulunmak... İşte '71 direnişçiliğini temsil etmek, yaşatmak ve onun şehitlerine saygının gereği bundan başkası değildir. Bizim enternasyonalist çizgimizin bir boyutunda '71 devrimci çıkışına doğru ve devrimci bir tarzda yaklaşmak ve onu gerçek anlamda temsil etmek oluyor... '71'i doğru değerlendirmemiz ve özünü temel almamız tutumu çok önemlidir. Sonraki çıkış ve başarılarla önemli bir etkidir bu. Türk solunun bu tutumdan çıkarması gereken çok ders var, sanıyoruz.

Kaypakkaya'nın geleneğine biraz

daha somut bakabiliriz; TKP- ML '71 devrimci-direnişçi çıkışın bir parçasıdır. Yukarıda yaptığımız genel değerlendirme onun için de geçerlidir.

İbrahim Kaypakkaya, kendi tarihi koşullarında Kemalizm ve ulusal sorun konusunda devrimci bir çıkışı, radikal bir adımı ifade eder. Ama unutmamak gerekir ki, *kendi tarihsel koşullarında*. Bu, İ. Kaypakkaya'nın kopuşu tam bütün boyutlarıyla yaptığı, söylenmesi gereken, yapılması gereken her şeyi söylediği; söylediği her şeyin değişmez, yanlışsız, peygamberce sözler olduğu anlamına gelmez. Tersine, Kaypakkaya o koşullarda bir adım atmıştır, adımın özü devrimcidir. Geriye bunu aşarak derinleştirmek, geliştirmek, yanlışlardan arındırmak kalıyordu. '71 çıkışının devrimci anlamı buydu, yöntemi böyle olmayı gerektiriyordu. Kürt sözcüğünü ağıza almanın bile büyük bir yürek işi olduğu, Kemalizmin beyinleri ve yürekleri tümüyle karrattığı o dönemde, Kaypakkaya'nın Kürt sorunu konusunda, içinde çok önemli ve ciddi yanlışlar taşısa da tartışma açması, program konusu yapması önemli bir adımdır. Fakat unutmayalım ki, tüm devrimci niyetine rağmen, Kaypakkaya mevcut resmi ideolojik-kültürel kuşatmanın ağır etkisindedir. İdeolojik planda ulusal sorun bilgisi ise, Rusya örneğinin dogmatik algılanmasından başka bir düzeyi geçmiyor. Kemalizme, tavır almıştır. Fakat, Kürt sorunu Kemalizmin terminolojisi, kavramları vd. etkileri, varlığını sürdürüyor. Resmi Türkiye (misak-ı milli), ulusal sorun dahil, bütün teorik tahlillerin temelidir. Marksizmin, somut duruma indirgenişi, dogmatik ve şematiktir; dolayısıyla, K....n'a ilişkin tarihsel, toplumsal vd. çözümlerler gerçekliği değil, başka ülke pratik deneylerinin indirgenmesi biçimindedir.

Misak-i milli sınırlarının esas alınması, ulusal sorunun Türkiye devriminin tamamlayıcı bir parçası olarak değerlendirilmesi, Kürt so-

rununun "bir pazar sorunu" olarak konulması; parçalanmış, bölünmüş, paylaşılmış uluslararası sömürge statüsünün "tarihsel haksızlık" kategorisi ile açıklaması, ulusların kaderini tayin hakkı sloganının çok belirsiz durması vb. temel ilke ve noktalarda, Kaypakkaya Kürt sorunu yanlışlar içindedir. Bu yanlışlar, basit ayrıntılar değil, devrimin kaderiyle ilgili ilkelere ilişkin yanlışlardır. Bu, resmi ideoloji ve politik koşullardan kesin, tam kopuşun sağlanmadığını da gösteriyor.

'71'de yapılan nedir? Bütünlüklü/ tam kopuş için atılan devrimci-radikal bir adımdır.

Dolayısıyla, Kaypakkaya'nın mirasçısı olduğunu iddia edenlerin yapması gereken neydi? Kürt sorunu getirilen görüşlerin üzerine yatmak, çözüm olamazdı, devrimci çıkışı tıkatmak anlamına gelirdi bu. Tutuculuk olurdu. Somut pratik de bunu gösterdi. Nasıl ki, Kaypakkaya en karanlık koşullarda Kürt sorununu cesaretle tartışmaya açtı -yanlışların ağır etkisinden de olsa-, aynı cesareti ardılları da göstermeli ve Kaypakkaya'yı aşmayı, geliştirmeyi, derinleştirmeyi başarmalı idiler. Fakat, somut pratikleri öyle olmadı, Kaypakkaya'ya dogmatik yaklaşımlar. Teorik belirlemelerini, tamamlanmış, değişmez, dokunulmaz peygamberce sözler olarak algıladılar. Hala Kaypakkaya, ulusal sorun konusunda ne söylemişse onlar tekrarlanıyor... Kısacası, miraslarını bilimsel yöntemle değerlendirmiyorlar, gerçekliği kendi yarattıkları tabulara feda ediyorlar. Sonuç ise, tükenişe doğru yol almak oluyor...

-Bildiğimiz üzere, adına söyleşi yaptığım Kaypakkaya geleneğinden gelen ve onu olumlu yönde aşma iddiasında olanların çıkardığı ve kendilerini ifade ettikleri *Komün dergisi* var. *Komün*'de, ulusal sorun konusunda yeni bir bakış açısı ve bu doğrultuda yeni tezler ortaya konuldu. Bu noktada, *Komün*'ün yaptığı çıkışı nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce bu

yaklaşım ve tezlerin belli başlı olumlu ve olumsuz yanları nelerdir? Açılan bu mecrada, daha ileri gidilebilmesi açısından söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Komün, Kürt ulusal sorunu konusunda önemli şeyler getiriyor, resmi söylemi aşma noktasında, belli bir çıkışı ifade ettiği söylenebilir. Kendi geleneğini aşma noktasında ise **Komün**, önemli tezlerle ortaya çıktı. Genelde Türk solu açısından önemli bir yaklaşım getiriyor... Teorik arka planı doldurulur, getirilen tezler derinleştirilerek geliştirilirse ve en önemlisi pratik çabalarla tamamlanırsa **Komün**, sosyal-şovenizme karşı sağlam bir mevzi yakalar kanısındayım.

Nedir olumlu tezler? Henüz çok belirgin ve net olmasa da misak-ı milli'nin, ulusal sorunda temel yapılmaması; teorik tahlillerde ülkelerin ulusal, tarihsel, toplumsal gerçekliğinin çıkış noktası yapılması, **Komün**'ün ulusal sorunda getirdiği tezlerin en sağlam dayanağını oluşturuyor. Oysa, Kaypakkaya geleneği de içinde olmak üzere, Türk solu Kürt ulusal sorununa yaklaşırken, resmi Türkiye'yi esas alıyor. Dolayısıyla, bu temel üzerine kurulan teori ve politikalar, kendini yanlışlığa mahkum etmiş oluyorlar.

Komün'nün bu yaklaşımı "baş çelişki" ve "iki asgari program" tahlillerine götürüyor. İki ayrı "baş çelişki" ve "iki ayrı asgari program" saptamaları, örgütlenme ("kendi proleter öncüsünü yaratma") ve ittifaklar politikasında doğru sonuçlara ulaştırıyor.

Ülke devrimimizin -çok net çizgilerle konulmasa da-, Türkiye devriminin değil, dünya devriminin bir parçası olarak konulması da Türkiye solu içinde yeni bir gelişmedir. Bu tez, ipotekçi ve bizi "kurtarma" pozlarını terk etmek istemeyen sol grupların, tekelciliğine önemli bir ideolojik darbe niteliğindedir. Diğer önemli bir nokta, **Komün**'ün devrimimizin uluslararası ve bölgesel boyutlarını, potansiyellerini kavramış olmasıdır. İlk

sayısında, "Kürt sorunu bugün Ortadoğu'nun en temel sorunudur (...) devrimi, Ortadoğu'nun görüntüsünü köklü şekilde değiştirecek dinamığe sahiptir" biçiminde bir belirleme yapılıyor. Bu önemlidir. Bizim bu konudaki belirlemelerimize oldukça yakındır.

Kıscası **Komün**, ulusal sorun konusunda esas halkayı yakaladı sanıyorum. Fakat, getirilen tezleri açmak, geliştirmek, daha netleştirip sistemleştirmek, belirsizlikleri aşmak gerekiyor. Yıllardır savunduğumuz ve uğruna mücadele verdiğimiz görüşlerin, Türkiye'de sol bilinçlerde yankı yaptığını görmek sevindiricidir. Arkası getirilirse, politik sonuçlarının muazzam olacağını düşünüyorum. Bu atılan adımlar herşey anlamına gelmiyor. Devrim ideolojisi ve programı bir bütündür, her boyutta doğru ve sağlıklı yaklaşım gerektiriyor...

Sorunuzun ikinci bölümünün yanıtı da ipuçlarıyla ortaya çıktı. Olumlu bir çıkıştır, ama bir dizi belirsizliği ve eksikliği bağrında taşıyan bir çıkıştır. Örneğin, yine ilk sayısında örgütlenme konusunda devlet sınırlarıyla ilgili şunlar yazılı: "Biz, proletaryanın örgütlenmesinde, devlet sınırları

mesalesinin önem taşımadığını söylemiyoruz." Bu bir netsizliği, geçmişten belli bir etkilenmeyi ifade eder. Oysa çağımızda ulusal soruna yaklaşımda, "devlet sınırlarının temel alınmayacağı" gerçekliği çok nettir. Bu noktada **Komün**, ulusal sorun kavrayışını derinleştirmek, somut anlamını açıklamak durumundadır.

Komün, tarihsel gerçekliğimizi bütünüyle kavrama ve çözümleme durumundan uzaktır. "Bağımlı ulus-ezilen ulus" kategorileri, gerçekliğimizi ortaya koymakta yetersiz kavramlardır.

Öte yandan, Kaypakkaya'nın "Kürt sorununun özü pazar sorunudur", "tarihsel haksızlık", toplumsal yapımıza ilişkin tahlilleri vb. noktalarda **Komün** ne diyor? Bu sorular, yanıt bekliyor. Bizi ilgilendiren, Kaypakkaya'nın ulusal sorun konusunda devrimci bir eleştiriye tabi tutularak aşılmasıdır. Görünen o ki, birçok cesaretli adımına karşın **Komün**, hala ürkek yaklaşıyor Kaypakkaya'ya. Nedeni ne olursa olsun, geleneğin etkileri varlığını sürdürüyor. Doğaldır ki bu etkiler, geriye çeken etkilerdir.

Birkaç noktaya değinmekle yetindik. Özellikle, **Komün**'ün yaklaşımını

umut verici buluyoruz. Atılması gereken diğer adımların gelmesini bekliyor ve diliyoruz.

Bir noktayı belirtmekte yarar var: **Komün**'ün 8. sayısında H. Şimşek, makalesinde ulusal sorunla ilgili söylenen bir çok noktada, ilk sayıda S. Yaşın imzalı yazıdaki tezlerle çelişki içindedir. **Komün** ile ilgili yukarda yaptığımız değerlendirmeyi, S. Yaşın'ın tezleri için yaptık. H. Şimşek'e yönelik eleştirimiz, **Komün**'ün 10. sayısında yayınlanmıştır.

-Genelde dünya ölçeğinde, özelde bölgemizde körfez krizi hem devrimci ve demokratik güçleri ve hem de egemen/yönetici sınıfların en önemli gündem maddelerinden birisi olma özelliği kazandı. Dolayısıyla, demokrasi ve devrimci güçler de kendi yaklaşımlarının ışığında politikalarını ortaya koydu. Güçleri oranında, bir şeyler yapmaya çalıştılar... Ortaya konan politikaların değerlendirilmesine yönelik veya doğruya en yakın politikanın hangisi olduğu türünden sorular sormak yerine, ortaya konan farklı farklı yaklaşımlar ve onlardan kaynaklanan politik tutum alışların arka planında yatan öğeleri sorgulayalım istiyorum. Dünyadaki gelişme ve değişmeler ışığında düşündüğümüzde, ulusal sorun bağlamında (SB'deki ayrılıkçı ulusal hareketlerden Irak'ın Kuveyt'i işgaline değin her somut gelişmede tavır takınabilmek noktasında) ilericilik-gericilik sorununu nasıl ve hangi ölçütlere göre ele almalı?

- Günümüzde ilericilik ve gericilik nedir? Bu sorulara, doğru ve somut yanıtlar getirmek önemlidir. Bu yanıtların, günümüz dünyasının çelişkilerinin, politik güç ilişkilerinin ve mevcut eğilimlerinin doğru ve sağlıklı değerlendirilmesinden geçeceğini düşünüyorum. Yaşayan gerçeklikten kopuk bir ilericilik-gericilik tartışmasını anlamlı bulmuyorum. Genelde ilericilik, toplumların tarihsel akışı içinde olan, tarihsel akışa etkide bulunan, hızlandıran vb. gelişmeler, eylem-

ler ve olaylar için kullanılır. Burada temel ölçüt, tarihsel akış (tarihsel ilerleme-gelişme vb.) karşısındaki duruştur; karşıt mı o yönde mi? Tanım bu soruda düğümleniyor. Bu noktada çağ tanımı/değerlendirilmesi belirleyici bir önem taşıyor. Proleter devrimler ve ulusal kurtuluş hareketleri çağında, ilerici olmanın temel ölçütü, emperyalizm ve onun kanatları altında bir blok oluşturmuş tüm gerici cepheye tavır almak ve dünya devrimine katkı sunmaktır. Emperyalizm ve dünya devrimler süreci karşısındaki konum, ilerici ve gerici olup olmamayı tanımlayan esas ölçüdür. Dünya devrimi, halkların, ezilen sınıfların özgürlük, eşitlik, sosyalizm ve toplumsal kurtuluş ideallerine doğru yürüyüşün adıdır.

Bütün bunlar çok genel sözler, günümüz için dahada somutlaştırmalıyız.

Günümüzde ABD' nin önderlik ettiği emperyalist ve gerici blok, dünya ilişkilerine yeni bir biçim veriyor. Buna "yeni dünya düzeni" diyorlar. Sovyetler Birliği nin teslimiyeti ve bu temelde katılımı ile "yeni dünya düzeni" kuruluyor ve tüm dünyaya dikte ediliyor. Bu, tüm dünyanın bu gerici blokun çıkarları, istekleri doğrultusunda düzene sokulması, ortaklaşa egemenlik ve sömürü altında tutulması anlamına geliyor. Tabii paylar, güç ilişkileri ölçüsünde aralarındaki anlaşmalarda gizlice pazarlık sonucu saptanmıştır. SB'nin, Doğu Avrupa'nın kapitalist-emperyalist dünyaya entegrasyonu "yeni dünya düzeni"nin en asli boyutudur. Bu "düzen", sıcak bölgelerin soğutulması, aykırılıkların törpülenmesi, aykırı ses çıkaranların susturulması, sistem dışı davranışların yasaklanmasını öngörüyor ve dayatıyor.

Doğu Avrupa'daki gelişmeler bu "yeni düzen" in bir boyutuydu. Afganistan, Angola, Kamboçya vb. ülkeler üzerine varılan anlaşmalar, yine bu bağlamdaydı. Zorla veya "barışçıl" yollarla olsun bu yeni strateji tüm dünyaya dayatılıyor. Ortadoğu krizinde de bu emperya-

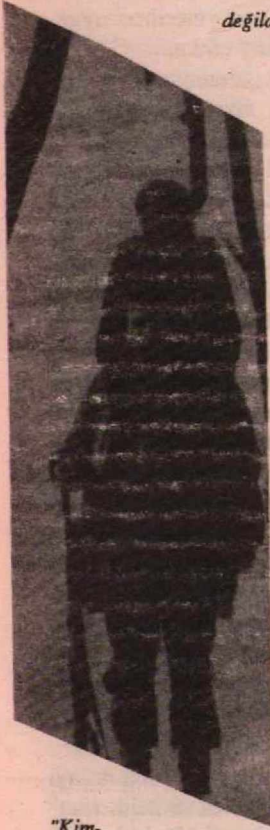
list blokun "yeni dünya düzeni" söylemini sürekli vurgulamaları boşuna değildir. Diğer etkenlerin yanı sıra, Irak karşısında geniş bir blokun oluşmasının önemli bir nedeni de, Saddam'ın "yeni dünya düzeni" stratejisi ile çelişkiye düşmesi ve hegemonik amaçlarla da olsa kafa tutmasıdır.

Emperyalizmin genel eğilimi budur. Ortadoğu'yu da bu yönelim çerçevesinde düzene sokmak, statükoyu sağlamlaştırdır oturtmak istiyorlar. Yüzbinlerce askeri güç ve görülmemiş boyutlardaki silah yığınının hedefi, bölgemizi ateşe veren çok uluslu emperyalist savaşın amacı bundan başkası değildir.

İşte günümüzde emperyalist blokun (SB de teslimiyetçi bir biçimde katılıyor buna) bu "yeni dünya düzeni" stratejisine ve uygulamalarına karşı tavır almak, ilerici olmanın olmazsa olmaz bir koşuludur. Burada esas olan, ezilen halkların bağımsızlık, özgürlük, ulusal ve toplumsal kurtuluş çıkarları, devrimci yönelimleridir. Bölgemizde, emperyalizm ve işbirlikçi rejimlere karşı tavır almak, bölge halk devrimlerinin gelişmesine katkıda bulunmak, işte ilerici olmak bu tutum alıştan başka bir şey değildir. Bu noktada ideolojik renk, toplumsal konum vd. etkenler belirleyici değildir. Dikkat edilirse, ilericiliğin temel ölçütü olarak, anti-emperyalizm ve bölge ya da dünya devrimleri gibi iki boyutu birlikte ele alıyoruz. Yoksa aldatıcı ya da yanılsamalı "anti-emperyalizm"ler, ilericilik olarak tanımlanamaz. Anti-emperyalizm, halk devrimlerine katkı ölçüsü ile birlikte ilerici-devrimci bir anlam kazanabilir.

Kısacası, emperyalizmin "yeni dünya düzeni"ne kafa tutan, buna karşı mücadele eden, dünya devrim sürecine şu veya bu düzeyde katkı sunan halkların özgürlük ve eşitlik mücadelesine olumlu katkıda bulunan hareketleri, eylemleri, tutumları ilerici değerlendiriyorum. *Gericiliğin* kapsamı da açığa çıkıyor: Emperyalizmin "yeni dünya

"... 'bir çıkamaz' sözkonu-
su
değildir."

"Kim-
liğine sahip çıkmaz."

zm konumu da olamaz. Bu tutum somuttur, güncel politika ve pratiklere somut tavır alıştır.

-Partinizin III. Kongresi kastedilerek; "...bu toplantı, ülkemizin stratejik dağlık bölgelerini birinci dereceden gerilla bölgeleri olarak ele alıp, bu bölgelerde en yaygın ve gelişmiş bir gerilla savaşı yürütülmesini ve silahlı halk ayaklanmasının düzenlenmesini (....) buna bağlı olarak ovalık bölgelerde gerilla savaşı, toprak işgalleri, halk ayaklanmaları biçiminde silahlı mücadelelerinin yürütülmesini (...) gerçekleştiren bir çalışmanın yapılmasını...

"Bu toplantı, önümüzdeki dönemde yürütülecek silahlı mücadeleye elverişli stratejik alanlarda sömürgeci egemenliği kırma ve yerel otoriteleri yıkma, halkın siyasal ve silahlı ordulaşmasını yaratma temelinde gerilla üslerine ve kurtarılmış bölgelere ulaşmayı, gerçekleştirilmesi gereken devrim-

düzeni"ne katılan, ona onay veren ve gelişmesi ne hizmet eden hareketleri, eylemleri, tutumları gerici olarak değerlendiriyor um.. Bu konumda olanlar, kendine "sosyalist", "komünist" vb. adlar yakıştırabilirler, de-
ğerlendir mem yine geçerlidir. Soyut bir anti-
emperyali

ci hedefler olarak görür. Atılımlı ve parça parça koparılan bir gelişme seyrini devrimci çalışma için esas olarak alır..."

Ki bu hedef, "bir avuç özgür vatan toprağı" ifadesiyle sloganlaştırılmış ve yine yanılmıyorsam, 1990'da yapılması planlanan IV. Kongre'nin, bu "bir avuç özgür vatan" toprağında gerçekleştirileceği açıklanmıştı.

Yine, III. Kongre Raporu'ndan öğrendiğimize göre, "üçüncü stratejik alan" olarak nitelenen kasaba ve şehirlerde, esasen 'cephe gerisi' işlevi görmeye denk düşecek bir faaliyet yürütülmesi karar altına alınmıştı.

Ancak şu anda, geriye dönüp baktığımızda, hareketin izlediği gelişim seyrinin, yukarda çizilen güzergahın dışına taşarak ilerlediğini görüyoruz.

'84 Atılımı'yla başlayan ve günümüze kadar evrilen süreci, 89'un ikinci yarısından itibaren gerilla mücadelesinde ortaya çıkan azımsanamayacak kayıplar ve A. Öcalan'ın "bir çıkamazla karşı karşıya kalmak" olarak nitelediği, gerilla hareketindeki tıkanma; Botan'ın kırsalı dışında patlak veren ve esas olarak şehir küçük burjuvazisi kategorisine dahil edebileceğimiz halk kesimlerinin içinde yer aldığı Serhıldan gibi olguları da dikkate alarak, klasik halk savaşı teorisi ışığında değerlendirir misiniz? Zira, kendi anakronik halk savaşı teorilerini savunurken, partinizin pratiğini arguman olarak hayıflanarak gösterenler var. III. Kongrenizde alınan kararlar, ne ölçüde gerçekleştirilmiştir? Saptanan hedeflere, ne ölçüde varılabılmıştır?

- Öncelikle şu noktanın altını çizelim: Bilindiği gibi, sıcak mücadelenin etkin bir ögesi durumunda değil şu anda. Gelişmeleri, cezâvinden izleyebiliyoruz. Dolayısı ile bizzat savaşı yaşayan, yürüten arkadaşlar kadar net şeyler söylememiz mümkün değil. Çok genel ve yaklaşık şeyler söylenebilir. Bu soruya verdiğimiz yanıtın, somut durumumuz dikkate alınarak

değerlendirilmesini istiyoruz.

III. Kongre kararları ile Kongre sonrası pratiğimizin karşılaştırılması ile yaptığınız değerlendirmeye katılmadığımı peşinen vurgulamalıyım. Hangi ölçülerden ve somut verilerden yola çıkarak, "çizilen güzergahın dışına taşarak ilerlediği" biçimindeki yargıya vardığınızı bilmiyorum. Fakat değerlendirmenin gerçekliğimizi yansıtmadığını belirtmeliyim.

Tarih, hiçbir zaman önceden çizilmiş şemalara, planlara ve tasarımlara göre, birebir yol almaz. Bu çok açık. III. Kongre kararları ile Kongre sonrası pratiğimiz, esasta uyumlu, "çizilen güzergahın dışına taşarak" değil, "çizilen güzergahı" izlemiştir. Başka bir ifadeyle, pratiğimiz III. Kongre öngörülerini ve kararlarını doğrulamıştır. Burada kavranması gereken esas noktanın, parti taktiğinin (III. Kongre kararlarının) doğru saptandığı ve pratiğimizin kaydedilen gelişmelerin bunu doğruladığıdır. biraz açarsak: "Halkımızın siyasal ve silahlı ordulaşması" amacına ulaşmada hatırı sayılır bir mesafe kaydedilmiştir. ARGK'nın büyümesi, ERNK'nın ve o çerçevede halkımızın çeşitli alanlardaki birliklerini kurma yolunda azımsanamayacak bir mesafe kaydedilmiştir. Gerillanın yaygınlaştırılması, birimleştirilmesi ve oturtulması çabalarında da önemli bir mesafe alınmıştır; gerilla sökülmemecesine halkımızın ve ülkemizimizin bağrına kök salmıştır, nicel ve nitel olarak önemli bir güç durumuna gelmiştir.

89 sonu 90 yılı, mücadelemizin aşama kaydettiği bir yıl oldu. Yoğun ve yaygın kitle eylemlilikleri, Serhıldanlar bu yeni aşamanın ayırt edici özelliğidir. Kent ve kasabalardaki Serhıldanlar III. Kongre öngörülerinin doğrulanmasıdır. Şu açıkça ortaya çıkmıştır: Parti taktiğinin uygulanması, ne kadar tam ve yetkin olursa, siyasal ve askeri gelişmeler de o kadar büyük ve kapsamlı oluyor.

Şu soru sorulabilir: III. Kongre kararları, parti taktiği bütünüyle ve

yetkince hayata geçirilmiş midir? Bu soruya, tereddütsüz "evet" demek mümkün değildir. Öğrenebildiğimiz ve izleyebildiğimiz kadar, parti taktiğinin sınırlı bir uygulaması söz konusu. Bu konuda, bir dizi yetersizlik varlığını sürdürmüştür. Dolayısıyla bizde bu dönemde (aslında her dönem için söylenebilir) en çok yüklenilen öge militanlaşma, partileşme, taktiğe hakim olma, yetkin örgütlenme, eyleme yönelim vb. noktalar olmuştur. Önderlik gerçekliğine yaklaşıldığı, yakalandığı ölçüde pratiğe egemen olma, pratik görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi konularında başarılı olunmuştur. Kısacası bizde sorun, parti öngörülerinin, taktiğinin eksikliği ve yanlışlığı değil, pratik uygulamadaki yetersizliklerimizdir. Bu da militan yapılarımızın yetersizliklerinden kaynaklanıyor. Bu yetersizlik çözümlenip aşıldığı, kişilikte parti ölçütleri yakalandığı ölçüde mücadelemiz açılım ve atılım yapmıştır. Kayıpları da yine bu bağlamda ele almak gerekir. Kayıplara esas etken olan, özel savaşın "usta" taktiklerinden çok, militan yapımızın gerilla savaşının kurallarına uygun bir savaşım temposunun tutturamalarıdır diye düşünüyorum.

Bütün yetersizliğine ve eksikliğine karşın, III. Kongre sonrası pratiğimiz, "başarılı" olmuştur denebilir rahatlıkla. 1987, başta "köy koruculuğu" olmak üzere, özel savaşın oturtulması çabalarına önemli darbelerin vurulduğu bir yıl oldu. 1988, "içte ve dışta PKK'yı bitirme" planlarının boşa çıkarıldığı, gerillanın geliştiği, yayıldığı başarılı bir yıl olmuştur. 1989 yılı, gerillanın başta Botan olmak üzere bir çok alana oturturulduğu, derinleştirildiği, nicel ve nitel yönden büyütüldüğü, siyasal ordulaşma noktasında önemli bir mesafe kaydedildiği, Botan'da ikili iktidara doğru yol alındığı, kitlesel eylemlerde umut verici gelişmelerin sağlandığı, özel savaşın sınırlandırma taktiğinin boşa çıkarıldığı, gerillayı Botan'a hapsetme çabalarının etkisiz hale getirildiği bir yıl oldu.

1989 başarılıydı. Siyasal etkileri çok sarsıcıydı. Toplumumuzdaki etkileri çok önemli. İnsanlarımızın ruhsal, zihinsel yapısında gözle görülür bir değişim yaşandı. Kimliğine sahip çıkma, özgüven, mücadeleye katılım isteği vb. noktalarda önemli gelişmeler meydana geldi. Bu, mücadelemizin çok önemli bir sonucudur.

90 yılı için fazla bir şey söylemeye gerek yok. Kitleler sehuldanlarla siyasetin etkin öznesi haline girdiler. Halkımız kaderini eline almaya başlamıştır. Serhıldan, mücadelemizin yeni bir aşamasına işaret ediyor. Aynı zamanda mücadelemizin stratejik bir dinamizmdir.

Bütün bu siyasal, askeri, örgütsel, ruhsal gelişme ve dönüşümü birlikte değerlendirdiğimizde, mücadelemizin sürekli büyüyen, gelişen, yükselen ve aşama yapan bir tempo içinde olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu anlamda esas olarak III. Kongre kararlarına ulaşılmıştır, III. Kongre kararları ve öngörükleri doğrulandı.

Dolayısıyla III. Kongre kararları ile pratiğimizi karşı karşıya koymak, pratiğimizin III. Kongre kararlarının doğrulanması olmadığını söylemek gerçekliğimizi oldukça zorlamak, zorlama bir yorumla açıklamak anlamına gelir. Bu anlamda "gerillada bir tıkanma", "bir çıkmaz" söz konusu değildir. Uygulamada sorunlarımız olmuştur, gerilla savaşımının dışına taşan davranışlar yaşanmıştır. Parti taktiğine, gerillaya yanılığın ve yetmez yaklaşımlar olmuştur. Bütün bu yetersizlik ve yanlışlarının sonucu yetersiz kaayıplar verilmiştir. Ancak Parti önderliğinin yerinde ve zamanında müdahalesiyle yoğun ve sürekli düzeltme hareketleriyle yetersizlikler aşılmaya çalışılmış, bir tıkanma ve yenilgi noktasına gelme durumlarının önüne geçilmiş, taktiğe belli işlerlikler kazandırılarak sürekli gelişme temposu yaşanmıştır.

Bir noktanın altını bir kez daha çizelim: Kayıplarımız, gerilla savaşımının, Parti taktiğinin yanılığın olmasından değil, tersine parti

taktiğinin, gerillanın yeterince, tam ruhuna uygun ve yeterince uygulanmasından kaynaklandı. Gerillanın kısmen uygulanması bile muazzam askeri, siyasal, toplumsal ruhsal değişmelere yol açıyor...

Bizim kent ve kasabalarda gelişen ve giderek süreklilik kazanan kitle ayaklanmaları, Serhıldanlar Halk savaşı stratejimizin dışında bir olgu değildir, ya da halk konusundaki genel çerçevenin çok ötesinde bir şey değildir. Ayrıca iddia edildiği gibi, bizde kent alanları "cephe gerisi" konumunda değildir. Gerek nüfus yoğunluğu gerekse kent nüfusumuzun toplumsal/sınıfsal bileşimi ve yapısı kentleri, mücadelemiz açısından önemli kılmaktadır. İşçi sınıfı, aydın gençlik, işsizler ordusu vb. sınıf ve tabakalarının devrimimizdeki yerleri ve rolleri Parti programında açıkça vurgulanmıştır. stratejik açıdan kır'ı besleyen/beslemesi gereken bir alandır. Bütün bu diğer nedenlerden dolayı kent alanları "üçüncü stratejik alan" olarak değerlendirilmiştir. 90 Serhıldan'ları kitlesel eylemlilikleri kentlerin mücadelemiz açısından oynayacağı rolü pratik olarak da doğrulamıştır. Vurgulamalıyız ki, gerilla ile Serhıldan arasındaki diyalektik, ülkemizin özgün çizgilerini taşıyor Gerilla ve Serhıldan'ın bu özgün ilişkisi, halk savaşımının bizdeki somut biçimlenişi oluyor. Olaya mekanik ve şematik yaklaşmamak gerekir. Bizde yaşanan halk savaşımının kendisidir. Halk savaşı teorisinin özgül koşullarımıza yaratıcı bir tarzda uygulanmasıdır. Bizde yaşanan halk savaşı Çin'deki, Vietnam'daki, L. Amerika'daki, Afrika'daki halk savaşı pratiklerinin bir taklidi veya kopya edilmesi değildir kesinlikle. Çin ve Vietnam deneyimleri özümsemiştir, halk savaşı teorisi ve özgün pratiklerin dersleri ülkemizin tarihsel, ulusal, siyasal, toplumsal, coğrafik vb. koşullarına yaratıcı bir tarzda uygulanmıştır. Halk savaşımının bu aşamasında ge-

rilla çok ve belirleyici bir rol oynuyor. Salt askeri değil, siyasal, örgütsel ve ruhsal planda. Köle ve güdülmeye alıştırmış kimliksiz bir halk, bugün Serhıldan'larla tarih sahnesine bir özne olarak çıkıyorsa bu devrimci gelişmede gerillanın belirleyici bir rolü vardır. Tüm gelişmelerin önünü açtı, açıyor gerilla. Şuna benzetilebilir: Bir yer düşünelim ki bütün yolları karla, çığ vb. ile kaplı olsun. Yaşamın normale dönebilmesi için bu hayat yollarının açılması gerekir. Yoksa felçli yaşam ölüme doğru yol alır. Bu karla kapalı yolu, ancak kar makinaları, grayder vb. araçlarla açabiliriz. İşte bizde gerilla, bu aşamada, tüm tıkanan hayat yollarını açan, tüm gelişmelerin önünü açan, atılım ve açılım sağlayıcı temel savaşım ve yaşam dinamiğidir. Siyasetin de önünü gerilla açıyor, halkı siyaset sahnesine çekende özgür yaşamın kendisi oluyor. Gerilla ulusal kurtuluş siyasetimizin en yoğunlaşmış ifadesi, özgür yaşamın kendisi oluyor bizde. Gerillanın oynadığı bir rol, halk savaşı teorisinin koşullarımızdaki özgün ve yaratıcı bir somutlanmasıdır. Çin'i tekrarlamak, kopya etmek bize yol aldurmaz, tersine tıkanıklığa ve giderek yenilgiye götürür. O silahlı mücadele perspektifinde ve uygulamasında son derece yaratıcı ve somut koşullarımızı, özelliklerimizi dikkate alıcı bir konumda olmak zorundayız. Bu, dar pratikçiliği dıştalar, tersine tüm tecrübeleri özümsemeyi de içeriyor.

"Kurtarılmış bölge" sorununuz hakkında da bir şeyler söylenebilir. Bizde klasik türden bir "kurtarılmış bölge" anlayışı ve pratiği mümkün olmaz. Çin'deki gibi yani. Çin'in koşulları çok farklıydı. Merkezi otoritenin zayıf olduğu, bölgesel otoriteler arasındaki çekişme ve çatışmanın had safada bulunduğu, Çin'de yaratılan kurtarılmış bölge modelinin bizde de geçerli olduğunu sanmak yanılıdır.

Bizde Botan, ülkenin (gerillanın) kalbi rolünü oynamasına kar-

şın, yaygın gerilla anlayışı geçerlidir. Tüm bölgelere oturmuş ve büyümüş bir gerilla savaşımı. Burada bu bölgelerden birinin öne çıkması, yaygın gerilla anlayışı ile çelişmez. Bölgelerin özgün durumları somut planlara da yansıtılır kuşkusuz. Ayrıntıya girmeksizin şu söylenebilir: Bizde yaygın gerilla bölgeleri ve bu bölgelerdeki ikili iktidar gerçekliğinden tek iktidar hedefine doğru bir seyir izlenir. Bu gelişme çizgisinde bir veya bir kaç bölgenin başat rol oynaması mümkün, gereklidir de. Sömürgeci otoritenin kırılması, ideolojik-politik hegemonyasının dağıtılması, bunun yerine, diğer tüm mücadele ve eylem biçimleriyle desteklenen silahlı mücadele temelinde halk otoritesinin, halk iktidarının geliştirilmesi biçiminde gelişim seyri izlemektedir. Halk iktidarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve derinleştirilmesi sömürgeci orduların giderek kendi garnizonlarına hapsolmaları sonucunu doğuracaktır. İkili iktidar gerçekliği Botan'da ve başka bölgelerde yakalamıştır. Yaygın gerilla bölgeleri, giderek gerilla üs bölgeleri kavramları özgün koşullarımıza göre bir biçim kazanıyor.

Toparlayacak olursak: Esasta III Kongre hedeflerine varılmıştır. III. Kongre öngörülleri doğrulandı. Serhıldan'lar halk savaşı stratejimizin dışında bir olgu değildir. İddia edildiği gibi kent alanları bir "cephe gerisi" olarak değil "üçüncü stratejik bölge" olarak değerlendiriliyor. Gerilla temel mücadele biçimi olma özelliğini koruyor. Bizdeki Serhıldan (halk ayaklanması) gerillayı destekleyen bir mücadele dinamiğidir. Silahlı mücadele temeline dayanmayan Serhıldanların, tıkanma olasılığı büyüktür. Filistin intifadasının, bu gün tıkanmış gibi bir noktada seyretmesinin en temel nedenlerinden biri diplomasinin hizmetinde olması, kalıcı, sonuç alıcı, yaptırım gücü olabilecek bir silahlı savaşıma dayanmıyor olması gerçekliğidir. Filistin deneyinden ders alıyoruz.

Bu ders, gerillaya dayanan halk ayaklanmalarını süreklileştirmek, bölgesel ve ulusal biçimlere yönelmek biçiminde özetlenebilir. Bizde, klasik türde bir "kurtarılmış bölge" beklenmemelidir. Ülkemiz, Çin değildir. Yaygın gerilla bölgeleri ve üs bölgeleri, ikili iktidar alanları giderek halk iktidarına doğru bir seyir gerçekliğimize uygundur.

-Partinizin askeri yoldan ezilmesine anahtar rol yükleyen ve ulusal kurtuluş ateşini (misak-ı milli sınırları içinde kalmak üzere) söndürülüp yedeklenmesini hedefleyen ve en fazladan kültürel özerkliğe ifadesini bulabilecek reformcu çözüm için, işte ve dışta kamuoyuna yansıyan bazı arayışlar ve girişimlerin olduğu biliniyor. Bu tür reformcu çözüm arayışlarına nasıl bakıyorsunuz? Bu konuda diğer Kürt örgütlerinin takındığı tutumun nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Türkiye Cumhuriyeti'nin yıllardır ülkemizde uyguladığı tecrit politikasının, özel savaş yönteminin iflas ettiği bir olgudur. Bu olguyu, emperyalist devletler de biliyor ve somut pratikten izleyebiliyoruz. Ülkemizde bağımsızlık doğrultusunda gelişen ulusal kurtuluş devriminin emperyalist sistemden tam kopuş anlamına geldiğini; dahası muzaffer bir devrimin Ortadoğu'da müthiş bir deprem yaratacağını, bir dizi zincirleme devrime yolaçabileceğini, bunun ise bölgede emperyalist egemenliğin yerle bir olması anlamına geleceğini kavıyorlar. O bakımdan, daha şimdiden kısa, orta ve uzun vadeli karşı-devrimci önlemler hazırlamaya çalışıyorlar. Ortadoğu üzerinde söz ve etki sahibi olan tüm emperyalist ve gerece güçler, karşı-devrimci Kürdistan politikalarını adım adım geliştirmeye çalışıyorlar. Paris Konferansı vb. çalışmalar bu bağlamda değerlendirilmelidir. Kısa vadede tüm emperyalist devletler ABD, Almanya, Fransa vd. ortak örgütleri NATO, özel savaşta Türkiye Cumhuriyeti'ne çok yönlü

destek ve yardım veriyorlar. Sömütlenen planları, PKK'yı ezme temelinde, bazı kırıntılar niteliğinde reformlarla (kültürel özerklik gibi) Kürt sorununa çözüm getirme(!) biçimindedir.

Görülüyor ki, özel savaş ile kültürel özerklik gibi reformist bile diyemeyeceğimiz politikalar birbirini bütünlüyor ve bunlar karşı-devrimci çabalarıdır.

Teorik olarak, özerkliğin her çeşidinin ulusal baskının, sömürge egemenliğinin özüne ve esasına dokunmadığı tanıtılmıştır. Gene özerkliğin, bağımsız devlet kurma hakkından başka bir şey olmayan ulusun kendi kaderini tayin hakkının inkarı olduğu, pratik olarak da açığa çıkarılıp kanıtlanmıştır. Dünya devrim pratiği, özerklik teori ve pratiğinin ezilen sömürge halklarının üzerindeki emperyalist ve sömürge boyunduruğunun devamından başka bir anlama gelmediğini, bütün çarpıcılığı ve çıplaklığıyla doğrulamıştır.

Tezgahtlanan her türlü özerklik girişimi, sömürge egemenliğini onarma ve bazı kırıntılarla sağlama alıp, sürdürme çabasıdır. Dolayısıyla, *özerklik girişimleri, sömürgeci ve karşı-devrimci bir çabadır.*

Halkımızın içinde kuşku, tereddütler yaratmayı; bağımsızlıkçı doğrultuyu saptırmayı; ulusal potansiyeli ve dinamikleri parçalamayı, dağıtmayı, etkisizleştirmeyi; ulusal kurtuluş hareketini halktan tecrit etmeyi, en geniş müttefiklerinden soyutlamayı öngördüğü için, özerklik çabaları, karşı-devrimci bir niteliğe sahiptir. Devrimimiz önüne örülmek istenen, karşı-devrimci bir barikattır.

Özerklik planları içinde, Kürt egemen sınıflarını (feodal-kompradorları) ve reformist/teslimiyetçi küçük burjuva ögeleri, ulusal kurtuluş savaşına karşı yeniden örgütlendirmek, güçlendirmek ve devrime karşı "aternatif bir güç" haline getirmek amacı ve çabası da vardır. Böyle bir çaba, özerkliğin sosyal-siyasal temeli ve dayanağı olarak düşünülmüyor. Böyle

bir planın pratikte tutması demek, savaşın yeni bir biçimde "Kürtleştirilmesi" anlamına gelir. "Köy korucuları" eliyle tam ve istedikleri düzeyde başarılabilen "savaş Kürtleştirme" projesi, yeni bir nitelik ve boyut kazanacaktır böylece. Bu yönü ve anlamıyla da özerklik girişimleri, karşı devrimci ve ulusal ihanetçi bir niteliğe sahiptir.

Reformist/teslimiyetçi Kürt gruplarının, kültürel özerklik gibi projelere yattıkları, bu planlara yönelik kendilerini hazırladıkları biliniyor. Bu gibi grupların, ülkeyle bir bağları kalmamış, kaderlerini emperyalist Kürt politikalarına bağlamışlardır. Örneğin, *Medya Güneş*'inde S. Dicle'nin bir yazısını okumuştum. Orada, *özerkliğe nasıl yattıkları rahatlıkla görülebilir.* Esas olarak, mülteci ve marjinal bir nitelik kazanmış bu gruplar, belli payandalarla bu konumlarını sürdürüyorlar. Uzun ve kapsamlı eleştiri ve değerlendirmeleri hakettiklerini sanmıyorum. Şu denilebilir ancak: Yurtseverliğin asgari gereği, ülke zemininde halkımızla birlikte özgürlük ve bağımsızlık savaşını geliştirmektir, siz de gelin bu onurlu kavgada yerinizi alın! Avrupalılar, onur ve kimlik kazandırmıyor. Bu çok açık!..

-Mevcut durumda, bir faraziye olacak, ama yine de bilinmesinde fayda olacağını düşündüğümünden, sormak istiyorum. Bilindiği gibi, 12 Eylül öncesinde, genelde devrimci örgütler arasında ve özelde Partiniz ile hem birçok Türk, hem de birçok Kürt örgütü arasında çatışmalara varan olumsuz ilişkiler doğmuştu. Bu olumsuzluklar, insanların zihinlerinde şu veya bu ölçüde varlıklarını sürdürüyor olmalı. Bunun giderilmesine katkıda bulunacağı düşüncesiyle sormak istiyorum. Bugün sıcak mücadele içinde yer almasalar bile, yarın sıcak mücadeleye katılma iddiasında olan örgütler var. Diyelim ki, bu iddia sahiplerinden birileri, yarın iddalarını gerçekleştirmeye kalktı.

Böyle bir durumda, birlikte hareket etmek isteyenlerden beklediğiniz ve onlardan isteyeceğiniz şeyler neler olacak? Bağımsız faaliyet yürütmek isteyen, siz isterseniz de birliğe yanaşmayan bir gücün ortaya çıkması durumunda nasıl bir tutum takınılabılır?

-Bu konudaki tavrımız oldukça açıktır. Mücadele, birlik ve dayanışma çağrımız gayet nettir. Mücadele iddiasında samimi olan grup ve kişilere verdiğimiz karşılık; desteklemek ve yardımcı olmak biçimindedir. Türk sol gruplarına omuz verme, gelişmelerinin önünü açma konusunda, elimizden gelen çabaları esirgememe tavrımız çok açıktır. En son, Devrimci Birlik Platformu'na verdiğimiz önem ortadadır. İki ülkenin devrimci güçleri arasında, en geniş dayanışma ve cephesel ittifaklarına stratejik bir değer biçiyoruz. Bu, salt enternasyonalist bir özelliğimiz değil, aynı zamanda devrimci gelişmemizin dolaysız bir gerekliliği oluyor.

Ülkemiz cömerttir, kollarını devrimcilere, enternasyonalist savaşçılara açıyor. "Uluslararası tugaylar" deneyinin bizde de yaşanması için, çok yakıcı ve dayatıcı nedenler olduğunu düşünüyoruz. Gelin savaşın, dağlarımız gerçekten kadir bilirdir, halkımız konuksever bir halktır, zor günlerinde kendisine el uzatan dostların bu fedakarlıklarını asla unutmaz!

Kürt gruplarına, yurtseverliklerinin gereklerini yerine getirme yönündeki çağrılarımız yeni değildir. Mücadeleye davet ediyoruz. Gelsin savaşınlar, yurtseverce davranışınlar. Nasıl ve ne düzeyde savaşıma katılacakları, kendilerinin kararına bağlıdır. Bizim istediğimiz, ulusal kurtuluş cephesinin saflarında dövüşmeleridir. Bağımsız faaliyetleri, yeter ki kontra niteliğinde olmasın. Gelsin savaşınlar, buna seviniriz. Niye engel olalım ki?

Geçmişte yaptıkları ne olursa olsun, bugün önemli olan halkımızın bağımsızlık ve özgürlük özelemleri doğrultusunda yürütmek, yurtseverliğin asgari koşullarını yerine getirebilmektir, sorun budur. ■

Ayinesi iştir kişinin

Geçen aylarda İletişim Yayınları Pazarlama Şirketi'nde çalışan bir grup işçi işten atıldı ve istifaya zorlandı. İşten atılan ve istifaya zorlanan bu basın emekçilerinin yaptığı ortak açıklamayı, aynen basıyoruz. Kendine "sosyalist" diyen herkesin tasarrufu, bütün sosyalistleri ilgilendirmelidir. Ayinesi iştir kişinin ve yarını, bir ucundan bugünden bellidir. "Sosyalist patronlar"ın

Türkiye genelinde işçilerin hak arama mücadelesinin yükseldiği şu günlerde işçi-işveren çatışmasının bir örneği de İletişim Pazarlamada AŞ'de yaşandı.

İletişim Yayınları kuruluşundan bu yana ücretlerin düşük tutulduğu ve sosyal hakların olmadığı bir işletmedir. Yinede işçilerin işverene karşı iyi niyetleri yaklaşımları sonucu bu durum sorun yaratmıyordu. Fakat süreç içinde yönetimin işçilere karşı keyfi tasarrufları ve işçilerin teleplerine duyarsız kalmaları gelenekselleşmeye başladı.

İletişim Yayınları'nda bu ana kadar yaşanan uygulamaya altı aylık dönemlerde resmi enflasyon oranları bile dikkate alınmaksızın yüzde 20-30 arasında yapılan zamşeklindeydi. Bu da iş yerindeki ortalama ücret düzeyinin 350-400 bin lira civarında seyrettiği göz önüne alındığında DİE'nin açıkladığı 650 bin liralık sefalet ücretinin yanında bile çok komik kalıyordu. Bunun yanı sıra her "zam" dönemi, yine gelenekselleşen işten atılmaların açıklandığı ve bu kez kimin atılacağımm eli kolu bağlı beklenildiği dönemler haline gelmişti.

Biz, ücret artışlarının belirlenmesi arifesinde hem artış oranlarını etkileyebilmek için hem de yönetimin çalışanların varlığına ve iradesine saygı göstermeksizin aldığı kararlardan duyduğumuz rahatsızlıkları dile getiren bir metin kaleme aldık ve bunu yönetim kuruluna ilettik.

Bu girişime yöneticilerin yanıtı çok çabuk geldi. Altı arkadaşımızın işine son verilmişti ve ücret zamları askıya alınacaktı. Gerekçe ise hazırdu Körfez krizi.

Kriz; başladığından bu yana onlarca işletmede yüzlerce işçinin işten atılmasına neden teşkil etti. İLPA AŞ işvereni de ücretleri dondurma ve işten çıkartılmaları "meşru" gösterebilecek bu bahanenin üstüne atladı. Her fırsatta söylenen işyerinin "farklı"lığı yöneticilerinin "ulvi" düşünceleri onları

bu karlı fırsatı kullanmaktan alıkoymaya yetmemişti.

İletişim yöneticileriyle kurmaya çalıştığımız son diyalog için çabası ve biz daha sonrada ücretli söylendiği gibi sorunları çözmek için şirket içi açık kanalları kullanma girişimimiz yöneticiler tarafından bu şekilde sona erdirildi.

Gelinen bu aşamada bir durum değerlendirilmesi yapmak bir araya geldiğimizde görüldü ki artık yapılacak tek şey kalmamıştı: Sendikalaşmak.

İşkolundaki Tez-Koop-İş Sendikası ile ilişkiye geçerek sendikal faaliyetlere başladık. Kısa bir değerlendirmeden sonra tüm "farklı"lığına rağmen iletişim işverenin bu oluşuma karşı çıkacağı düşüncesiyle çalışmalardan işverenin haberdar olmamasına özen gösterilmesi kararlaştırıldı. Ancak 12 Eylül hapishe-nelerinde beş yılını geçirmesi bizim için referans olan ve bu nedenle kendisine konudan bahsettiğimiz bir kişi 12 Eylül sonrasında zaman zaman rastlanan tavır-taraf değişikliklerinin bir örneğini sergileyerek faaliyetlerimizi Çalışma Bakanlığına başvuru aşamasında işverene duyurdu.

Olayı öğrenen iletişim işletmeleri yöneticileri arasında sosyalist çevrelerin yakından tanıdığı Murat Belge,* Tuğrul Paşaoğlu,* Fahri Aral,* gibi isimlerde bulunuyordu. 12 Eylül yönetimi ve onun uzantısı ANAP iktidarının bile yok edemediği grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkını bu "sosyalist" baylar ağır bir suç olarak gördüler. '80 Anayasası' nı gerici olarak niteleyen bu kişilerin terminolojiyi iyi bildiklerinden durumlarına karşılık düşecek en iyi tırımı bulacaklarından kuşku yoktur. Ve işverence tedbirleri almakta gecikmediler. İki gün içinde İstanbul merkez depodan bir arkadaşımız işten atıldı. Acıdır ki sosyalistliklerine söz ettirmeyenler atma nedenini açıkça söylemediler. Bu açıklığı gösterme cesaretini kendilerinde bulamadılar. Gerek-

çe olarak bir yıl önce yöneticilerden Nihat Tuna ile arkadaşımız arasında olan bir sürtüşme gösterildi. Bu gerekçenin zorlama ve komik olduğu herkesçe açıktı. Kaldı ki işveren de ikili görüşmelerde gerekçenin sendikalaşma olduğunu ifade etmekteydi. Bunun üzerine İstanbul merkez çalışanı 25 işçi, arkadaşımıza yapılan haksızlığın düzeltilmesini ve atılmanın durdurulmasını talep ederek toplu olarak çalışmayı durdurduk. Bayram öncesi cuma günü yapılan görüşmeler sonucu işverenin verdiği yanıt: "Bizler bugüne kadar işçileri nasıl yürüttüysek aynen devam edeceğiz. Arkadaşınızı da işe almamız söz konusu değil. İsteyen bu koşullarda çalışır istemeyen istifa eder. Bu atılma ilk değil sonda olmayacak" şeklinde oldu. Bize iki seçenek sunulmuştu; ya aynı koşullarda çalışmayı sürdürüp atılmayı beklemek ya da toplu istifa. Bu durumu protesto ettiğimizi bildirerek topluca istifa ettik. Ankara ve İzmir şubelerinde atılma ve istifalar beklenmekte.

Şimdilik sendikal çalışma engellenmiş görünürken "bizler işveren değiliz; burası tipik bir ticari işletme değil; Her sorunun çözümü için işletme içi kanalları mevcuttur!; biz faklıyız!; biz bir aileyiz!;" tekerlemelerini sürdürdük dursunlar: "Ayinesi iştir kişinin lafa bırakılmaz." ■

*)Murat belge Sosyalizm Türkiye ve gelecek adlı kitabında "İşçilerin sınıf olarak kendi örgütlenmeleri içinde ayrıca da bireyler olarak her alanda katılmaları, karar mekanizmalarında somut şekilde temsil edilmeleri en başta düşünülmeli gereken yöntemlerdir." diyor.

**)Yöneticilerden Tuğrul Paşaoğlu ücretlerin düşüklüğünü ve işten atılmaları "200 yıllık kapitalizmi ben kurmadım. Onun günahı bana ait değil." sözleriyle savunuyordu.

***)Yöneticilerin eski sendikacı Fahri Aral sendikal çalışmalarını duyduğunda "Sınıf mücadelesi bitti sanıyordum. Meğer bitmemiş" sözleriyle dalga geçti.

Her şeyin başı yaşamak

S. Ali'nin sayfa sayfa -vehaylifarklı- hikayelerden oluşan bu yaşayış/tanıklıklarının okura sunulması kuşkusuz ki anlamlı.. ya, kimi soruları da başlığa çıkırmıyor mu bu çalışma.. kabul; bu sayfalar sere serpe bir içtenlik, gülümseyiş ya da ansız bir gözyaşı sağanağı gibi, insanın en dolaysız yüzüyle yüzyüze getiriyor bizi.. ne ki, bu sırada bir tedirginliğin oluşmaya başladığı da yadsınamıyor; bu mektuplar gerçekten yayınlanmalı mıydı.. hepsi mi..

Mehmet ÇETİN

Her şeyin başı yaşamak dedi, içerden seslenirken: Kimbilir dışarıyı nasıldır, dedi iççe kiş gibi bir İstanbul özlemiyle; Köprüde ıslak kaldırımlarda kadın iskarpinleri sekiyordu... Yağmurun sisi altında şirket vapurları siyah dumanlar çıkarıyordu. Ve her halde meydanlardaki çukurları bej rengi sular doldurmaktadır. Ah, dışarıyı kimbilir nasıldır.. dedi tutsağın yaşama tutkusuyla, ve bu duruş biçimiyle tanımladı yaşamını, aşkla..

Yaşamı, insanın aşkhalidi..

Ki, boşta gezen bizim gönül kuşuydu O'nun gönlü.. bu nedenle mi yıllar kadar yar sevdi ömrünce; sevdi, kendince.. artık ben de şaşırımdım, 15-16 yaşımdan beri şöyle bir haftacık olsun aşık olmaktan durduğumu hatırlamıyorum.. dedi çünkü aşk ikliminin boşta gezen gönül kuşuydu O'nun gönlü ve hep vurgun.. aşık!

O'ndaki aşkhalidi;

.. dünyada adam olmanın biricik alameti aşıklık, aşıklığın birinci nişanesi de aşk halinden anlamaktır.. ki, kendisi için de en çok bunu istedi insanlardan; dünyada bana ne istiyorsun diye sorsalar hiç düşünmeden vereceğim cevap şudur, dedi; anlaşılacak istiyorum!

Dahası, anlamak için birinci şart da sevmektir..

O'nun gönül coğrafyasında aşkhalidi duruşu;

... yalnız bir parça hayal kurmak, azıcık heyecanlanmak ile hall-ü fasl oluyorsa aşk denilmeğe bile layık değil. İnsan Marmara Çırası gibi yanıp tutuşmadıktan sonra aşıklık mı derim ben onaydı.. ve bu nedenle mi ismin yalın, -i, -e, -de vb. halleri, insanın benzer halleri gibi aşkın da hemen her halini yaşadı yıllar kadar yar sevdiği ömrünce.. ve sevgiler toplamı olan bir aşkla sevdi; İnsana, ölümü düşündüğü zamanlarda serin bir rüzgar gibi hayat veren bir aşk. Şiirde 'Ey bir tane sevgilim' dediğim halde orada kastettiğim sevgililer bir tane değildir. Orada bütün sevdiğim vardı. Sinop Kale-i'nde benim kafama hücum eden karanlık düşünceleri silip götürenleri sevdi, aşkla..

İşte, kendisine parmağının ucunu dahi koklatmadığı halde Frolayn Poder'e aşık olmaktan geri durmadı ya da hariciye memuru olmadığı için kendisine varmayan diğer bir sevgiliye vurulmaktan vazgeçemediğince.. öğrencisi Melahat Muhtar'a aşıklığına.. Konya, Sinop hapisaneleri ve Ankara'dan mektuplar yazdığı Ayşe Sıtkı'ya da

önerdiydi bu; Sana son nasihatım: Senin için güzel, derin ve zevk verici bir şey olduğu, sana bir şeyler ilave ettiği müddetçe alabildiğine aşık ol! Hiç kimseyi dinleme, hiçbir akıllıca fikre kulak asma, kendini aşka tamamen ver. Fakat aşıklık sana üzüntü vermeğe, seni şevkli çalışmaktan uzaklaştırmaya, hayatı sana manasız göstermeye başlarsa derhal vazgeç.. derse de kendi aşk pratiğinin derinliğinde hayli ince kanayışlar yaşar. Ki, insan Marmara Çırası gibi yanıp tutuşmadıktan sonra ona denilmezdi ya buna işte, hafif bir sızı isterken bile hemen ağırlar sancılar gelir ve o an artık ne bir dost ne bir sevgili, onu saran melankoli olurdu artık.. yıkıma an bir yerde yakıcı bir yalnızlıktır yaşadığı: Ne tarafa dönsem, içimde kanayan şeyleri dökmek için ne tarafa koşsam bir duvarla karşılaşıyorum.. diyecekti: Adımlarım kimseninkine uymuyor. Herkes beni yolun ortasında bırakıyor. Yolun ortasında... Herkes..

Ne ki O yine de vurgun, hep ben sana vurgunumdu çünkü deli rüzgarları vardı O'nun, görecektikleri vardı daha ve bu nedenle de ki aldırma gönül aldırmaydı O'nun gönlü çünkü aşk ikliminin gönül kuşuydu; aşk sonsuzluğuna

kanat vurması da kanatlarının en duyarlı yerinden yara alıp kırılması ve uzun uzun sarsılması ya da yeni başlangıçlar için yine yola çıkması da insanın aşkhalinceydi.. ve bunu anlamak için birinci şart da sevmekti, sevmek!

Koymaz mısın şu kalbime elini ah, elini... dediğinceydi aşk;

Koymaz mısın şu kalbime elini ah, elini.. dediği Ayşe; yeryüzünde hiç kimsenin mektubunu beklemediği bir uzun hasretle beklediği, başka hiçbir yerde dostu bunca gereksinim duyulmadığı yerden; Konya ve Sinop hapisanelerinden, İstiklal Mahkemesi sanıklarından bir yüzbaşı ile esrarkeş bir şakinin birbirinden ayrılığının kalmadığı, şehirden daha kalabalık olan hapisanelerden ve bir de hapisanede bile bu kadar yalnız kalmamıştım dediği hapislikertesi günlerin yıkımından kendisine uzun uzun yazdığı İki Gözüm Ayşe'ydi bu.. S. Ali'nin. Kalemindeki son yeşil mürekkebi ona yazacağı bir mektuba hasretmek istediği Ayşe Sıtkı, Bolu Kadısı'nın kızı, münevverler sınıfından ve S. Ali'ye; Sana en çok istediğim şeylerden bazısını yazayım, dediği 11. 8. 934 tarihli mektubunda; Bir de Lenin'in karısı olmak, onunla beraber çalışmak, beraber ihtilal yapmak isterdim.. diyebilen, O'nun, seni hep bugünkü gibi seveceğim dediği Ayşe'siydi..

6 Kasım 1931-15 Nisan 1935 yılları arasında Konya ve Sinop hapisaneleri ile hapislikertesinde Ankara'dan 70'e yakın mektup yazdığı Ayşe Sıtkı, O'nun seraserpe, ve olanca çıplaklığıyla, incelikleri ve savruluşlarıyla kalkıp gittiği, iç-dünyasının tüm fotoğraflarını eleverdiği ve kendisini hemen her cephede paylaşmak istediği, bir evlilik teklifinin bile sarsamadığı derinlikte bir dostluk yaşadığıydı, ve buna da aşkhalı demişti ya..

(-Aşk mıydı bu, ya da S. Ali'de aşk ana imgesi ve çağrışım imgele-

rinin tasnifi ne kadar olanaklı.. Bu kitap özeline ve Ayşe Sıtkı ile olan ilişkisine indirgeyerek yoklarsak; Aliye ile evlenmeye karar verdiğinde; Bu dostluğu, hatta evlenmek pahasına da olsa (yani seninle evlenmek) feda etmediğimiz belki çok iyi oldu dediği A. Sıtkı;.. bu kadar güzel ve iyi ahbaplığa kıyıp öteki kırlangıçlara benzemenin manası var mı.. Bizim evlenmemize imkan yok.. (..) Her şeyden evvel seni evlenmeyecek kadar yakın bulurum kendime diye yanıt aldığıydı.. ya, aşk mıydı bu? Ya da benim anladığım; doğru anımsıyorsam; dostluk, karşılığını bulan gereksinmemizdir diye bir yaklaşımı vardı Cibran'ın, ve bu mektuplardan hareketle vardığım uğrak; bu ilişkinin, cinsel aşk dışında diğer aşk bildirilerinin çeşitli söylemlerle içselleştirdiği derinlikli bir dostluk olduğu mu..)

Geçelim..

Toplumcu-gerçekçi Türk yazınının ilklerinden olan S. Ali, dışarıdan/üstten eğilişle değil de insanın içinde durmaya çalışırken; yaşamın çelişkin birliği içindeki nesnel duruşları sanatsal düzlemde öykü/romanlarında yeniden üretimde, N. Hikmet Sahici, büyük Türk edebiyatının temel taşlarından birisin. Her kitabın önceden kütlelere verilmiş bir sözü yerine getirmek demektir.. demişti kendisi için ve kendisi de: Benim kanaatimce sanat insana insanı ve hayatı ve bunların manasını öğretmekle muvazzaftır. Ancak bu taktirde geniş bir kütlede daha çok insani olmak, daha iyi bir hayata varmak arzuları belirir.. diye ifade etmişti sanatsal tavırını.. ve ürün kanıtı bu haklılığa karşın itiraz edilmelidir ki; kuruluş sürecinde Türk edebiyatının temel taşlarından biri olan S. Ali, Anadolu insan coğrafyasına egemen olmayışta cumhuriyet yazar/ aydınının da gelenekselleşen karakteristiğinin de öncüllerinden olmuştur. Ki, dayatılan misak-ı

milli imgesini kabulleniş ve bu koşullamayı aşamayışta Kemalist duruş biçiminin ilerisine adım atamamıştır.. en azından, Kemalizm ile sosyalizm arasında aşılmasız duvarların olmadığı söylendiği o yerdedir ki bu aldanış tek tek yazar/aydınların yanılgılarının ötesinde, daha örgütlü bir duruşu seçmiş olan TKP gerçeğinde kanlı bir aldanış, bir trajedidir zaten. Yığınlar üzerindeki zulmün daha kanlandığı Kürt jenosidine, Doğu'da feodalizmi tasfiye ettiği gerekçesiyle destek verip ona ilericilik misyonu atfeden bir TKP'den sonra, örgütsüz kimi aydın/yazarların sözkonusu bu aldanışı daha anlaşılabilir ve açıklanabilir bir olgu/

olsa da..

Sosyalist münevverlerin aldanış seyirdefterinde yeni bir sayfa için ara

Anlaşılabilir ve açıklanabilirliğine karşın bu eski, uzun ve kanlı aldanış seyirdefterinin aralanması gerekmektedir. S. Ali gerçeği de kendini açıklamış bir sayfa değildir henüz. Kemalizmin eteğine dolanıp kalması, kimi tutarsızlıkları ve ürün toplamındaki perspektif zayıflığı bir an için geçip gidilse de; S. Ali'de aşk ana simgesi ve biriktirdiği çağrışım imgelerinin tasnifi ne kadar olanaklı.. demiştik yinelıyorum; gerçeği olgularda arayacağız diyorsak.. S. Ali, 26 Aralık 1932'de Atatürk'e hakaret ettiği savıyla tutuklanıyor. İki Gözüm Ayşe'de yer alan mektupları O'nun hapis yaşamının ve ardı sıra, Ankara'daki günlerinin panoramasını doğrudan veriyorsa.. görülen o ki, hapislikertesi -illa da- bürokrasi içinde görev almak istediğinde S. Ali'den eski düşüncelerini değiştirdiğini kanıtlaması isteniyor ve doğrusu ince bir ironinin ötesinde bu incitilmeye ve küçümsenmeye tavır alınmıyor.. dahası, tam da kendisinden istendiği şekilde kalkıp Atatürk için Benim Aşkım şiirini döşeniyor. Kendisi için yaptığı, nedense kendimi şair

olarak kabul edemiyorum değerlendirmesine katıldığım S. Ali'nin bu tutumu belki çaresizlikle gerekçelendirilebilir ne ki bu -Kemalistliğin aşılammış olması dışında- herhangi bir gerekçenin ardına sığınarak açıklanabilecek bir tutum değildir.

Okuyoruz:

Müdüran Encümeni istihdamım (çalıştırılmam) icap ettiğine dair karar verdi, Vekil bu kararı 'eski zihniyet ve ruhi halletini değiştirdiği sabit olmadıkça istihdamı doğru ve caiz değildir' diye reddetti. Kendisini bir daha gördüm. Bunu nasıl ispat edeceğimi sordum, 'Yazı yazmız' dedi.

Yazdı.

Manzume'nin adı Benim Aşkım ve işte iki dizesi:

Kısacası: Gönلümü verdim

Ulu Gazi'ye

Göğsümde şimdi onun aşkı yatıyor

Daha yana yakıla bir beyan-ı hal var sırada:

"Tam bu sırada Vekil Bey'le karşılaştık. 'Ne istiyorsunuz' dedi. 'Efendimizi görmek dileriz' dedim. 'Buyrunuz' dedi. Odasına girdik. Bu dördüncü mülakat idi. Yana yakıla bir daha beyan-ı hal eyledik. (..) 'Ben Maarif Vekaleti'nin vereceği 25 lira maaşın temin edebileceği refahı başka bir yerden de temin edebilirdim. Fakat bir münevverin devlet teşkilatı haricinde müfit (yararlı) olmasını Türkiye'de imkansız gördüğüm için sizi birkaç keredir rahatsız ediyorum. Yani Maariften iş isteyişimde bir ekmek parası düşüncesi değil, bir memleket düşüncesi amildir. (..) Hem ben daha ziyade devlet mekanizması içinde çalışmak için yetiştirildim' dedim."

Dedi.

Geçelim..

Örgütlü sosyalistlerin (!) Kemalizme onca yamandığı bir ülkede, sosyalist(!) münevverlerin ya da örgütsüzleri yazar/aydınların bunca dü-

zeniçi konumlanışları, kanlanan bir aldaniş seyirdefterinin sayfa kabarıklığını yeterince açıklamıyor mu zaten..

*

[Bir de şu: A. Nesin'in, ..hikaye yazmak için yaşayan bir adamdı. Bütün hayatı parça hikayelerdir.. dediği S. Ali'nin sayfa sayfa -ve hayli farklı- hikayelerden oluşan bu yaşayış/tanıklıklarının okura sunulması kuşkusuz ki anlamlı.. ya, kimi soruları da başlığa çıkırmıyor mu bu çalışma.. kabul; bu sayfalar sere serpe bir içtenlik, gülümseyiş ya da ansız bir gözyaşı sağanağı gibi, insanın en dolaysız yüzüyle yüzyüze getiriyor bizi.. ne ki, bu sırada bir tedirginliğin oluşmaya başladığı da yadsınamıyor; bu mektuplar gerçekten yayınlanmalı mıydı.. hepsi mi.. o halde; A. Sıtkı'nın eski yazıdan yanlış çevrilerek yayınlanan bazı bölümler olduğunu söylediği, S. Ali'ye yazdığı sözkonusu onyedinci mektubunun bu kitaba yanlışsız alınarak, karşılıklı söyleşi doğallığı ve bütünlüğünde okura sunulması daha doğru olmaz mıydı? Bu durumda okurun sözkonusu kitapta yeralan (Sebahattin Ali-F. Ali/ A. Özkırımlı) A. Sıtkı'dan S. Ali'ye Mektuplar'la birlikte okunması gerekmiyor mu..]

Öneriyorum.

Piyade yüzbaşı Selahattin'le Hüsniye hanımın oğlu olarak doğdu S. Ali, ve onların arasındaki uçurumda büyüdü. İptidailerde okudu, öğretmen okulunu bitirdi ve öğretmenlik yaptı. Burslu olarak Almanya'ya gitti. Yirmili yaşlarında ilk toplumcu gerçekçi öykülerini yayımladı ve.. sonrası bir bozkır hikayesi belki.. Kemalist koşullanmalardan toplumcu tavıra geçişin sancıları.. kavgayı üstleniş: Düşünün ki bu yol yarıda bırakılmaz. Bu yolda yarım adımla da yürünmez. Bir kere yola düşüldükten sonra, dizlerde derman kalmayınca, kalp yorgunluktan çatlayınca kadar koşulur.. sonra bir sendele-yiş.. ve az ilerde ölüm!

Öldürüldü S. Ali; belki Puşkin okurken sopa darbeleriyle.. yada sırtında bir kurşun yarasıyla.. işkencede belki.. öldürüldü.. cesedi Sazara mıntıkasında.. Sabahattin'nin istihbarat örgütleriyle bir işbirliğinin sonucunda öldürüldüğü düşüncesinden sonra, olgular yeniden dizilmeye başladı.. demişti Y. Küçük, böylece gerçek' i yeniden mi kurmuş oluyordu (!)

Gerçeği olgularda aramak mıydı bu.. uyarmak mı, yargılamak mı..

Geçelim.

Son/uçtaki ölümdür bu işte; onbeşlerden bu yana kanıksanan bir ölümdür sanki, eski ve uzun bir aldaniş.. servilerin mütemadiyen kendisini uzun ve rahat bir uykuya çağırarak, fakat beni yalnız bırakmayın hiç değilse kalemimdeki yeşil mürekkep bitmek üzeredir.. diye çağrılar çıkaran hatun kişilerin melankolik sevgisi/ mütemadiyen aşığı S. Ali' nin ölüm anıdır bu.. insan zekası ve yüreğinin böylesine insani bir derinlikte kendisini açıkladığı -ve illede onun aşk halinin seraserpe kendini elverdiği- mektuplar bu yeşil mürekkeple yazıldılar, ve sanki bu çağrıyla; insanın, yalvarmak için bile olsa insana gereksinmesi var.. insanın sonsuz gereksinmesidir insan.. değil mi? İşte, insanın tüm hallerinin dile gelişidir bu mektuplar; yazarı, ömründe yıllar kadar yar seven S. Ali;

Onbeşlerden bu yana mezarı bile olmayanlarımızdan biridir. ■

Öncelikle kendiyle savaşmak

Sosyalist bir liderin resmini yapmak isterken, bir peygamber yaratılmasından görüleceği gibi, ressam, kendi iç gerçekliğini tanımadığından, oradaki zincirlerini kırmak için savaşmadığından içinde yaşamayı sürdüren dinsel duygu, düşünce ve coşkular, o farkında olmadan onun yaratısında yaşam bulur. Resmi görsel olarak algılayan kişilere, gizemsel sinyaller göndermiştir.

Halil KANTARCI

"Kendi kaderini yenmek zaferlerin en büyüğüdür" demiş Eflatun. Bu harika özdeyişi bozmadan, kendi kendini yenmenin, yengilerin ilki olduğunu ve ilk yengiyi kazanamayanın ikinci yengiyi de kazanamayacağını pekala söyleyebiliriz.

İster askeri, ister ekonomik, sosyal ve benzeri alanlarda olsun, yengiye ulaşmak için, planlı bir çalışma ile önce hedefler belirlenir. Sonra o hedeflere ulaşmak için, gerekli olan çıkışlar yapılır. Bu temel yol sıradanlığın sığ sularında kulaç atmayan, çağdaş/bilinçli insanın yaşantısında izlediği yoldur; o, görünen hedefe yönelmeden önce, içindeki görünmeyen hedefleri bulup vurur.

Hemen hepimizin çevresinde bazı bilgiler vardır. Adeta ne kadar bilgili(!) olduklarını göstermek için kültürel, iktisadi, ulusal.. konularda saatlerce nutuk çekerler. Ama onlara, "sizce akıl sağlığı nedir" ya da "insanın pankreası neresindedir" gibi sorular sorduğumuzda renkleri atar, yumruk yemiş gibi sersemlemler. Çünkü, kendilerini tanımazlar. Kendilerini ruhsal / bedensel olarak tanımadıkları, sorunlarını çözemedikleri halde, toplumu ve ülkeyi tanıdıklarını, onların sorunlarını çözmek için savaştıklarını söylerler.

Bu nasıl olur? Daha doğar doğmaz kundaklama ile tutsaklığının

başladığını, kişiliğin evde, kreşte, semtte, camide, okulda sömürge sınıfların istediği gibi biçimlendirildiğini, ruhsal yapısının bozulduğunu, zırlı-zincirli bir insan haline getirildiğini göremeden ve kendini bu zincirlerden kurtarmadan, insan nasıl özgürlük savaşçısı olabilir ki? İlk yengisini kazanamamış, yani egemen kültürün ve tabi halk kültürünün gerici öğelerinin üzerindeki etkilerini, korkuları, tabuları, ayıpları, günahları, çıkarıcılık, fırsatçılık, teslimiyetçilik eğilimlerini vb. vb. yenememiş insan, "özgürlük savaşçısı" olamaz. O üzerindeki sıfat ne olursa olsun, sağlıklı insanıdır; çünkü, kendine yabancılaşması sürmektedir.

Bütün bu sorunların savaşım içinde zamanla çözüleceğini söylemek, büyük bir yanılgı olur. Okulda, dernekte ve işyerinde sosyalist, evde ise, feodal bir haba ya da kadın olan çift kişilikli insanları çok gördük. Bu insanlar, özgürlük isteyecek kadar asgari bir bilince ulaştıktan sonra, öncelikle kendileriyle savaşmadıkları için, düzene karşı tutarlı bir savaşım verebilecek kadar düzenden kopamamışlardı. Hala da kopamamaktadırlar.

Şimdi, üzerinde durduğum konunun geldiği bu noktayı bir örnekle açmak gerekiyor. Örneğin, *Emeğin Bayrağı*'nin Mayıs 1990 sayısıyla verilen bir resim. Kısaca betimlemekle yetineceğim. Siluet şeklinde verilmiş, yedi tane kasketli insan. Tutuşlarından kürek

olduğunu anladığımız aletlerle, büyük bir ateşe -sanırım- kömür atıyorlar. Büyük ateşin yalımlarının içinde de Kaypakkaya'nın başı görünüyor. Ben işe, işte bu ateşe başlayacağım.

Ateş, ta karanlık çağda, belki mağaralarını aydınlatığı, belki de onları yabani hayvan saldırısından koruduğu için, ilk insanlar tarafından kutsal kabul edilmişti. Antik Çağ'da da kutsallığı süren ateş üzerine, birçok efsane ortaya çıkmıştır; ateşi, tanrılardan çalıp insanlara veren Prometheus'un efsanesi, bunların en ünlüsüdür. Bugün bile Anadolu'nun köylü nüfusunun yoğun olduğu yerlerinde, hepsini birer perinin koruduğu ve bereket getirdiğine inanılan evlerdeki ocaklar, kutsal sayılır. Yine günümüzde, Anadolu'da hala ateşe tapan topluluklar bulunmaktadır. Evet, ateş ekinimizin bir parçasıdır. Newroz kutlamalarında görüldüğü gibi, zafer ateş ile kutsanmış, kutlamaya dönüşmüştür.

Şimdi, resmimize geçebiliriz. Resmin yaratıcısı, kullandığı renklerin heyecan verici gücünden de yararlanarak, ondan haz almamızı, yaşantımızı etkilemesini beklediği ürünüyle, bize bir mesaj vermek istemiştir. Ben, bu görsel yaratının vermek istediği mesajı, yaratının kendisinden değil, Kaypakkaya'nın yüzünün kullanılmasından ve resmin altındaki *Emeğin Bayrağı* imzasından çıkardım. Ressam, Kaypakkaya'nın savaşım içinde yaşamakta olduğunu vermek ve

Resmi
görsel
olarak
algılaya
n kişile-
re, gi-
zemsal
sinyaller
gönderm
iştir.

Sosyalist bir liderin resmini yapmak isterken, bir peygamber yaratılmasından görüleceği gibi, ressam, kendi iç gerçekliğini tanımadığından, oradaki zincirlerini kırmak için savaşmadığından içinde yaşamayı sürdüren dinsel duygu, düşünce ve coşkular, o farkında olmadan onun yaratusında yaşam bulur. Resmi görsel olarak algılayan kişilere, gizemsal sinyaller göndermiştir.

Gizemsal sinyaller yayan bir "özgürlük savaşçısı"!.. Tabii ki bu kişi gerçek anlamda bir özgürlük savaşçısı olamaz. Bir özgürlük savaşçısı, ruhsal yapısının kapısından içeri korkusuzca girip, egemen ideolojinin onu hapsettiği zindanları, çelik kafesleri bularak saldırmış, mayın tarlalarını temizlemeye çalışabilmiş, derin uçurumlara bir şahin dalıp çıkabilmiş. Sonunda bu savaştan, iç gerçekliğini tanıyarak ve kısmen de olsa haritasını çıkarak, yeni akınları için sıçrama noktaları kazanarak dönebilmış kişidir. O, kendi doğasını ve özelliklerini bildiği içindir ki, dışındaki gerçekliği de anlayıp savaşım verebilir. Karşılaştığı sorunları çözerken nesnel ve hoşgörülü, ürünleri ise safıdır.

Şimdi, ikinci bir örneğe geçmek istemiyorum; çünkü, bu deneme bir yerine zorla da olsa nokta konulup bırakılmadıkça sürer. Yazıma, diyaletik materyalizme inandıklarını söyleyenlerden bazılarının, niçin ölümlerine "şehit" sıfatını layık gördükleri gibi bir soruyla veya özgürlük savaşımı verdiklerini söyleyenlerden bazılarının, niçin egemen sınıfların tutsak insanlar yaratmaya yönelik yaşam düşmanı cinsel politikasına sarıldıklarını sorarak devam edebilirim. Dedim ya, bunlar bitmez. Çünkü kendine yabancılaşmış, sağlıksız insan tıpkı esrik bir maratoncu gibidir. O kaçınılmaz olarak kulvar dışına çıkar, ayılmadıkça da hedefine ulaşamaz. ■

simlerin
deki çiz-
gilerin
belirsiz,
boyama
larının
yumuşak
olma-
sını an-
larız;
onlar

onu yüceltmek istemiştir. Bunu nasıl yapmıştır? Alevler içinde nurlanmış bir yüz, dudaklarda yarım kalmış tebessüm, gözlerde biraz hüznün, kızılalan yalazlara karışmış uçuşan saçlarıyla göğsüne yükselen, birazdan görüntüsü kaybolacakmış duygusu uyandıran, yumuşak boyama ve belirsiz çizgilerle oluşturulmuş bir Kaypakkaya yüzü yaratarak.

Kısaca betimlediğim bu mistik canlandırma ile ressam, aslında bir sosyalisti, cennetin yeryüzünde olacağını söyleyen ve onun için savaşan bir insanı yüceltmek isterken; bu dünyada anlaşılamamış, bedeni işkencelerle yokedilmiş, ruhsal aleme doğru yolculuğa çıkan bir kurtarıcı, bir İsa yaratmıştır. Ki böylece, bu resimde öz ve biçim zıtlığı oluşmuş, bu uyumsuzluk da ürünü çirkinleştirmiştir.

Tanrı elçimisinin, tanrısal yaratıkların, kutsal insanların re-

şin bu dünya geçicidir, asıl olan ebedi ruhsal alemdir. İşte bu yüzden, ruhsal alemden olanları resmetmek gerektiğinde, uygun renklerle yumuşak boyama tarzı seçilir; onlar nur içinde, ruh kadar hafif, birazdan görüntüleri kaybolacak, ebedi ruhsal aleme karışacaklar-mışçasına resmedilirler.

Peki, savaşında yaşatılmakta olan, ölmüş bir sosyalist nasıl resmedilmeli? Bence böyle bir resim öncelikle, -ateş gibi- ekinimizin gizemsal öğelerini içinde taşımamalı. Resmin biçimi, öze uygun olmalı. Son derece net çizgiler ve uygun renklerle o kişi, gerçek ve tek olan bu dünyaya bağlanmalı; ideallerine, insanlara ve geleceğe olan inancı yüzüne vurmalıdır. O kişinin tek mi, başkalarıyla birlikte mi, oturarak mı, ayakta mı.. resmedileceğine ilişkin ayrıntılar önemli değildir. Önemli olan, yukarıda da yazdığım gibi öz-biçim uygunluğudur.

emeğin
bayrağı

Kendilerini kaldırıp başımıza çaldılar

Yadigar KUYU

Yaşım çok genç. Biliyorum, başıma başka şeyler de gelecek. Ne demişler; sağ başa çok şey gelir. Yaşadıkça, kimbilir daha nelerle karşılaşacağım. Yirmiki yaşımdayım. Fakat, sana yeminle söylüyorum, bundan sonra benzer bir şeyle karşılaşmam mümkün değil.

İki gün önce bitirdim askerliği. Arada bir komutanım dersem, kusura bakma.

Sözünü ettiğim olaya geleyim. Askerliğimin sekizinci ayı. Yalan olmasın, belki sekiz aydan birkaç gün aldığım dönem. Operasyonsuz gün yoktur oralarda. Her gün! Yalnız, bir zamandır gece çıkmıyorduk. O gün bir ihbar geldi. Yine operasyona çıktık.

Yollar, şimdi çok tehlikeli. Eskiden bu kadar değildi. Onlara, yolda rastladık. Daha doğrusu, basacağımız köyün yakınındaki bir kayalıkta...

Yüzbaşı emretti, reolardan döküldük. Sabah güneşi, yeni doğuyordu. Burası, güneşin doğduğu taraf. Sabah güneşi, bilhassa güzel olur. Kayalar, değerli taşlar gibi ışıldar. Rengi, değişiktir güneşin. Her noktada, her köşede apayrı bir renk ve rengin ayrı tonları...

Yüzbaşı emretmiş reolardan, cemselerden dökülmüş, verediyor-

duk kurşunu. Yoldan, birkaç adımda kayalara attılar kendilerini. Karşılık verdiler. Doğrusu, şimdi şaşıyorum; nasıl öyle sabaha kaldılar? Gündüz gezmezler çünkü. Belli ki bir köyde ya da bir yerlerde birilerini beklediler. Uyudular belki de. Yok, bunu onları küçük düşürmek için söylemiyorum. Onlar şimdi benim gözümde... Yine yanlış anlaşılacak istemem; onları, savunmuyorum da. Bir sempatim filan yok. Fakat, insan saygı duymalı... Kendisini bomba yapıp, fırlatacak kadar davasına adanmış insanlara saygı duymalı. Bölükte, duygularını gizlemeyi başaramayan biri böyle dediği de Astsubay Hilmi, kan iştene kadar dömuşü. Fakat, çocuğa da helal olsun, sözünden dönmedi.

Çatışma, bir anda şiddetlendi. İlk elden iki asker yaralandı. Kayaların arkasından geliyordu kurşunlar. Kaç kişi olduklarını bilmiyoruz. Biz, başımızı neredeyse toprağa sokarak ateş ediyoruz. Çatışma, böylece öğlene kadar sürdü. Yardım istedik. Bir bölük daha geldi Şırnak'tan. Özel timler geldi sonra. Geldiklerinde akşam olmaktaydı. Kurşun, bomba değmedik kaya kalmamıştı. Onlar, hala direniyor, arada bir karşılık veriyorlardı. Belli ki, havanın karamasını bekliyorlardı. Karanlığı!

Bizden hiç kimse, komutanla-

rın söylediklerine inanmıyordu, başını çıkarıp ölmek istemiyordu. Nişancı değillermiş... Göster bir yerini, güm.. gittin. Mermilerini, idareli kullanıyorlardı o kadar. Biz, yavaş ve sürünerek ilerliyorduk. Saklandıkları kayalıkları, çembere alıyorduk. Anladılar, ateşi biraz şiddetlendirdiler. Duymuşsundur, erlerden biri sonradan öldü. Acemi birliğinden de arkadaşım. Kürtlere hak veren, bir tek onu tanırdım. "Benim topraklarım işgal edilse, ben de savaşırım" diyordu. "Efeler, ey efeler" diye bir türküsü vardı. Dedisi mi ne efe imiş. Ondan öğrenmiş. İşgal yıllarında söyleniyormuş. Onu şimdi, "peşmergeler ey peşmergeler" diye söylüyordu. "Sevdiğim, hakverdiğim insanların kurşunlarıyla ölmek acı olur fakat, biz buraya gelmekle bunu hakettik" derdi. Vurulduğu zaman, anlattıkları aklıma geldi. Biliyor musun, ona fazlaca acımadım. Belki başına geleceği kabul ettiği için. Belki buraya gelmiş olmanın sonuçlarına katlanmaya hazır olduğu için.

Az ilerde, eli böğründe kayayı dişleyecek gibi kıvranırken, nedense anlattıklarından daha çok şey düşünüyordu. Çatışma, uzun boylu düşünme fırsatı vermiyordu. İyice yaklaşmıştık. Neredeyse, yüzlerini görebiliyorduk. Ya da kimbilir, şimdi ben onları tarihin yarattığı kahra-

manlar olarak gördüğüm için, yüzlerini görmediğim halde, "gördüm" diyorum. Ama çok yaklaştığımız doğru. Bir ara biri, gömleğini çıkarıp terini sıktı, tekrar giydi. Bunu gördüm. Sanki, biraz sonra çekip gidecekmiş gibi rahattı. Durmaksızın, aynı noktaya ateş ediyordu. Belki, bir milyon kurşun sıktık. Karşı taraf artık neredeyse yanıt vermiyordu. Arada bir, komutan yer değiştirmemiz, ilerlememiz için emir verdiği zaman, yaklaştırmak istemiyorlardı.

Seslerini duyacak kadar yaklaştık. Kürtçe konuşuyorlardı. Ben Türküm, birkaç kelime dışında Kürtçe bilmem. Ne dediklerini anlamıyordum. Kürtçe marş söylemeye başladılar. Sonra biri, pürüzsüz bir sesle konuştu. Kurşunlar sıktık.. kayalar yalımlandı, kıvılcımlar içinde kaldı. Marş söylemeye devam ettiler. Ayaklarımızın altındaki toprağın, batmakta olan güneşin sesiyle söylüyorlardı. İnsanın, tüyleri ürperiyor. Garip, ezgi insanın içini yakıyor. Bir de kafa tutan.. ne bileyim taşlara, topraklara, havaya, suya sinen, fakat hiç anlatılmayan bir şeyi anlatıyorlardı sanki. İnsan, bir tuhaf oluyor. Bir dakika sonra. kafasına kurşun yiyecek bir adam düşün, türkü söylemesi nasıl şaşırtır! Tuhaf bir şey, ölmeyeceklermiş gibi söylüyorlardı. Ya da ne bileyim, sesleri dağa, taşla sinsin, buralardan geçenler kulak verip de dinle-sin istiyorlardı.

Kürtçe söylüyorlardı.

Slogan atıldılar sonra. Daha önce duymuştum; "Biji Kürdistan". Vurulup ölen arkadaşım, anlamını söylemişti.

Özel timler geldi. Asker korkuyordu. Timler, hazırlıklarını tamamladılar. Çelik yelekleri, migferleri, kaskları... Böyle olursa, babam da savaşırdı. Askerin neyi var? Tabancayla ateş et, migferi delersin. Özel timler, kayaların altına kadar girdi. İki kişi olduklarını, o zaman

anladık. Sabahtan beri, bize karşı koyanlar iki kişiymiş. Şimdi, daha da sakınmasız davranıyorlardı. Kaçamıyacıklarını anlamışlardı. Havada, helikopterler uçuşmaya başladı. Onlardan da ateş ediliyordu. Biz artık neredeyse seyirciydik. Helikopter taradı, süzülüp gitti. İki kişi, aniden kayaların üstünde belirdi. Elleri çıplaktı. Kırık tüfeklerinin parçaları, az önce başımıza düşmüştü. Tüfeklerini kırıp atmışlardı. Kayaların üstünde belirdiklerinde, teslim olacaklarını sandım. Orada dumsuz, bize bakıyorlar. Belki o kadar uzun değillerdi. Bana uzun göründüler. Sakalları yoktu belki, bana sakallı göründüler. Batmakta olan güneş vuruyordu yüzlerine ıslıl ıslıl. Teri sıkılan gömlek buruştu. Ellerini, birbirlerine uzattılar. Sarıldılar sonra, kucaklaştılar ayrılmamacasına. Sonra, kendilerini kayalardan aşağı fırlattılar. Kendilerini, başımıza çaldılar! Sabahtan beri düşüncede bin kere, orada somutta yüz kere yüreklerimiz ağzımızda, ağlamaya hazır, ölüme gidip gelmiştik. Ölümün karşısında ağlayacak olmuştuk da, adamlar kaldırdılar kendilerini...

Eskiden, bir şeye inat edenlerin kanacaklarına inanırdım. Şimdi artık biliyorum, onların inatla birlikte, başka bir şey. Artık inanıyorum, biliyorum! Biliyorum ki, kendini kurşunun bittiği yerde kurşun, umudun bittiği yerde umut, ölümün kazandığı yerde kendini ölümsüzlük yapıp kafamıza fırlatan bu insanlar kazanacaklar.

Yanlış anlaşılacak istemem; onları savunmuyorum. Bir sempati de yok.

Kurşunları bitti, birbirlerine sarıldılar, kendilerini kaldırıp çıplak kayalardan aşağı, başımıza çaldılar.

Benim mutsuzluğumdur; onlar muhakak aynı derecede seviyorlardı. Benim mutsuzluğumdur; onların, sevgilerine değil, ölümlerine tanık oldum. Gencim, yaşı yirmiki. İki gün önce bitirdim askerliği. Sağ başa çok şey gelir derler. Göreceğiz! Fakat sanmam ki, benzer bir şeye daha tanık olayım. ■

"görmekli gömütler gerekmez...
ne de gösterişli süslemeler...
ölülerimizin gereksinmesi yok bunlara...
en iyisi sade bir taş ve sardunya saksısı,
gizli bir işaret yada hiçbir şey."

daha güvenli, içimizde taşımak onları elimizden gelirse,
ve daha iyisi, bizim bile bilmememiz yattıkları yeri.
günümüzde öyle oldu ki
durum -kim bilir-
belki de biz çıkarırız onları topraktan, fırlatıp atarız bir gün."

Mecit ÜNAL, Aziz DEMİREL,
Zeynel KARAHAN, Necati KINALI, Yadigar KUYU/BARTIN
CEZAEVİ

İşçi, emekçi, tüm çalışanlar

Bizi ezen, sömüren sermaye düzeni giderek yaşamımızı daha çekilmez hale getirmeye çalışıyor. Dağınık, örgütsüz ya da düzen içi sendikalarda olmamız, sermaye cephesini daha güçlü kılıyor ve cesaretlendiriyor.

İzmir işçi sınıfı ve çalışanları da üzerlerindeki ölü toprağını atmakta, mevcut sarı sendikalara sığmayan bir mücadele potansiyeline sahip olmaktadır. Gelişen mücadeleciler güçleri engellemeye çalışan gerici sendikalar bir yana, diğerleri de güçleri birleştirip mücadeleyi yükseltmede yetersiz kalmaktadır.

Bu nedenle, varolan ama örgütsüz haliyle birleşik maddi güce dönüşmeyen mücadeleciler güçlerin merkezileşmesi, artık kaçınılmazdır. Bunun için bizler, şimdilik 15 sendika işyeri temsilcileri biraraya gelip, İzmir'de "İşyerleri Temsilcileri Platformu" çalışmalarına başladık.

İzmir yöresinin tüm işçileri, tüm çalışanları;

Tüm çalışanların ekonomik, demokratik haklarının kazanılması; işten atılmalara, iş cinayetlerine ve hayat pahalılığına karşı güçlerimizi birleştirerek mücadele etmek; ücret köleliğine son verme mücadelesini güçlendirmek; sermayenin faşizmin saldırısına karşı tüm çalışanların cephede direnmesi; demokrasi mücadelesinin bir parçası olarak, önce işçi sınıfının öz örgütlerinde iç demokrasiyi sağlamak; ilimizde ve tüm ülkede, dünyada işçi sınıfının emekçilerin birlikte mücadelesinin güçlendirilmesi; ezilen ulusların mücadelesini birleşik mücadele ile güçlendirmek milli zulme karşı gelmek için; bir tek yumruk ve yürek olup örgütlü mücadeleye atılalım. İzmir İşyeri Temsilcileri Platformu'nda birleşelim. Emekçiler, işyerlerimizde biraraya gelip tartışın, temsilcilerimizi seçerek bu oluşum içine katılın. Birlikte direnir, birlikte kanazalım!

İZMİR İŞYERLERİ
TEMSİLCİLER
PLATFORMLARI/İZMİR

Korsan tavırlara hayır

Anayasa değişikliklerinin, Kürt sorunu, cezaevlerinin boşaltılması, kamu çalışanlarına sendika hakkı tanım tartışmalarının yoğunlaştığı dönemde; İstanbul Valiliği emniyet kuvvetlerine "hiçbir yargı kararı olmaksızın" keyfi olarak sendikalarımızı mühtürlemiştir.

İktidarın anti-demokratik uygulamalarına karşı memur sendikaları; ortak hareket etme gereksinimi duymuş ve 17.3.1991 tarihinde eylem birliği platformu oluşturmuştur. Platform 20.3.1991 tarihinde İstanbul Valiliği'nin önüne siyah çelenk koyarak birlikteliğin ilk adımını atmış, hep birlikte "mühtürleri sökeceğiz, sendika hakkımız engellenemez" sloganını haykırışlardır.

27.3.1991'de Büyükşehir Belediyesi'nin önünde Kam-Sen, Bem-Sen, Sağlık-Sen'li arkadaşların, ortak platformun kararını yok sayması, platform kararının dışında Bem-Der adına bir kişiye korsan konuşma yaptırılması, sendikalarının adını taşıyan çok sayıda dövizler açmaları ve platformun dışında basın açıklaması yapmaları bu birliğe gölge düşürmüştür.

Basın açıklaması öncesi, eylem komitesinin kararı dahilinde geriye dönülüp yürüyüşü başlatılması konusunun eylem alanında değerlendirilmesinde, bu arkadaşlarında katıldıkları bir karar olduğu halde, bu kararın kendileri dışında alındığını söyleyerek güç ve eylem birliği platformundaki sorumluluklarından kaçmışlardır.

Eylem sırasında bu olanlara; binlerce üyesi olan bir sendika genel başkanının sorumluluğunun bilinci ile Tüm-Bel-Sen genel başkanı müdahale etmek zorunda kalmış ve sirtüşme çıkmıştır. Akşam yapılan bu değerlendirmede bu birliğin, eylem başlangıcındaki bu arkadaşların olumsuz tavırlarından dolayı dağılması gerektiğini ve eylem birliğini zedeleyici davranışlarının özeleştirisi istendiğinde de Bem-Der'in Temmuz eylemlilikleriyle bir geçmişinin olduğunu ve eylemin belediye önünde yapılmasında dolayı buna hakkı olduğunu söylemişlerdir. Olayı geçiştirip "asıl olarak Tüm-Bel-Sen Genel Başkanı'nı bize özeleştirme vermesi gerekir" diyerek pişkinliğe vurmuşlardır. Bununla da yetinmeyip bir gün sonra, Eğitim-Der İstanbul Şubesi'ni basarcasına gelerek herkesin önünde, "Tüm-Bel-Sen Genel Başkanı

siyasi kişiliğimize saldırmıştır. Onu cezalandırma kararı aldık" diyerek, Başkan'a saldırmış, bu saldırının bir siyasi karar olduğunu söylemişlerdir.

Bizler biliyoruz ki, bu saldırı özelde Tüm-Bel-Sen'e genelde diğer sendikalara yöneliktir. Bu saldırıyı yapanlar kendi dar gurupculuklarını genelin çıkarlarının önüne koyma anlayışlarını bir kez daha göstermişlerdir. Bizler böylesine bir anlayışla şu ana kadar yaptıkları yanlışlıklarının özeleştirisini en geniş kitleye verene kadar, bu arkadaşlarla böyle bir platformda birlikte olamayacağımızı söylüyoruz; bu saldırıyı ve bu anlayışı bir kez daha kınıyoruz.

EĞİT-SEN, TÜM-BEL-SEN, TÜM-SAĞLIK-SEN, Maliye Çalışanları S.Y.K., Demiryolu Çalışanları S.Y.K., P.T.T. Çalışanları S.Y.K., Tarım Çalışanları S.Y.K. adına:

KAMU ÇALIŞANLARI PLATFORMU/
İSTANBUL

Aynı onurlulukta

İnsan olmanın verdiği onurlulukla, bir şiir yazdım. Tüm komünarların, aynı onurlulukla okumasını isterim.

MAYISTA ÖLMENİN TÜRKÜSÜ

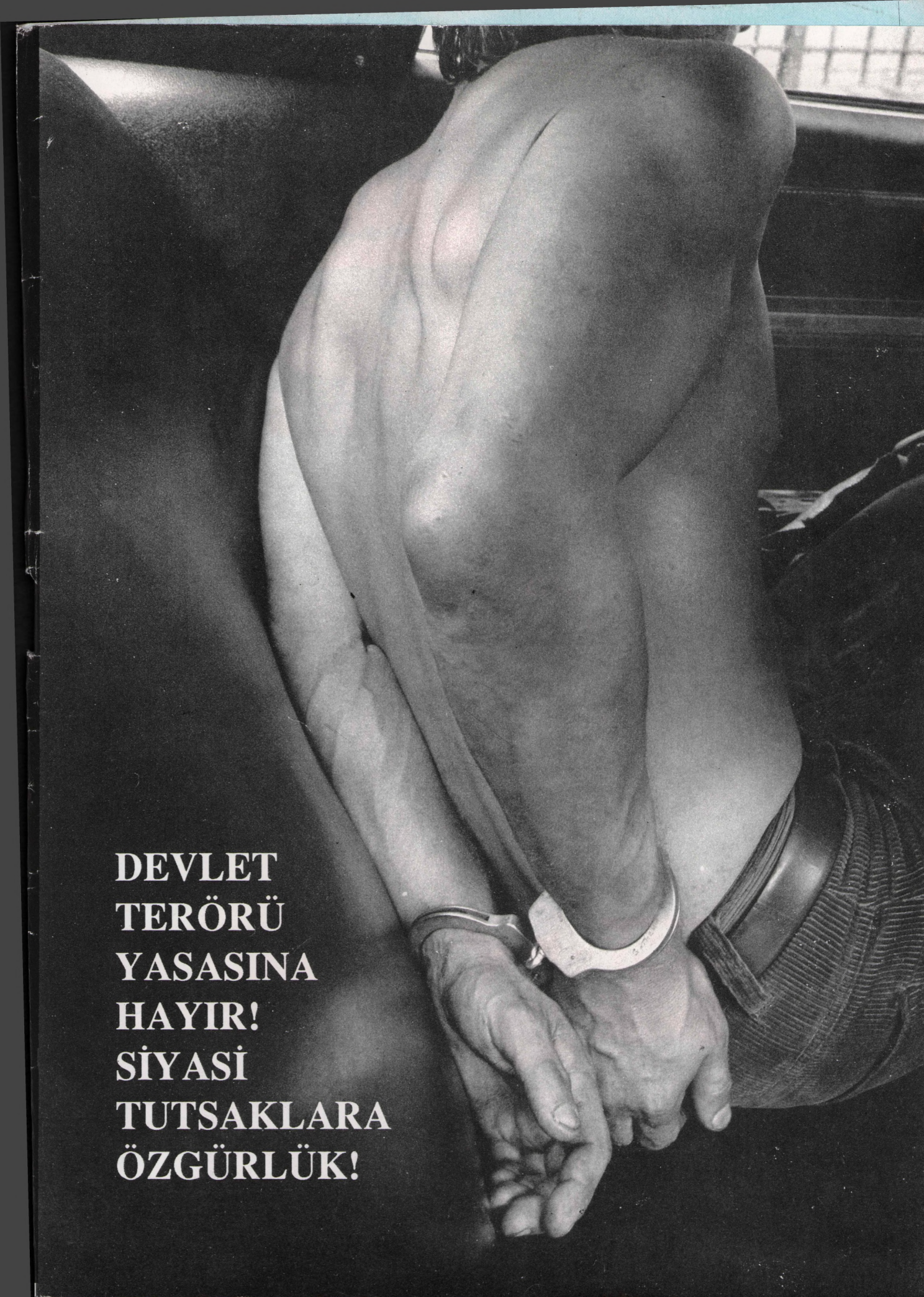
Bir gül yaptım
Umuttan çıkça.
Bir yanı yarım
Bir yanı sıkça.

Bir ateş yaktım
Kahırdan, büyüğe
Bir yandan yaktım
Bir yandan kütükçe

Gözyaşı yolladım
Beklesin avuttukça
Bir yanı kırmızı
Bir yanı pekçe

BELKİ SİZE
BELKİ DE!

H. ÖZDEMİR/İSTANBUL

**DEVLET
TERÖRÜ
YASASINA
HAYIR!
SİYASİ
TUTSAKLARA
ÖZGÜRLÜK!**

'91 1 MAYIS'I

SARAYÇANE
YÜRÜYÜŞÜ

